



Historia Hugonis Falcandi Siculi de rebus gestis in Siciliae regno, : iam primu?m typis excusa, studio & beneficio Reuerendi D. Domini Matthaei Longog[a]ei Suessionu[m] pontificis & regni Galliae ab interiore ac penitiore consilio.

Huc accessit in librum praefatio, & historicae lectionis Encomium per Geruasium Tornacaeum Suessionensem.

<https://hdl.handle.net/1874/427951>

A. G. 37
2.

HISTORIA HV- GONIS FALCANDI SICVL DE rebus gestis in Siciliæ regno, iam primùm typis excusa, studio & beneficio Reuerendi D. Domini Matthæi Longogei Suessionū pontificis & regni Galliarum ab interiore ac penitiore consilio.

Huc accessit in librum præfatio, & historica lectionis Encomi
um per Geruasium Tornacæum Suessionensem.

Diplomaticæ regio cantrum est, & de dñis satis bre-
viter. Matrinius Dupuys hunc scriptum recipere
electis in Siciliæ regno, sive diuidendis in ratis
imprimere, tñcneq; his scriptis eius invenit. Quid dñs
locutus fecerit, ipsius & doctis in legatione Regis ex-
istimat, multaque q;stia ab eis sagittata. Cetera
summi tractat, M. D. I. A. Cœlœ. Ag.

P A R I S I S

Apud Mathurinum Dupuys via Iacobea,
sub insigni Hominis sylvestris, & Frobenij.

M. D. L.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

HISTORIA HV-

GONIS FAVICANDI SICATI DE
rebus gestis in Sicilia regno, ius et iurium tabis
excusi, fidei & pacis Regio Recuperacione. D. Domini
M. Thysius Longobardi Segregationis Bonitatis & Regni
Galliarum in Gallia se belligatoe contigit.
Hoc accedit in prima expositio, & postea in secunda
quibus Gestis Toscanae & Siciliensis.

Diplomate regio cautum est, ne quis alius pre-
ter Mathurinum Dupuys hunc librum de rebus
gestis in Sicilia regno, ante quinquennium typis
imprimat, neve distrahat eius iniussu. Quod qui
secus fecerit, libris & poena in sanctione Regis a-
stimate mulctabitur, data apud Sanctum Germa-
num in Laya, an. M. D. L. V. Calend. Aug.

PARISS

Ab M. Mathurinum Dupuys ait Iscopus,
ut in lingua Hominis Lylystis & Hopsonij
M. D. F.

CVM PRIVILEGIIO REGIS.

AD REVEREND. D. DOMI-

num Matthæum Sueſſion. Episcopum me-
cœnatem suum, in historiam ſequentē Ger-
uafij Tornacæi Sueſſionensis

PRAEFATIO.

Væ ſua ætate in Siciliæ regno gera partim ipfe hic auctor vidit, partim ab his audiuit qui rebus gerendis interfuerūt ecclati & veriſſimi teſtes, & quæ retroactis aliquot annis, paucifſſimiſ collegit non minus ſyncere quam eleganter deſcribit, eos quidem maxime viros narratione complexus, quorum gloria illuſtris literarum coimmendatione digna eſſe viſa eſt, & eas res gestas ſolerti compendio ſic proſecutus, ut cū orationis contextu leni & æquabili, sermonis breuitatem coniungat. Cæterum perierat hoc tantum fructus ſimul cū auctore, ſuperiorum temporum ſiue iucuria maximia, ſeu fato quodam infelicifimo, quo præclara multorū monumēta funditus fere intercidere contingit, veluti nunquam nata: aut ab oculis ſtudiosorum indigniſſime ſic eſſe remota, vt à tincis & blattis tantum attrectari valeant. Itaque non minus illi debent ita regeniti libri hiſ, qui ad lucem è tenebris ipſos aliquando vocant, quam primis ſuis parentibus, quorū de manib⁹ & aspectu ſublati vix dum nati re-

PRAEFATIO.

pente quasi vitā cum morte cōmutauit. Agnoscat
igitur hic liber quantum tibi debeat optime me-
cōnas, qui tuo beneficio & faustissimo (vt opi-
nor) auspicio nunc in lucem venit iterum, si quam
tamē olim venisse in lucem existimari debet, tuo
nomine gratiosus erit apud omnes, cum tota tibi
ascribi debeat eius instauratio, & vt vere dicā ~~πα-~~
~~ληστες~~. Nam qui congressus hominum prius non
tam fugitabat quam adire vetabatur, vt sui copiā
facere bono publico nequiret, nunc tuo ductu &
munere se liberaliter omnibus & alacriter imper-
tit. Pulchrè igitur & humaniter admodum facis
qui in utilitatem publicam iuuādam promouen-
damq; sic incumbis animo diligent & sollicito:
sic vitam sepultis restituis, vt mihi non vna quer-
na corona dignus videare, tanquam ciuiis alicuius
iamiam perituri breuem vitam reipublicæ suæ cō-
seruans, hostiumque manibus eripiens, sed mille
palmis milleq; trophæis dignissim° esse, qui præ-
stantis auctoris perpetuum toti posteritati fructū
& usum modo vindices ab interitu. Neque enim
in posterum nunc orbi redditus liber vñquam
erit ylla temporum rerūmve iniuria peritus,
sed omnes ætates omnésque omnium morta-
liū nationes tanto munere abs te cōseruato potien-
tur. Itaque libēter (atque vtinā pro meritis tuis tā
magnifice possem quam desydero) consiliū illud
tuū cum summa in omnes literarū studiosos be-
neuelētia probo & laudo, qui cū præclarissimaru

PRAEFATI^ON^I

rerum studio tenearis, nūnquam tamen vtilitatē,
publicam studiis tuis postponas, sed te & omnia
tua bono communi esse cōsecrata vbique doceas.
Nam si licet altius paulo repētere, nihilq; inuidiae
laudi tuæ patitur in recensendis laboribus & quo
tidia his studiis, quid quæso est maius, grauius,
difficilius, quām id in quo versaris? ut in commu
ni totius regni consilio rebus maximis & ad rem
publ. spectantibus bonas horas impendas? in quo
non potes te non gerere prudentissime & grauiſ
sime: cū velut per gradus eo peruerteris, non vio
latis vlla in re legibus, exemplo Romanorum, v
summo tandem magistratu in republ. te dignum
redderes. Egisti enim primum laboriosissime in
senatu Parisiensi, deinde in supplicum libellorum
apud Aulā regiam magistratu: postremo verò ne
tot virtutibus suum premium negari videretur,
ascitus es & in episcopen, & in candidissimum il
lum ordinem penitioris cōsilij, quod intra parie
tes regios agitatur. Sic etatis tuæ totius curriculū
habuit, in quo se honestissime exerceret, & id iam
quod vitæ superest, iustissimo dei munere in rem
publ. cū summa laude & gloria collocatur. Quod
qui patet fieri in paruis aut modicis labóribus, pla
pē se nullius iudicij fatetur necesse est: quid fit vt
nunc tuæ liberalitati gratulandum si nobis certa
tim, cuius intertor, & tam arduas occupationes;
tamque solida & alta studia rerum grauiorum, sic
ad vtilitatem communem mentem tuam prouo
ces, & nos libris edendis ad historiæ cognitionem

PRAEFATI^ON^I

extimiles. Nam sceleratā istorum inuidiam quibus verbis proscindere oportet, qui nō sua, sed alia
 na monūmēta in fraudem publicam apud se pre-
 munt & abscondunt; qui iam semel inuentas at-
 que efforas in genti cum labore opes iterum defo-
 diunt, lucēmque his rebus denegant, quae nullam
 vim & utilitatem in usquam proferunt, nisi frequen-
 ti assiduoque usu splendorem comparaturē in ma-
 nus hominum ventitantur. A quibus quidem lon-
 gē illam rationē mīhi videris iniisse, optime me-
 cēnas, qui nō solum ingenij cultum & priuatum
 quoddam genus doctrinę è scriptis auctōrum ve-
 terum decerpis, sed vitę rerum & negociorum hu-
 manorum typum quendam & scopum eligens
 certissimum, omnem tuę doctrinę fructū in pu-
 blicum bonum facis redundare. Quod exemplū
 si omnes cōsequi conentur, futurū est, ut quām
 plurimarūm rerum cognitionēm habeamus, vñ-
 de præceptis liceat omnibus abundare, ad melius
 & beatius perpetuo viuendum. Id quod quidem
 nullā potius re contingere valeat quam historiæ
 cognitione, quae nos posterosque nostros iuuat
 exēplis saluberrimis, advitam probe instituēdam,
 & ad rectē formandas mores, ut alieno periculo
 sine villo nostro simus cautiōres & prudentiores,
 omnesq; flagrantius ad virtutē accendamur. Tan-
 tæ est enim utilitatis historia, ut omnia illi cedere
 cogantur, de qua nihil hic attinet in genere dicere,
 cum sit omnibus compertum, historiam velut hu-
 manę vitę speculum esse, lucēmque veritatis aper-

PRAEFATI O. I

tissimam. Quamobrem ad institutum meum re-
uertor. Celsitudinis tuæ gratia (vt iam dixi) tandem
post tot annos quibus delituit hic liber, nunc in-
cipit communicari, cuius a deo prima facies despe-
cta videbatur; eum in acerulo librorum tuorum
Luretiæ repertus est, vt oculos statim videtis auer-
teret, manumq; volentis attrectare corio suo; quo
amiciebatur omni ex parte carioso, lacero & cor-
roso uideretur infectus, tamen quam veneno preuen-
tilissimo, si quis vel summum digitulum illi admis-
ueret, ita nos latenter pleniusque opes splendidissi-
mas quas vel ignoramus, vel terret sinis intra se
nobis occulit. Tu autem cum hic habeas locupletissi-
mam omne genus librorum bibliothecam facile
neglectu habere ante potueras tam despicioabile,
tame videbatur, sine arduitate. Nam diu notioris
peritior scriptores euoluere, & totque historicos,
geographos, & hagiographos cum poetis atque
que infinitis aliis ad amissione expenderes, vix uno
quam yacabat operam in rem tam parvum fronte
ipsa & extenso cultu speciosam conuertere. At
que hoc talmen est, vt certo colligere possum
quopiam eorum maiorum olim euolutus,
eum supra etiam tu generis atatos satis con-
stet omnes ad te usque (velut per manus dis-
ciplina & literarum cognitione toti vestrae fa-
miliae & genti traditus) interas & artes ingenias
semper coluisse. Itaque sit hic liber e vestra
familia: & à te merito velut herede legitimo,
bestio

PRAEFATIO.

altero que parente nunc renascatur. Atque interim
dum abste cum renasci omnes agnoscimus, expé-
damus etiam quo tempore scriptus esse videatur.
In Tempis huius historie, & series seu comitum
seu regum Siciliæ usque ad Fridericum regem
ultimum.

Historiam hanc à Rogerio comite Siciliæ, &
Roberto Guiscardo duce Apulia exorditum hic
auctor, quos Nicholao secundo pontifice vixisse
legibus: ut satis constare inde valeat ab anno Do-
mini circiter millesimo ducentesimo sexagesi-
mo hac auctorem scriptissime, si que omnino an-
norum numerus, ex quo hæc quæ nobis super-
sunt reliquæ hominis Siculi scriptæ esse possint;

Annum enim iam
annorum fore trecentorum scribit autem Raphael
Volaterianus in tertio sua Geographia libro, Ro-
bertum Guiscardum expulisse Sicilia Saracenos,
qui anno domini nonagesimo decimoquarto,
Apuliam, Calabriam, Neapolim, & Garganum
montem occupaverant. Eum vero Robertum in
Italiam primum ad quærendas novas sedes veni-
sc, ubi suorum exercitus, brevi tempore omnem
Apuliam colonis paucis & ignavis habitatam, ac
Siciliam, Græcis & Saracenis expulsis, in suam
potestatem rededit. Verum ut ab initio regni Sicil-
iae colligamus, primum Siciliam tenuerant Syra-
cusiæ: deinde Marco Marcello tertium consule
subacta Romanis Sicilia in prouincia formam re-
ducta est usque ad Caroli magni tempora, quando
partito.

PRAEFATIO.

partito inter vtrūq; imperiū orbe, Sicilia omnis cū Calabria & Apulia Cōstātinopolitano cessit imperio, vsq; ad Nicephorū imperatōrē. Cuius tēpore Sarraceni Apuliā, Lucerīā, & alia loca nōnulla occuparūt, anno Christi nōgētēsmo decimō quāto: ac deinde variis excursionibus, Calabriā, Neapolin, & multa prēterea loca penetrarūt. Sed rursum inde sunt expulsi, post cētum fere annos aduentu Tācredi Normanni viri bello armisq; strenui, qui suis finib; egressis cum numerōsa prole duo decim liberorū venit in Italiā, tandemq; adiutus aliquot Normannorū milibus, qui ad expeditionē Hierosolymitanā eo se tēpore accinxerāt, Siciliā, Apuliā, & Calabriā cepit, circa annum domini millesimū & octauum. Mortuus autem posteros reliquit Sicilię comites, quadraginta trium anno rum spacio, felicitate maxima insulę imperantes.

Tancred
Normān
paupera
te pressus
erat.

Tancredo successit filius Robertus, quem Calabrię Apulięque ducem declaratuit Nicolaus pontifex Romanus, cui & censuarius est constitutus. Sed Apuliam per se, Siciliā vero per Rogerium fratrem rexit. Obiit autem circa annum Christi millesimum ducentesimum septuagesimum septimū. Post Robertū ducem, rerū potitus est Rogerius: post quem mortuum Gulielmus primus succedit, qui Constantinopolin profectus, ut imperatoris filiam vxorem impetraret, occasionem per absentiam dedit Rogerio fratri sui filio, ut regnū Sicilię inuaderet. Ita enim electus, & nuptiarum spe frustratus, apud principem Salernitanum mœ

Robertus
dux Sicilię

Rogerius
Gulielm⁹
primus.

Rogerius
rex.

PRAEFATIO.

toro animi confessus extreum diem obiit sine li-
beris. Sed Rogerio in eo regno, quod ita ambierat,
Gulielmus varie iactatus Panhormi obiit, relicto filio **Guliel-**
ii. **mō** secundo successore, qui duodecim annos regna-
uit, mortuusque heredem filium **Gulielmum** tertium
Gulielmus cognomento **Bonum** reliquit, cuius regnum fuit
iii. viginti quinque annorum. Ei vero nullus erat filius
qui succederet. Itaque proceres regē sibi creauere
Tancredus
nothus. **Tancredum** eius patruū, Rogerii ex pellice filiuū,
Henricus **tertius.** **Quod** cum nō satis equo animo ferret Celestinus
filius **Fri-** **tertius.** Romanus pontifex, **Henricū** AEnobar-
derici. **bi** filiuū Friderici imperatoris, Siciliæ regem decla-
Constan- rauit, ei Cōstantiam **Gulielmi** secundi sororem deo-
tia Mon- consecratam in cœnobio Panhormitano, sed per-
cha **Hen-** missu & auctoritate pontificia à voto professione-
rico nubit que religionis liberatam tradidit uxorem, ut una cū
illa ius regni in matrimonium veniret, atque ita
primo Siciliam, ac deinde Neapolim recepit Hēri-
cus. Tancredū verò bello persecutus Neapolitani ob-
fessum interfecit, & utrūque regnum Friderico fi-
lio ex Cōstantia sublato reliquit. ac tandem res de-
Manfredus
nothus. ducta est ad Manfredum Friderici secundi filium
sceleratum hominem & nothum ex ancilla, ducē-
prius Tarentinū, qui Sicilię regno abdicatus est à
pontifice Ro. euocato Carolo Andiū duce, fratre
Carolus
frater D. regis Francorum diui Ludouici, cui regnum con-
Ludouici. cessum est hac lege, ut pontifici quotannis quadra-
ginta millia Numūm aureorum penderet.
Cōradinus. Traiectis igitur Alpibus, Manfredum tandem su-
peratum interfecit Carolus. deinde & Conradi-

PRAEFATIO.

num Friderici imperatoris nepotem post multa
prælia cum toto exercitu etiam sustulit. atque ita
superatis hostibus terra ultraque Pharum, regnū
Siciliæ sibi vendicauit. Verum Petrus Aragonen-
sis pontificis suasu, Siciliam occupauit, in qua asse-
renda mortuus est Carolus Neapoli, superstite Ca-
rolo filio. Neque multo post ipse quoque Arago-
nensis ex vulnere periit, relictis Iacobo & Frideri-
co liberis, Iacobus autem rex factus tandem Fride-
rico fratri, Sicilię regnum tradidit, in Aragoniā
secessurus. Regnarūt post eos Ferdinandus primus,
Alfonsus, Ferdinandus illegitimus, Alfonsus secū-
dus, & Fridericus ultimus rex Siciliæ patruus Fer-
dinandi qui sine liberis obierat Is Fridericus post
annum sextum à Ludouici Gallorū regis exerci-
tu, in Aenariā proximam insulam pulsus, sponte
se in Galliam recepit, regis clementiam expertu-
rus. Prius tamen quām regno pelleretur, Ludouic-
us Galliæ & Ferdinandus Hispaniæ rex iunctis
copiis regnum consenserunt expugnare, ac partū
inter se diuidere. Verū discordia in diuisione orta,
Hispanus Ludouicum prorsus exclusit à portio-
ne, in hunc usque diem Siciliæ & Neapolis regnū
sibi retinens. Hunc ordinem regum Siciliæ scri-
psimus, quem fieri planiorē existimamus hac
tabula.

Petrus Aragonensis.

Iacobus Fridericus.

Ferdinandus.

Alfonsus i.

Ferdinandus.

Alfonsus ii.

Fridericus.

Aenaria.

hodie Isla

vocatur.

PRAEFATIO.

silum sicut mei *Genealogia regum siciliæ*.

Tacredus { Rogerius comes } Gulielm⁹ primus
Normān⁹ { Robertus dux } Rogerius dux.

Gulielmus secundus
Rogeri⁹ rex { Cōstantia cuius maritus Hēricus }

Gulielmus tertius

Fridericus secūdus { Conradus }

imperator. { Henricus Conradinus }

Manfredus Constatia vxor

Petri Aragonēsis.

Jacobus
Petrus { Fridericus }

Ferdinandus. Alfonsus. Ferdinandus illegitimus.

Alfōsus. Ferdinādus. Frideric⁹ vltimus rex Sicilię

Cæterum commodius esse reor, ad historiam hominis Siculi nūc reuerti, qui sibi velut certis metis designatum præstituit curriculū, in quo de rebus Siculis ex professo diligentius agitaret. Sit igitur hoc ex autore collectum argumentum.

*Argumentum huius libri ex
autore collectum.*

Guiscard⁹ • Rogerius Sicilię comes ortus à Normānis, fra-
ter Roberti ducis Apuliae, Guiscardi Sarraceno-

PRAEFATIO

rum lingua nuncupati, id est erronis, & quasi per terras vagi : rebus humanis excedens, filium Rogerium reliquit toti primum Siciliæ, & Calabriæ parti iure succedentem. Qui deinde morte Gulielmi cōsanguinei sui ducis Apuliæ Roberti successo-
ris auditæ, trāsfit in Apuliam: ciuitatibusque vniuersis & principibus expugnatis ad suum cuncta redegit imperium. Asseditus itaq; ducatum Apuliæ, regem se quām ducem maluit deinceps appellari, atque inde Siciliæ comitatus regni cognomē accepit. Valuit is Rogerius consilio, prudentia, & diligentia in negotiis omnibus, futura iuxta ac p̄senta caute & consulte disponens. Iuris obseruator, bellique ac pacis vices alternans, adeo ut suis temporibus regum vel principum neminem parrem habuerit. præter cæteras gentes, Francos bellum gloria omnibus anteponēdos plurimum diligēs, quos cumulatissimis beneficiis quotidie inuitabat. Post multos denique labores & pericula, pacemque regno suo comparatam, & post ingentes thesauros ad regni communionem Pahormi repositos, ocio & quieti deditus, fausta prole se feli- cem existimās, Rogerio duci Apuliæ & Amphulso Capuæ principi, regni cōmunem sollicitudinē & potestatem commisit. At ill ibreui mortui, dolore patrem ipsum incredibili, & regnum totum luctu maximo affecerunt, Gulielmo tantum eorū fratre superstite, quem vix pater ipso dignum principatu censuerat. Non multopost autē laboribus immensis, & vltra quām bona corporis valetudo

Guliel-
mus pri-
mus.

Rogerius
primus
rex Siciliæ

PRAEFATIO

permitteret, rebus venereis assuetus Rogerius, im-
matura senectute cōsumptus cessit in fata. Succes-
Gulielmus sit igitur Gulielmus quē viuens vel necessitate re-
gni participem fecerat, sed qui tamen patris sui
acta contemnens, curiat statum bene prius institu-
tum & sibi traditum, pessundari misere permi-
fit. nam patris familiares, alios exilio, alios carce-
re cōdemnauit. Quamobrem stimulatus adeo ef-
Maio Ba- ferata, insolentique amentia, Maionem Barensem
rensis can hominem vili & humili loco progenitum, patre,
cellarius scilicet olei vēditore Bari genito, fecit cancellariū
& thalassī & vt vocat admiratum, quanquam pernicioſiſ-
archus. ſimum, callidissimū, & libidinosiſſimum eſſe nul-
li ambigerent, totius regni curam & administra-
tionem ei committens, nihil præterea cæteris nec
credens, nec audiens, niſi quod Maionis lingua
plectro fallaci & blaſiloquo ſibi inſonaretur. pol-
lebat enim Maio facundia, mirusque erat artifex
cloquentię. Solus ergo cum eo loquebatur exclu-
ſis cæteris, omnes propinquos & consanguineos
habens ſuſpectos, cum interim libido regnandi
præcipitem & trāſuerſum Maionem ageret vndi-
que. qui post multas variasque à ſe clanculū exci-
tatas ſeditiones & factiones : omniāque delatio-
nibus apud regem turbata, per atrox odium, ne-
que minorem inuidiam nullis non tentatis, ip-
ſum denique regem perpetrando parricidio de
regno deturbare cogitabat. Eoque tali via reſe-
uasit, vt cum rex multos præter Maionem ad ſe

nullo

P R A E F A T I O

reciperet, vulgo crederetur mortuus, vnde graui-
simæ ortæ sunt seditiones, nusquam cessante Ma-
jione comites, nobilesque viros, qui prius in aula
valuerant gratia, inclementer tractare, cùm ali-
os effossis oculis, alios fustibus cæsos in teterri-
mos carceres iniiceret, plerunque cum serpentib-
us exitiosis vitam suam misere tracturos. Alio-
rum vero vxores & filias ipse insano similis cō-
stupranc & ad eiusmodi inopiam saepe redigens,
vt ingenuæ castisque moribus antea educatæ ve-
nalem formā exponere passim cogerentur. Viros
fortes & nobiles, à quibus ali quid metui posse
videbatur, in exilium protrudebat, sese aduersus
eorum inuidiam & vindictam instruens, colla-
tis totius regni dignitatibus propinquis & affi-
nibus suis, largitionibus nulla in re parcens, quo
sibi quamplurimos obnoxios redderet: facilem
se & humanum vbique affingens: ac honores de-
nique ecclesiasticos, quibus libitum erat conferēs,
vt iam non cancellarii, sed regis præditus digni-
tate videretur. Sic certe regis excantata & infa-
tuata mente, vt tametsi ille vehementer impia
moliretur, nunquam tamen esset rex vllis de ta-
li monstro delatoribus crediturus. Itaque tot sce-
leribus iam permultis odiosus, effecit tandem
vt comites virique omnes nobiles qui rei indigni-
ratem ferre amplius non poterant, in ipsius necem
coniurarent. Vindex igitur tam atrocis & inhu-
mani portenti extitit eius gener Matthæus Boncl-

P R A E F A T I O

lus, quē summa tamē diligētia velut filiū educarat & promouerat. Cum enim ad necem regiam patrandam conatus esset Maio opera Hugonis Panhormitani archiepiscopi abuti, tandem post amicitiam, quam cum illo ad id facinus audendum, conciliarat, in iustum odium commutatam, insidiis appetitus, dum ex ædibus ipsius Panhormitani grauissimo morbo laborantis, noctis crepusculo rediret, à Matthæo Bonello prosiliente ex insidiis, quas illi redditū struxerat, gladio districto, terribili & repentina vno atque altero cæsus ictu lethali concidit, qua morte audita Gulielmus vehementer asperatus est, & multo quidem vhemētius ipsa regina, tantumque statim odium, & tanta coniuratio omnium conflata est, ut de regis animo pessime omnes senserint, qui hanc cedem iustam esse & dignam sibi persuadere non poterat: adeoque iunctis studiis in regem conspiratum est, vt alii in insulam deportandum clamitarent. alii aliò abstрудendum. Neque prius cōquiescere tragedia ea valuit, quam in palatio à domesticis officiariis, & coniuratis, captus & in carcerem missus est. Quo in facto miser tyrānus (sic enim vulgo dicitabatur) vltro se cum ciulatu asserebat cuperre regno abdicare, vt nō interficeretur. Eius autem filius adhuc nouēnis puer, Rogerius, dux Apuliæ creatus per urbem ductus, & rex, & dominus salutatus est. At vulgi instabilis murmur & studium in varias statim factiones distractum est. ad arma concursum. Palatium obseßum. rex cum multis

Rogerius
Gulielmi
filius, pu-
er.

PRAEFATIO.

multis interminationibus repetitus, suppliciūq;
 velut proditoribus, his qui eum concluserant in-
 tentatū. liberatus est igitur rex à coniuratis, neq;
 tamen prius quām pacto conueniret, nihil se à tur-
 ba grauius & atrocius regis causa perpessuros. illi-
 co enim rege reddito, in oppidū Cacabū transfu-
 gerunt salui & incolumes. Multa gessit hic rex in
 Italia, maxime quidem in Calabria, & Apulia: lō
 géque, & late bellis seditionis agitatus est. Sed vbi
 sedata tandem opinia vīdit, nullis iam hostibus re-
 liquis in Siciliam reuersus, palatio sese abdidit, vo-
 luptuoso ocio & quieti vacaturus, interim dum
 regnum ab externis tumultibus respiraret. Deni-
 que fato proximus conuocatis curiæ magnatibus
 & archiepiscopis Salernitano & Regino, ultima
 voluntate Gulielmum maiorem natu filium re-
 gni successorem instituit. Henricum vero Capuæ
 principem, & Reginam Margaretam Hispanam
 natione, Regis Nauarrorum, ut colligo, filiam, re-
 gni & regis pueri gubernatricem, dum puer æta-
 te regno sufficetus sadoleceret. Quibus ad eum
 modum rebus dispositis, dysenteria morboque
 diurno dissolutus interiit. Mortuus autem in
 palatio sepultus est, donec proceribus euocatis
 qui, quæ ad nouuni regem coronandum neces-
 saria erant procurarent, more lugubri, conclau-
 mato funere, totius ciuitatis luctu maximo, de lo-
 co sepulchri in id sacellū quod Siciliæ regū Mausolea
 solea continet, translatus est. quāquam templum regum Sir-
 esse Panhormi ingēs alii scribunt historici à Gual-

Mors Gu-
lielmi.

Mausolea
regum Sir-
cliz.

PRAEFATIO.

therio archiepiscopo Gulielmi regis affine dedicatum , opus spectabile, vbi Siciliæ reges sepulti iaceat, priuatorum autem nemo ibi sepeliatur. Verum non ita diu superstes fuit Gulielmus, quæ viuentem cum velut sequissimum tyrannum odisset, mortuum tamen defleuere. De quo Syracusanus episcopus electus Siciliæ, dictum Catonis de Pôpeio pronunciabat, mortem eius ceu damni plenam deplorans.

Cuius obit inquit multum maioribus impar Nosse modum iuris, sed in hoc tamē utilis æuo. Igitur regina gubernatrix regni , cuius auūulus erat Rothomagensis archiepiscopus, mater vero neptis comitis Perticensis, Stephanum Perticēsem matris suę consobrium ad se Panhormum euocauit, quem splendide & honorifice exceptum, cellarium instituit, ac Panhormitanæ ecclesię pa storem, duabus scilicet regni Siciliæ dignitatibus maximis eum exornans. Hic autem videre est magnas acerbissimasque conflitiones inter cancellarium & fratrem reginæ Héricum , qui priusquam ex Hispania in Siciliam veniret, Rodericus appellabatur: inimicitias, inducias, bellum, & rursus pacem, omniaque adeo varia, incerta & turbulentia ut nihil magis. Deinde præter varia bella admirabilem etiam regiæ aulæ varietatem , ut se proceres, comites, duces, honoris causa mutuo protrudat ac loco deturbent. Sic enim rota est fortunæ illuc celerrime agitata (quæadmodum libri initio testatus est de Sicilia) ut nusquam maiori

O P R A E F A T I O .

mortalium discrimine lusisse videatur. Nec efficacius dici cogitarive quicquā potest, quo quis esse priuata sorte tenuique conditione contentus debat, ne dum gradus ambit altiores in p̄cipitiū ruat exitiosissimum. Plebs enim illic insurgit sæpius in reges, in comites, minis & insultibus omnia conturbando. Et velut in speculo contemplari valeas quicquid in aulis regum est quod ambitionatur, sic existimari debere quasi ventus sit liber & vagus, nunc flans, nunc reflens, quem nullus sibi perpetuo retinere & coercere possit. Quare ut semel finiā, plenius is videbit omnes seditiones & turbas tanquam in hydra renascentes, quem non piguerit historiam attētius legere. Quæ vero hactenus ad argumentum huius historiæ sum p̄fatus optime mecoenas, eo dixi copiosius, quod multum facere ad cognitionem Siculæ historiæ maiorem & vberiorem visa fuerint. Vale. Lutetiæ Parisiorum. ann. M. D. L. VIII. Calend. Junias.

cc ij

PRAEFATIO

De Sicilia nomine.

Sicilia olim Trinacria ab eius forma dicta est, tribus promotoriis in diuersa procurrēs, deinde Sicania à Sicano duce, vel ut aliis placet, à Sicanis populis. Postremo ab Italī in eā vulgo profectis, qui & Siculi dicebātur Sicilia est vocitata. Octoginta annis ante bellum Troianum scribit Philistus Siculum Itali filium ex liguribus in Siciliam adpulsum insulę nomen attulisse,

De eius laude.

Iulius Solinus in polihystore scribit, quicquid Sicilia gignit siue soli siue hominis ingenio, proximum esse his quæ optima iudicantur. Et horreū populi Romani à Cicerone vocatur, quod sāpe maximos Romanorū pauerit exercit⁹, quæ & ob fertilitatem Cereri & Baccho fuit consecrata: in melle enim & frumento & croco fertilissima est, ac Italæ fœcunditatem in aliis etiam superat. Olim Pœnorū Romanorumque victoriis alternātibus fuit insignis. Vrbes eius septuaginta duas Plinij ætas numeravit. Hodie episcopatus hi feruntur, diocesibus quidem latissime patentibus.

In Sicilia tres Panormitanus
Montis regalis
Mellanensis.
Archiepiscopi

PRAEFATIO

Panormitani tres Agrigentinus
Mazarensis
Misenitanus
suffrag. episcopi.

Montis regalis Sancti Marci
Miletensis.
duo.

Messanensis Syracusanus
Catanensis.
duo.

Pontifex Ro. in eadem Sicilia habet duos epi-
scopatus, Cephaludensem & Pacem.

Oppidorum Siciliæ meminerunt M. Cicero
in actionibus in Verrem, T. Liuius, Salustius, Si-
lius Italicus, Claudianus: & ex recentioribus Fla-
uius Blondus: diligentissime verò libro sexto Ra-
phael Volaterranus. Græcorū Plutarchus, Poly-
bius, Appianus, Diodorus, præter Geographos.
Nulla est enim vel nobilitate insulæ, vel rerum ge-
starū occasione celebrior redditia Græcis Latinisq;
scriptoribus, denique Iustini liber quartus nihil a-
liud feret tractat, quam Siciliæ descriptionem.

De Siciliæ gentis vita perio. ex hoc
autore fal.

Hæc insula inquit, ne tyrannis quandoque ca-
reat, eam sibi circa regum filios consuetudinē vin-
dicauit, ut morti meliores primū obiiciat, eos sibi
reges constituens per quos in ea perpetuæ possit

PRAEFATIO

tyrannidis priuilegiū conseruari. Atque alibi, Subita cum fortuna vultum auertente, Siculis cognatum est conuerti ut malint temporī seruire quam fidei. Ali quanto vero ante de Sicilia & Apulia. Licet vtrāque gens infida, mobilis, pronaque sit ad quodlibet facinus perpetrandum, Siculi tamē cautiis dissimulando cælāt propositum, & quos oderunt blandis adulatio[n]ibus demulcent, ut impro- uisi lædant atrocius. Prius vero dixerat Apulos nonitatis studiosos, timidos, proditores, incōstātes, magnāque leuitate amicitiam deserentes. Quē admodum etiam de Messana vetusta ciuitate Sici- liæ, Hæc ciuitas inquit, ex conuenis, piratis, præ- donibus adūnata, omne fere hominum genus in tra mœnia sua conclusit, nullius expers sceleris, nullum abhorreſ flagitium, nihil corū quæ possit putans illicitum.

*Celebriora loca sicilie que hie
autor attingit.*

Panhormum,
vel,

Panhormum vel, us, vetustissimā est ciuitas, lo-
co amēno & fertilissimo posita, muris septa per-
quam altis, ubi reges aureas coronas accipere con-
suerunt. Constat inscriptione lapidum, qui ibi
inueniuntur Nohæ tempore iam fuisse. In eius Tē-
plo maximo reges Siciliæ sepeliuntur & episcopi:
priuatorum autem nemo, ut in argumento dixi-
mus, lusit hic autor eleganter & diligenter in eius
descriptione.

Syracusæ.

Syracusæ maximæ, pulcherrimæ, & opulentissi-
mæ fuerūt, tripli muro septæ: agris tritici & om-

PRAEFATIO

nis generis leguminum feracissimis, in quibus & armentorum ac pecudum copia maxima.

Agrigentū peruetusta & opulenta ciuitas, olim Agrigentū à Carthaginēsibus euersa, verū postea restaurata, Acragantē Greci appellant. Vide libro 6. Geographiam volaterrani.

Catina siue Catana ob ignes Siciliæ: sub radicibus mōtis A Ethnē sita est, diuæ Agathes templum cōtinēs, agro fertuli vinoq; p̄fsettum in tota Sicilia præstatiſimo. Tāta vero paſcuorū sagina, vt pecora ipsa pīguedine suffocētur nīſi sanguine interdū circa aures elicito pluantur,

Messana vetusta ciuitas hodie nemorib' abūdās, ſed tritico carēs, q̄ mōtibus & pelago claudatur.

Apud Messaneos in mororū foliis enutriti vermi culi ſericū faciūt, quo nō ſolū homines etiā viliffimi conteguntur, ſed canum equorūq; ſtragula & dorsualia contexuntur. Auri, argenti, & porphyri ti marmoris venas habent.

C. his addit sequentia.

A Ethna mōs plenus eſt ſulphure, nutrimentis humidis generato, ex cuius hiatu flammē vomuntur impetu ventorū exagitatę, noctu quidē horre-do ſpectaculo & interdiu lumine caliginoso, quæ vt nullo frigore temperari poſſunt, ita nec frigus vlo modo diſſoluere.

Arethusa fons in iſula Syracusā, incredibili magnitudine, plenus pīſciū ſacrорū, quos ſine deo rū ira nō eſt fas coimesſe. In eū fabulatur poētē versā Diane comitē venatricē virginē. De eo fonte Sene ca lib. de coſolatione ad Martiam cap. xvij.

PRAEFATIO.

Cyane

Cyane fōs perennis & ingens, iuxta Syracusas, Proserpinæ sacer, in quē Nympha Sicula veta dicitur, vide Ouidiū lib. 9. Metamorphose. Porro & Cānamellæ meminit in præfationis calce.

Cānamellæ autem, vnde fit saccatum, caudex est nodosus, spongiosa plenus materia, cortice tenui, dulci succo, qui sic ex primitur: Caudex totus frustatim minutim que conciditur, deinde torculari appressus succum reddit, qui in cacabū mundissimum dimissus igni supposito concoquitur, & expurgatur. Purgatus vero in figulinis vasis reconditut, ubi cum refixerit, in saccarum laudatissimum coalescit, nascitur in agro Panhormitano.

*De præcipiis regionibus hoc libro
atatis.*

Tres potissimum Italie regiones leges in hac historia, Siciliam, Calabriam, & Apuliam, Comitatus autem qui varii citantur in tota rei expositione fere sunt ex illis tribus, vel eis vicinioribus locis.

1.
Sicilia

Neapolis

Partheno

pe.

De Sicilia verò & hoc præter superiora dicam, Siciliæ reges Neapolitanos esse vocatos ab eorum regia, totiusq; regni principe ciuitate Neapol: quæ vetusta & clarissima semper dicta est: olim Parthenope appellata, ut de illa scribit Titus Livius. magnaque ex parte montuosa est, in qua sermonem plerique affectant Hispanicum.

2.
Apulia

Apulia inter cæteras vrbes continet præcipuas Brundusium & Tarentum, quæ tibi quoque occurunt

PRAEFATIO.

currēt in hac historia. Apolorum autem crassior & rudior est sermo.

Calabria desinit in oram Italiæ proximam Sici Calabria
liæ: aqua Pharo, breui maris tractu, disiungitur.
Excelluit autem ea partes omnes Italiæ sua vbera Phars pro
te, frumento omnis generis, vino, oleo, lana arbo- fredo Sicu
rea & ouilla, equis bellatoribus, & saccaro, quod lo cata-
est mel ex cannis. Citatur & saepius ab hoc autore chresticos
Terra laboris, vt & ab aliis Ager laborinus quod Terra la-
ingens sit labor in ea ex colenda, cū solū habeat ari boris.
dū, atq; ideo cultu difficultius. Itaq; stipulam tantæ
crassitudinis facit, vt ea pro ligno vtantur incolæ:
fuitq; olim regio illa magna Græcia appellata, sic Magna
vt hodie in ea Græca lingua cū Italica est permix- Grecia.
ta, corruptior tamē est ibi sermo, quā vsquā loco-
rū. Habet insigniores ciuitates Rheiū & Hydrū
tum, quas etiam hic leges cum aliis nonnullis.

LECTORI.

Nihil mireris Lector, voces aliquot paucas non
solum ab hoc autore non reiectas, sed nec ab aliis
permultis etiam nostri temporis: vt sunt Cácella-
rius, Comestabul', Admiratus, Seneschalcus, Ca
pitaneus, Castellanus, Galea, Comitiſſa, Et in qui
bus (quemadmodū Plautus ait) non atticissat sed
sicilissat, vt Stratigotus, Gauarretus palatii. Sed
hæc præfationis appendicula iam sufficiat: nolui
autem quicquam de genuino siue patriæ idioma-
te, siue autoris ipsius Itylo, & phrasí ciuis téporis

immutare. Itaque reliqui suo s^eculo prorsus inta-
cta quæ fortasse etas nostra diligentior, ne dicam
morosior, haud ferret. Nec reperi apud quenquā
alium scriptorem de autoris vita & conditione:
nec ex alio etiam codice licuit vel vnicam vocem
cōferre, si quid non succurrebat vel obsolescenti-
bus erat extritum literis.

ENCOMIVM HISTORIAE
per eundem, Geruasium Tor-
nacēū Sueßionensem.

Si quis rogat potissimum, quodnam genus.
Studii sit expeditius,
Vt plurimis & seriis rebus semel
Ex Lectione cognitis
Fiat peritior, suo compendio
Maiore, nil dignum magis
Hac re putem, quām quod bene & fideliter
Historia, thesauris quibuscumque melior,
Seruat, recondit & docet.
Nam si quis est omnino scriptor, haud parum
Quem profuturum censeas.
Vnus profecto Historicus est, qui principes,
Qui splendidos reges facit
A morte iugi liberos: quiq' ue populos
Illustrat æterno stylo,

HISTORIAE

Exemplar exponens velut nepotibus

Ac liberis syncerius

Fœcundiusque per docendis, ut bonos

Mores bibant è fontibus

Vberime scatentibus, consiliaque

Diiudicent prudentia,

Et facta, ut euentus ab illis colligant.

Instructiores namque sic

Fiunt ad omnia iuuenes, cum plus iuuet

Historia quām ætas longior.

Quod qui velit nouisse plenius

Vim quæ sit eius audiat.

Fecit ea Lucullum prius belli rudem

Nulli secundum gloria

Rerum gerendarum: & virilem fœminam

Ac imperantem, Zenobiam

Arabibus, Armeniisque formidabilem

Fecit: ob id autem maxime

Quod & legendō similitudinem probe

Contraxerat præstantiam

Virorum: & exemplis vacarat audius

In se exprimendis, ut aliqua

Velut tabella se sibi ipsa effinxerit.

Historia quippe memoriae

Est vita: lumen veritatis, nuncia

Antiquitatis totius.

Quæ superioribus quasi annis fuerimus,

Sic nos videri cæteris

Efficit: & improbos abominans viros,

Zenobia,

Palmyreco

rū regina

quā tamē

bello cepit

Aurelian.

Rom. im-

perator.

Probosq; laudibus vehens,
Hortatur omnes ceu subacto aculeo.
Sed vt grauissimā temporum
Est ipsa custos: ita vicissim temporis
Custodia manet integra,
Cuius salus præstantium rerum est salus.
Nam nullus Hercules foret
Cum tot laboribus: perissetque veterum
Memoria, si priorsus nihil
Superesset è scriptis patrum:nec cogniti
Essent triumphi: premia
Virtutis essent nulla:cum scribentium
Fide premium virtus suum
Ferat, celebrata meritis encomiis.
Neque est enim qui nesciat
Eiusmodi mercede virtutem peti
Plerisque. Nam vel improbos
Quanquam nihil virtus mouet:tamen allicit
Diesque noctesque stimulans
Ingens cupidio glorie, qui degerent
In sordidissimo ocio,
Ni pollicerentur sibi non emori
Partam labore gloriam.
Quæ tamen & ipsa deperit, nisi suo
Historia seruet munere.
Itaque beatos Plinius esse prædicat
Quibus datum sit facinora
Scribenda gessisse, aut legenda scribere.
Et ipse, quanquam æui sui
Accensatur doctiorum catalogo,

HISTORIAE

Optat tamen Taciti inseri
Scriptis, quod auguretur immortalia
Quæ scribat historiographus.
Quem si licet videre quantum differat
A cæteris scriptoribus,
Age obsecro, nunc paululum mihi fauor
Oculis & auribus tuis.
Quis maximis non prosequi audet laudibus
Sophiæ magistros arduæ?
Quis non & oratoris excellentiam?
Quis non poeticen datam
Diuinitus? quis denique & non ~~magistri~~
At non valebit philosophus
De moribus tractare quicquam in publicis
Domesticisve negociis,
Nil mutuans è copia multiplici
Scribentis historiam. lege
Libros Aristotelis, fere nullam licet
Præceptionem cernere
Non ductam ab historia, velut fonte vberi
Venaque perpetua. lege
Plinii libros physicos: nihil nisi hoc sonant.
Quare nec vsquam philosophus,
Qui non sit historicus, nec efficacius
Quis, quam per exempla doceat.
Et certius qui tradat historico, reor
Non posse quempiam dari.
Historia nulli criminis patuit, neque
Vnquam patrocinium ullius
Desyderauit: nec lacessita est probris.

L A V S

Cum plurimi philosophiam
Nec publicis rebus, nec imperantibus
Afferuerint esse utilem:
Plerique vero praeter haec, durissima
Oratione incesserint.
Sed ne quid in philosophiam nunc plus satis:
Silentio reliqua premo.
Ut nullus obtrecent, quasi cum talibus
Tam dira iurasse videar.
Diuturnius praæconio historiæ nihil
Est, nec minus fuso illitum:
Ut inde colligere quæcas, qua parte sit
Rhetore colorato prior.
De quo mihi quæso liceat venia bona
Paucissimis hoc dicere.
Orator est persæpe ceu muliercula,
Quæ tingit os vulgo suum
Ut purpurisso fronte tota splendeat,
Et siquid est vitii insitum
Dissimulet: ast historicus haudquam sibi
Fucata permittit loqui:
Itaque vides ut rhetore atque philosopho,
Sit melior historicus. Vide
Nunc ordine ut sit omnibus modis quoque
Omni poeta dignior.
Fides poetis abrogatur saepius:
Vel tum quidem illis creditur,
Cum maxime sequitur historici typum.
Poeta verò summus est
Qui quam facillimè fidem quorum velit

HISTORIAE I

Faciat, ut haud poëticum
Munus, sed historicum magis tum iudices
Præstare. Nam quod interim
Canit suo de munere, extra fabulam
Non esse sentias, opus
Cum sit aliud suffragium negocio
Ambire quo captet fidem.
Quid ergo pluribus necesse est hic agi?
Vincit poetas ut liquet.
Perpende iam porro quod ante diximus
Ut nec profectò sit minor
His qui verendas orbe toto regulas,
Et iura ciuitatibus
Scribunt: quod illos non minus quam cæteros
Suffulciat, tanquam exhibens
Altissima è specula videndum totius
Terræ marisque circulum.
Quò singulorum ex moribus quod non queunt
Breuitate vitæ discere,
Discant ab exemplaribus docentium
Scripto suo, diuersa tot
Ingenia, mores, iura, ritus, dogmata,
Quæis imperitis consulant.
Potestne verò quis salubrius aliquid
Proferre, quo mortalibus
Prosit? Evidem non arbitror. sed interim
Quid cæteras artes ei
Iam comparem? quarum docent quædam magis
Fallaciam componere.
Qua veritatem subruas: quædam parum

LAVS HISTORIAE

Vel nil iuuant felicius
Tranquilliusque vitam ut exigas: nocent.
Aliæ, foris mel atticum
Præ se ferentes, conditumque absynthium,
Et pus merum tandem tibi
Magno malo rupturæ vbi non cogites.
Historia vero nec struit
Fallaciam, & felicius vitam regit:
Incommodat nulli viro:
Plusque vni prodest omnibus quam quælibet
Ars & facultas altera.
Ac ut loquar paucis, fere sola est domi
Forisque, militiae & togæ,
Quouis loco & quo cunque tempore utilis.
Quam qui semel neglexerit,
Et nosse non contenderit, merito puer
Infansque designabitur,
Amoliendus semper à Republica,
Ineptus, imprudens, iners.

ERRATA

in prefatione.

aa 4 lin. 5 tuo 6.lin. 9 uentitent 7 lin. 17 euolueres 8. lin. 13
ha que.

In historia

Pag. II. lin. 17 deincepsque 22. ad marg. ignavia 44 lin. 26
parti 59 lin. 28 propositæ 61. lin. 9 archiepiscopus 62 lin. 17
conceptam 63 lin. 14 quam 49 lin. 5 supereminentiam 53
lin. uix 94 lin. 12 quam opp. 97 ad marg. Monomachia prebare
121 ad Marg. imitator 127 lin. 28 indixisset 156 lin. 22 conque-
runtur 152 lin. 9 præstolabatur.

HVGONIS FAL-

CANDI IN SVAM DE REGNO
SICILIAE HISTORIAM PRAE-
FATIO AD PETRVM PANHOR-
MITANAE ECCLESIAE THESAVERIUM.

Decalamitate Siciliæ.

Tatuebam Petre charissime, post hyemis asperitatem clemētioris aurē beneficio mitigatam, lētum aliquid ac iucundum scribere, quod tibi quasi quasdam renascentis veris primitias dedicarem.

Sed audita morte regis Siciliæ, intelligens ac mecum reputans quantum hæc rerum mutatio calamitatis afferret: quantum illius regni quietissimum starum, vel hostilis incursus procella concuteret, vel grauis seditionum turbo subuerteret: repente cōsternatus animo copta deserui, versaque in lētum cythara malui flebiles modos & lamentationum lugubre carmen ordiri: licet repurgati cœli blanda serenitas, & hortorum ac nemorum amœna facies importunam animo lētitiā ingerentes, ad aliud me conentur abstrahere, & flendi ac lamentandi propositum impedire. Quis enim lamentationi locus est, aut querelæ: aut quis intempestiue fluentibus non offendatur lachrymis, ubi iam annus pruinose senectutis detersa canitie, grædenuo iuuentutis pubescit in florem: & hyber-

Orditur
deplora-
tionem Si
ciliae, cau-
sam scili-
cet histo-
ria texen-
dæ, audita
morte Gu
lielmi se-
cundi.

A

SICILIAE

nis frigoribus succedens verna tempesties, feriantur
auium fauces ad intermissę suavitatem modulationis in uitatę verum quia difficile est in morte
nutricis alumno persuaderine lugeat, nō possum
fateor lachrymas continere, non possum desolationem Sicilię, quę me gratissimo sinū susceptū
benigne fōuit, promouit, & extulit, vel prēterire

Siculū se
innuit.

Ficta hy-
potyposis
pathetica
cum topo-
graphicā
apostro-
phe.

silentio, vel siccis oculis memorare. Intueri mihi
iam videor turbulentas Barbarorum acies, eo quo
feruntur impetu irruētes, ciuitates opulētas, & lo-
ca diuturna pace florentia metu concutere, cæde
vastare, rapinis atterere, & fœdare luxuria. Ingerit
se mihi, & lachrymas à nolente future species cala-
mitatis extorquet. Occurrūt hinc ciues, aut resistē-
do gladiis ītercepti, aut se dedēdo misera seruitute
depressi. Illinc virgines in ipsis parentū cōspectib⁹
constuprati: matronę post varia & preciosa capi-
tis, colli, ac pectoris ornamenta direpta, ludibri
habitę, & defixis in terra oculis inconsolabi-
liter deplorātes, venerabile fœdus cōiugij fœdisi
mę gentis libidine violari. Nec enim aut rationis
ordine regi, aut miseratione deflecti, aut religione
terreri Teuthonica nouit insanias: quā & īnatus fu-
ror exagitat, & rapacitas stimulat, & libido præ-
cipitat. Hęc autem in Apulia vicinisque prouinciis
geri, licet horrendum ac triste sit facinus, &
multo cum mœrore deflendum, vicunque tamē
tolerabile putaretur si in Cispharinis tantum par-
tibus Barbarorum immanitas desequiret. Quod si
beatam illam insulam omnibus quidem regnis et

præclaris dotibus & meritis amplioribus præfrendam vis procellę sequentis irrumpat, si iucundum ocium & quietem omni voluptatis genere gratiorem armorum fragor importunus exturbet, quis iam animo poterit imperare, ne dolendi modū excedat? quis non totus in lachrymas defluat, cum iam apparēre cœperint vastitas vrbiū, ciuium cedes, fœdata puluere senum reuerēda canities, matronæ pro sericis, saccis indutæ: pueri puellæque Barbaræ linguæ stridore perterriti, omnesq; omnino indigenæ, de multa rerū copia ad ultimā egestatē, de gaudio ad mœrorē, de gloria ad ignominiam, de summo felicitatis culmine ad extremæ miseriæ dispendia deuoluti? Atque vtinam Cōstantia cū rege Teuthonico Siciliæ fines ingressa, perseverandi constantiam non haberet, nec ei daretur copia Messanensium agros aut AEthnæi móris confinia transeundi. His enim in locis aptissimè gens illa consistat, vbi & cum crudelitate piratica Teuthonum confligat atrocitas, & inter ambustos lapides & AEthnæ flagrantis incendia, gens dura & saxea sequentis iracundiæ flammis exæstuet. Nam interiora Trinaciæ loca, eam maxime partem quā nobilissimè ciuitatis fulgor illustrat, quæ & toti regno singulari meruit priuilegio præminere, nefarium esset & monstro simile vel Barbarorum ingressu pollui, vel irruentiū terrorre percelli, vel prædonum rapinis exponi, vel omnino peregrinarum legum barbarie conturbari. Nunc mihi velim edificras, ad quem intelligis

Hæc Cōstantia Ro
gerii regis
fuit filia,
foror Gu
lielmi se
cundi pri
mūs mo
naycha Pā
bormi, de
inde regi
na nupta
Henrico.
Trinacia
à tribus
suis pro
motoriis
Sici'ia di
cta, Peloro
Pachyno,
Lilybeo.

SICILIAE

4

finem rem in tanto discrimine peruenturam, quo
ve putas Siculos vsuros consilio? vtrum ne regem
sibi creandum existiment, & collectis viribus con-
tra Barbaros dimicandum? an vero rei dissidentia
& insueti laboris odio temporis seruientes, malint
quilibet durum seruitutis iugum suscipere, quam
famæ & dignitati suæ, & patriæ libertati consule-
re? Ego quidem hæc tacitus dubia mente pertra-
ctans, dum variis hinc inde rationibus distrahor,
mecum ipse dissensio, nec satis liquet utrum horum

Promiscue eis censem eligendum. Certe si regem sibi non du-
in Sicilia degebant biæ virtutis elegerint, nec à Christianis Saraceni
Christiani dissentiant: poterit rex creatus rebus licet quasi
& sarrace- desperatis & fere perditis subuenire, & incursus
nu. hostium si prudenter egerit, propulsare. Si enim
amplioribus stipendiis militum sibi fauorem con-
ciliat, si collatis beneficiis animos plebis alliciat,
Calabriæ si ciuitates oppidaque maritima diligenter premu-
Terram la boris fere niens, in Calabria quoque praesidia per congrua
vocabit to loca disponat, Siciliam Calabriamque tueri pote
ta historia dicitur & rit, ne in ius & potestatem transeant Barbarorum.
Lucania. Nam in Apulis qui semper nouitate gaudentes,
Apuli pro ditores, in nouarum rerum studiis aguntur, nihil arbitror speci
constates. aut fiduciae reponendum: quos si coactis copiis ad
pugnam iussi expediti, ante fugere plerunque
incipiunt, quam signa bellica conferantur: si mu-
nitionibus seruandis praeficias, alij quidem alios
prodūt, & hostes ignorantibus aut resistentibus
sociis introducunt. At verò quia difficile est Chri-
stianos in tanto rerum turbine, sublato regis timo-

HISTORIA.

re, Sarracenos non opprimere, si Sarraceni multis
illorum iniuriis fatigati, ab eis coeperint dissidere,
& castella forte maritima, vel montanas munitio-
nes occupauerint, vt hinc cum Teuthonicis sum-
ma sit virtute pugnandum, illinc Sarracenorum
crebris insultibus occurredum: quid putas actu-
ri sunt Siculi inter has depressi angustias, & velut
inter malleum & incudem multo cum discrimi-
ne cōstituti? hoc vtique agent quod poterunt, vt
se Barbaris miserabili conditione dederentes, in eo-
rum se conferant potestatem. O vtinam plebis ac
procerum Christianorum & Sarracenorum vota
conueniant, vt regem sibi concorditer eligentes,
irruentes Barbaros totis viribus toto conamine,
totisq; desideriis proturbare contendant. Hei mi-
serē conditionis & damnatę sortis insula, quæ sic
alumnos nutris & prouochis, vt cum in optatum
robur excreuerint, prima ex te virium suarum ex-
perimenta capiant, & vberum tuorum pinguedi-
ne saginati, viscera tua recalcitrando discerpant.
Sic olim plurimi tuo in sinu tuisq; in deliciis enu-
triti, multis te postmodum iniuriis, multis preliis
afflixerunt. Sic & Constantia primis à cunabulis
in deliciarū tuarū affluentia diutius educata, tuis
q; instituta doctrinis & morib⁹ informata, tandem
opibus tuis Barbaros ditatura discessit: & nunc
cum ingentibus copiis vicem improbam tibi re-
pensura reuertitur, vt pulcherrimę nutricis orna-
tus violenter diripiatur, & munditiam tuam qua
regnis omnibus antecellis, barbarica fœditate cō-

statio
ella M. de
. . . .

Vt qui-
mus aiūt,
quando ve
volumus
non licet.

Apostro-
phe ad Si-
ciliam.

De Costa
tia & Hen-
rico vide
præfatio
nē nostrā.

Apostr. taminet. Age nunc Messana, ciuitas potens &
ad Messa- multa ciuium nobilitate preponnes, quo putas in-
nam. columitatituę prospiciendum consilio, ut possis
 Barbarorum primos conatus elidere, & hostiles
 copias à Phari transitu prohibere? Expedit tibi
 mature deliberare quid agas. Nam quia transeun-
 tibus in Siciliam prima post traiectū ratibus Pha-
 rum occurris, primos etiam pugnantium impet^o
 sustinere, primaque bellorū auspicia cogeris ex pe-
 riri. Certo si ciuium tuorum virtutem & audaciā,
 senes tuos maturandis aptos consiliis, iuuenes re-
 bus bellicis assuetos, murorum etiam ambitum,
 densis turribus circunseptū inspicias, si vires tuas
 quibus sāpe Gr̄ecorum superbiam cōtriuisti, qui-
 bus Africam Hispaniāmque depopulans, ingen-
 tē inde pr̄dām & opimā sāpe spolia reuexisti dili-
 genter attendas, multū hinc tibi roboris & fidu-
 ciæ, multū spei ac securitatis accrescat. Nihil tibi
 ergo formidinis, nihil terroris incutiat turbulen-
 tæ gentis barbarie^s, cuius si primos incursus
 fortiter resistendo sustineas, poteris durissimum
 de cœruce tua iugum excutere, & immortalem ti-
 bi gloriā nomēnque celebre propagate. Vt tibi
Apostr. Catinensium ciuitas, quæ aduersantem toties ex-
ad Catinā ciuitatem perta fortunam, nullis vñquam cladibus eius sequi-
 tiam mitigate, aut compescere potuisti. Nam si ve-
 teres Annaliū reuoluimus historias, inueniemus
 te frequenter & pestilentibus exhaustam nebulis,
 & atroci bellorum clade consumptam, ignēmque
 in te aliquoties de cœuernosis Aethinæ fornacibus

in modum fluminis emanasse. Quod si nostri temporis mala, & quæ ipsi vidimus, volumus recensere, nuper te vehemens terræ motus tanta concus sit violentia, ut cunctis ruentibus ædificijs, haud facile numerabilem utriusque sexus multitudinem lignorum ac lapidum moles oppresserit. Nunc autem ut vel sic fortunæ lente scat improbitas, post multa & varia calamitatum genera turpis simetatem addiceris seruituti. Iam te Syracusana ciuitas, diuturnæ pacis pertedeat, iam si potes ad bellum tibi vires instaura, & ea qua florere soles eloquentia, ciuium tuorum mentes erige, murorum ambitum propugnaculis densis attolle, & angustum il lud spaciū quod duobus portibus interiectum, insula tibi nomen inuidit, extructis turtibus pre-munire festina, si forte Barbarorum possis incur-sibus obuiam ire. Verum ad hoc tibi (pro dolor) vires non sufficiunt, & conatus tuos tam inopia ciuium quam paucitas bellatorum elidunt. Seruite Barbaris iam cogetur antiqua illa Corinthiorum nobilitas, qui patriis olim relictis sedib⁹ in Siciliā transeuntes, & urbi construendæ locum idoneum perquirentes, tandem in optimâ & pulcherrima parte Siciliæ inter inæquales portus mœnia tua loco tutissimo construxerunt. Quid tibi nunc prodest philosophorum quoddam floruisse doctrinis, & poëtarum ora yativisci fontis nectare prolixisse? Quid iuuat Dionysij sibique similium de ceteris tuis iugum improbum excessisse? Satius quidē tibi esset ac tutius, Siculorum adhuc tyrannorum

Ad syracusam
fanam vr-
bem, insu-
læ princi-
pem ut ait
Solinus.

Mœnia sy-
racusarum
à corithiis
cōstructa.

thusam fō
tem in In- sequitiam pati, quā Barbaræ foedęque gentis tyran
sula vrbis nidem experiri. Vę tibi fons celebris & præclari
syracusane nominis Arethusa, quę ad hanc deuoluta es misé
Alphæus flauius Eli riām, vt quę poëtarum solebas carmina modula-
dis Arcar- ti, nunc Teuthonicorū ebrietatem mitiges, & eorū
diæ sub mari ī A- scruias foeditati. Ideo ne solum natale fugiens &
rethusa immersa maris spacia lōgis tractibus subterlabēs
fontem de finit.

Ad Cya- mari influēs Alphēum quem ante fugeras in ma-
nen fonte iori portu se tibi ī miscentem offendis? Longe me-
de quo vi- lior Cyane conditio tua, quę paulatim fluēdo de-
de Quid.
lib. 9. Me- ficiens in eundem portum, vix modico riuo decur

tæmorph. ris, aquas tibi furtim occulteque subtrahens, ne cō
Agrigentū peruetusta tactu barbarico polluaris. Quid autem futuram
ciuitas & Agrigentinorum calamitatem defleam? quid im-
opulenta. minente Macariensium cladem recenseamus?

Mazaræ wallis mes- Prætero Cephaludi noua mœnia, misera turpīq;
sibus ar- seruitute damnanda. Taceo Pactensium agros
mētisque abundat. furentis populi rapinis expositos. Ad te mihi ve-
Cephalo niendum est vrbis famosissima, totius regni Sicilię
dum Plin. caput & gloria, quam etsi digne laudare non va-
dicit hoc oppidum: leo, tace et tamē omnino non possum, tam accepti
hodie quo memor beneficij quā singularis gloriæ tuæ mira-
que præ- ful Cepha- culo prouocatus. Quis enim tanto non succum-
lodensis. bat oneri, vel quem ingentis ausi aliquando non
Pactensis ymus est pœnitreat, si Panhormum laudibus extolleret, &
ex episco- eius gloriam verbis æquare contendat? Quia verò
patibus. Panhor- semel conceptum verbum intra pectoris claustra
mū Siciliae caput me- continere non possum, tentabo facultate qua va-
tropolis. leo, pauca de laude ipsius breuiter succinētēque
per-

perstringere, ut ex hoc ipso appareat quanta sit lamentatione deflenda, quæ tantis fuerit dotibus glorioſa. Hæc ergo ciuitas in piano ſita maris, ex vno latere crebris iuulfibus fatigatur, cuius tamē fluctibus retundendis vetus palatium quod diciatur Maris castellum, murosque multa turrifū densitate munitos opponit. Alterius verò lateris partem oppositam Palatium nouum inſedit, mira ex quadris lapidibus diligentia, miro labore conſtruētum, exterius quidem ſpaciosis murorum anfractibus circūclufum, interius verò multo gemmarum aurique ſplendore confpicuum: hinc habens turrim Pisanam theſaurorum cuſtodiæ destinatā: illinc turrim Græcam ei ciuitatis parti quæ Khemonia dicitur imminentem. Mediū verò locum pars illa palatijs quæ Ioharia nuncupatur, plurimū habens decoris illuſtrat quā multiformis ornatus gloria prefulgentē, rex vbi ocio quietique indulgere voluerit, familiarius frequentare conſueuit. Inde per reliquum ſpacium variæ ſunt circunquaque diſpoſitæ manſiones, matronis puellisque & eunuchis, qui regi reginæque ſeruiunt ædificatæ. Sunt & alia ibidem palatiola multo quidem deco-renitentia, vbi rex aut de ſtatu regni cum familiariis ſuis ſecretius diſcretit, aut de publicis & maioriibus regni negocis locuturus proceres introducit. Nec verò nobiles illas palatio adhærētes ſilētio preteriri conuicit officinas, vbi in fila variis diſtincta coloribus ſerum vellera tenuātur, & ſibi in uicem multiplici texendi genere coaptantur. Hic

Panormi
ſitus & de-
ſcriptio in
loco amœ-
no & fœ-
cūdissimo
quæ allui-
tur pelago
Tyrheno

enim videoas amita, dinitaque, & trimita minori
 peritia sumptuque perfici: hinc hexamita vberio-
 ris materiæ copia condensario. Hic diarhodon
 igneo fulgore visum reuerberat. Hic diapisti co-
 lor subuiridis intuentium oculis grato blandi-
 tur aspectu. Hic * exarentasmata circulorum va-
 rietatibus insignita, maiorem quidem artifi-
 cum industriam & materiæ vbertatem defyde-
 rant, maiori nihilominus precio distrahenda.
 Multa quidem & alia videoas ibi varij coloris ac di-
 uersi generis ornamenta, in quibus & sericis aurū
 intexitur, & multiformis picturæ varietas gémis
 interlucetibus illustratur. Margaritæ quoque aut
 integræ cistulis aureis includuntur, aut perforatæ
 filo tenui cōnectuntur, & eleganti quadam dispo-
 sitionis industria, picturati iubentur formam ope-
 ris exhibere. Porro ex ea parte quæ vrbem respicit
 palatum ingressuris Capella regia primū occur-
 rit, sumptuosi operis paumento constrata, parie
 quo quid tes habens inferius quidem preciosi marmoris ta-
 annotari- bulis decoratos, superius autem de lapillulis qua-
 mus i p̄t̄ fatione vi- dris partim auratis, partim diuersicoloribus vete-
 de. ris ac noui testamenti depictam historiam continē-
 tes. Supremi verò fastigij tabulatum insignis ele-
 gantia celaturæ, & miranda picturæ varietas, pas-
 simque radiantis auri splendor exornant. Sic ergo
 dispositum, sic ornatum, sic omnimodæ volupta-
 ptis gratia debitum palatum, tanquā caput re-
 liquo corpori, sic toti supereminet ciuitati. Quæ

trina partitione distincta, tres in se particulares, ut ita dixerim, continent ciuitates. Quarum quæ inter extremas media collocatur, nobiliori ædificiorū structura præpollens, ingenti murorum altitudine ab utraque dextra leuaque sciungit, latitudinis parum habens, in longum vero spacio maiore portecta. ut si quis duas æquales æqualium circumferum minores portiones ad chordam vnam cōiungat. Hanc item tres viæ dividunt principales, quæ totam eius longitudinē metiuntur. Harum media quæ Vicus marinoreus nuncupatur, & rebus occupatur venalibus, à parte superiori viæ cooperata ad palatium Arabum, indeque ad inferiorem portam iuxta forum Sarracenorum directè protenditur. Alia quoque à turre Pisana per viam cooperata ad domum Archiepiscopi iuxta maiorem ecclesiam, mox ad portam sanctæ Agathæ deinceps quæ per domos Maionis Admirati ad prædictū forum Sarracenorum pertransit, ibidem viæ marinæ cōiungenda. Tertia sanè ab aula regia quæ palatio subest, per domum dicti Sarraceni ad ecds Syluestri comitis & capellam Georgij Admirati porrigitur, & indead propinquam vrbis portam obliquata deflectitur. At verò dextra pars ciuitatis à monasterio sancti Ioannis propè palatium in Khemonia constituti habens initium, muris usque ad mare circunductis includitur. Pars autem sinistra ab ipsius item palati confinio, ad castellum se mari extendens, ibidem finem sortitur, ingenti nihilominus murorum vallata cir-

citu. Spacium quoq; quod inter medium ciuitatē
& portum extenditur, vbi duæ reliquæ partes vr-
bis conueniunt, Amalfitanorum continet vicum,
peregrinarum quidem mercium copia locupletē,
in quo uestes diuersi coloris ac precij tā serice quā
de Gallico contextē vellere, emptoribus exponun-
tur. Quis verò præclaræ huius vrbis miranda cedi-
ficia, quis fontium pâssim ebullientium suauissi-
mam vbertatem, quis semper virantium arborum
amœnitatem, aut aquæ ductus ciuium abundan-
ter vsibus seruientes, satis mirari sufficiat? Quis
inclytæ planitie gloriā, quæ inter vrbis mœnia
montesque, quatuor fere milibus patet, laude con-
grua prosequatur? O beatam cunctisque seculis
prædicandam planitiem, quæ intra gremium suū
arborum fructuūmque genus omne cōclusit: quæ
quicquid usquam est deliciarum, sola prætendit;
quæ voluptariæ visionis illecebris cunctos sic alli-
cit, ut cui semel eam videre contigerit, vix vnquā
ab ea quibuslibet possit blandimentis auelli. Illic
enim mireris vineas tam fœcundi cespitis vber-
te: quām præclarari germinis generositate gaudētes.
Illic hortos aspicias mirabili fructuum varietate
laudandos, turrēsque ad hortorum custodiam, &
voluptatis opera præparatas: vbi & rotæ volubi-
lis obsequio descendantibus, itēmque ascendentib-
us vrceolis puteos vidcas exhaustiri, cisternāsque
adiacentes impleri, & inde aquam per riulos ad
loca singula deriuari, vt irrigatis areolis vegetetur
& crescant citroli angusta breuitate contracti, &

cucumeres tractu longiore produsti, melonésq;
ad formam magis sphēricam accedētes, & cucur
bitę per arūdines connexas latius euagātes. Hinc
si conuertas oculos ad diuersas arborum species,
videbis mala punica vel acetosa, vel dulcia graniſ
interius occultatis, exterius contra intemperię ae-
ris duro cortice prēmuniri. Cītros quoque tripli
ci substantię diuersitate distingui, cum cortex ex-
terior colore simul & odore caliditatis prēferat
argumentum: quod autem circa centrum est ace
toso liquore frigiditatis præstet indicium: mediū
vero inter vtrunque temperatius comprobetur.
Videas ibi & lumias acetositate sua condiendis
cibis idoneas, & arengias acetosō nihilominus hu
more plenas interius, quæ magis pulchritudine
sua visum oblectant, quām ad illud vtiles videan
tur. Hæ quidem ab arbore sua etiam cum matu
ruerint, difficile cadunt, & nouis superuenietib⁹
veteres cedere dignantur. Nā & tertij anni po
ma iam rubea, & secundi adhuc virentia, & præ
sentis anni flores in eadem possunt arbore pariter
inueniri. Hæc autem arbor continue iuuentutis
pollens insignibus, nec fit hyemis sterili senectute
deformis, nec ingruente frigoris asperitate frondi
bus spoliatur, sed virentibus semper folijs veris té
perieū reptäsentat. Quid vero nuces amygdaleę,
aut ficuum diuersa genera, vel oliuas condiendis
cibarijs, & lucernarum souendis ignibus oleum
ministrantes enumerem? Quid loquar siliquarū
vaginulas & fructum ignobilem insipida quadā

dulcedine rusticorum ac puerorum gutturi blandientem? Mireris potius palmarum procera cacu
 Da^ctylis sūt mina, dactylosque detonsē arbori summo vertice
 carice si- dependentes. Quod si in partem aliam visum de-
 ue fructus flexeris, occurret tibi mirandarum seges harundi
 palmæ num, quæ Cannæ mellis ab incolis nuncupantur,
 Cānamel- nomē hoc ab interioris succi dulcedine sortientes.
 la vno ver bo dicitur Harum succus diligenter & moderate decoctus
 talis arun in specie mellis traducitur. si vero perfectius ex-
 do, vnde coctus fuerit, in saccari substantiam condensatur.
 faccarum Communes autem fructus & qui penes nos habē
 elicitur. tur, his adiungere superfluum existimau. Hęc
 igitur breuiter perstringendo descripsi, vt ex pau-
 cis multa, ex paruis maiora, solliciti prudentia le-
 ctoris intelligat, simulque vt quēadmodum di-
 ctum est, liquidum fiat quantis lamentationibus
 quantaque sit opus copia lachrymarum, vt digne
 ciuitatis huius calamitas defleatur. Viuas diu
 Petre charissime diuque gaudeas, & de statu regni
 tuoque, vicarias pro te literas mihi mittere non
 graueris.

De Tyrannide Siculorum.

Em nunc eam me scripturū propo
no, quæ sui ipsius atrocitate satis
abundēq; sufficeret, vel omnino fi-
dē excludere, vel suspectā reddere
veritatem: nisi certe in Sicilia nihil
miraculi esset ea mōstra scelerum perpetrari, quæ
potius tragœdorū sint deflēda boatibus, quā hi-
storicę veritatis ordine cōtexenda. nec enim ali-
bi rotā fortuna torquet celerius, aut maiori mor-
talium ludit discrimine. Itaq; loci ipsius inhu-
manitas, eorū quæ dicturus sum fidē faciet: eritque
operę premium tam atroces quā repentinās rerū cō-
mutationes memorię tradere posteriorum: vt qui
fortunæ finibus alligati, suam ex rerum affluētia
gloriā metiūtur, aliorū casu moniti, beatos se de-
sināt prædicare: ne toties miseris rursus se clamit-
ēt, quoties aut à dignitatis gradu deciderint, aut
opīmi acerui quomodolibet fuerit imminuti. Ad
id quoq; nihilominus operā sum datus, vt pau-
ci quorū inter tot ac tanta pessimorū flagitia me-
morable fides enītuit, meritis nunquam possint
laudibus defraudari, perpetuisq; in æuū successi-
bus virtutis gloria propagetur. Quę sicut præcla-
ris ab initio factis virēs, vt ita dixerim, enītescit, sic
in posterum taciturnitate cōsenescēs elabitur. Ita
fit vt gloria quā ingēti quisq; labore, summa indu-
stria, multisq; periculis sibi ipse pepererit, in bre-
ui fauillatim decidēs euāescat. Interest ergo mul-
torū si qua fortiter acta sūt, ea posterorū cognitio-

Anthypo
phora pre
muniēs fi-
dem hist o-
riæ à lo-
co.

Historiæ
vis & utili-
tas.

ni transmittere. Hinc enim accidit, non solum
viros fortis meritum laboris fructum percipere,
verum totius quoque posteritatis commodo pro-
uideri: præsertim cum ad virtutem plerunque
liberi patrum prouocentur exemplo, patriæque
probitatis velut quædam in filios transfusa scin-
tilla licet in quibusdam sopita sit, & quasi præ-
mortua, facile tamen hæreditariæ virtutis memo-
ria conualescat. Si qui vero suopte ingenio ac na-
tura perpetuandi nominis amorem conceperunt:
ipsa tamen patrum recordatio, eorum foueat desi-
derium, ac proposito robur adiiciat ad maturan-
dum id quod sperauerint, eos vtique faciens prô

Laudabile ptiores. Hinc nimirum antiquitus Romani patrū
Romano- domi conseruabāt imagines, vt antecessorum eis
rum insti- acta semper occurrerēt, puderētque degenerem se
tutum. qui lasciviam, acturpi lāguère desidia, & ample-
ctendæ virtutis quasi quandam necessitatēm ha-
berent præ oculis. Nec igitur inertī situ patiar eo-
rum obliterari memoriam, quæ non sine multo-
rum periclitatione nuper in regno gesta Siciliæ.
partim ipse vidi, partim eorum qui interfuerant,
narratio veraci relatione cognoui. Non tamē id ago, vt om-
nia bellorum discrimina, militumque cōgressus
aut quid in singulis urbibus oppidisve gestum fu-
erit, sigillatim expediam: satisfecisse videbor pro-
posito, si qui laude digni fuerint eos non taceam:
si maiora rerum momenta breuiter ac succinēte
transcurram, in his maxime quæ circa curiam
gesta sunt occupandus.

Breuis &
credibilis
narratio
futura.

Rimū igitur satis cōstat quōd cū Rogerius comes Siciliæ frater Roberi Guiscardi ducis Apuliæ rebus excessisset humanis, Rogerius eius filius totam primū Siciliam ac partē Calabriæ iure successionis obtinuit. Postmodū vero cōsanguinei sui Gulielmi ducis Apuliæ morte cognita transiens in Apuliam, postquā avniuersitatis ciuitatibus ac principibus qui ei resistendū putauerant, expugnatis, ad suum cuncta rededit imperium: tandem ducatum suscepit Apuliæ, minusq; ratus idoneum tantā ac tam late diffusam potestiam indignitate nominis coartari, regē se maluit appellari quam ducem, exindeque Siciliam regnum esse constituit. Placet autē, nec à proposito quidē dissidet, de moribus eius pauca summatim perstringere, cum satis inciuile sit tanti viri mentione habita, virtutem eius silentio prēterire. Inter alias ergo naturæ dotes, quibus ingentis spiritus virum ipsa ditauerat, prōptissimus erat ingenio, nec unquam adeo sibi diffidens, ut de qualibet re consulens, vel modicam responsioni moram innececeret. Quoties tamen ad maiorum rerum examinatio- nē ventū erat, contracta curia non pudebat eū singularum prius opiniones audire, ut ex eis potorem eligeret. Siquid autem ei super eodem negotio subtilius aut examinatius occurrebat, suam vltimam proferebat sententiam, ratione statim subiuncta cur hoc ei potissimum videretur. Cumq; vigilantissimus viri animus altiora semper app-

Hūc Gulielmū suc cessisse Guiscardo collige iure san- guinis. Is vero pri- mus est Guliel smus.

Siciliæ co mitatus in regnū transit.

Rogerius primus rex Siciliæ.

tens, nullum inertiae segni ve ocio locum relinque
ret, nihil tamē inconsulte aut ex prēcipiti agere in-
stituerat, ingentisque motus animi discretio tem-
perabat adhibita: vt in consultissimi regis operib⁹
nulla prorsus leuitas appareret: nec erat facile co-
gnitu, vtrū ne consultius loqueretur, an ageret.
Ingēs illi studiū erat, & præsentia caute disponere,
& ex præsentibus futura sollicite præmetiri: idque
curabat vt nō magis viribus quā prudētia & ho-
stes cōtereret, & regnū suum productis finib⁹ am-

Tripolis pliare. Tripolin nāque Barbariæ, Africā, Faxū,
alia Afri- Capsiā, aliasque plurimas Barbarorum ciuitates
cana, alia multis sibilaborib⁹ ac periculis subiugauit. Alio-
Syriaca in Phœnica, rū quoq; regū ac gētiū cōsuetudines diligentissime
fecit inquiri, vt quod in eis pulcherrimū, aut vtile
videbatur, sibi transsumeret. Quoscūque viros aut
cōsiliis vtiles, aut bello claros compererat, cumula-
tis eos ad virtutē beneficijs inuitabat. Transalpi-
nos maxime cū ab Northmannis originē duceret,
sciretq; Francorū gentē belli gloria ceteris omnib⁹
anteferri, plurimū diligendos elegerat, & propen-
sius honorandos. Postremo sic iustitiæ rigorē, vt
nouo regno pernecessariū, studuit exercere: sic pa-
cis ac belli vicissitudines alternare: vt nihil quod
virtutē deceret omittens, neminem regū aut prin-
cipū téporibus suis parem habuerit. Porro quod
quidā pleraque eius opera tyrannidi dāt, cumque
vocat inhumanum, eo quod multis pœnas graui-
ores & legibus incognitas irrogauerit, ego sic ex-
istimo, virū vtique prudentē, & in omnibus circū
spectum in nouitate regni ex industria sic egisse,

Francorū
gloria;

vt neque flagitosi quilibet de scelerū sibi possent
impunitate blādiri, neq; bene meritos nimia seue
ritas absterret: quibus ita mitē se p̄ebuit, ne ta-
mē ex nimia māsuetudine locus superesset cōtem
ptui. Ac si forte in quosdā durius animaduertis-
tis est, quadā ad id necessitate cōpulsum intelli-
go. Nec enim aliter rebellis populi ferocitas cōte-
ri, aut proditorū poterat audacia coeteri. Is vbi
post multos labores ac pericula, pacē regno quo-
ad viueret peperit in cōcussam: ingētes etiā thesau-
ros ad regni tuitiōnē posteritati cōsulēs præpara-
uit, ac Pāhormi reposuit. Exinde iā ocio quieti; pāhormū
deditus, faustaq; se prole felicē existimans, filiis su-
is, Rogerio duci Apuliæ, Amphulsoque Capue
principi, in quibūs verissima paternē virtutis red-
debatur effigies, regni so licitudinē participandā
crediderat. Qui postea nō sine dolore patris incre-
dibili, totiusq; regni luctu maximo, fati debitum
aghouere, superstite Gulielmo Tarēti p̄īcipe, quē
vix pater eodē dignū principatu censuerat Huic
igitur, quādo iā ali° null° supererat, regiū diadema
pater imposuit, regniq; fecit participē. Nec multo
post, ipsetū imēsis attrit° laborib°, tū ultra quā bo-
na corporis ex igeret vāctudo, reb° assuet° veterijs
imatura senectute cōsūpi° celsit in fata. Cui succe-
dēs Guliel. ei° fili° quē adhuc viuens regē fecerat,
palatiū ac thesauros obtinuit, regniq; curā susce-
pit. Eo tempore regnū Sicilię strenuis & p̄eclaris
viri, abundans cum terra ma. iq; plurimum pos-
set, vic. nis circumquaque gentibus terrorēm

imatis
3. iunij
- 1200q
- 223

Siciliæ ca-
put situ &
opere mu-
nitissimū.
Liberi Ro-
geri 3.
Capua, in
signis cui
tas Neapo-
lis.

Mors Ro-
gerij.
Guliel-
mus rex Si-
cil filius
Rogerij.

incusserat, summaque pace ac tranquillitate maxi-
ma fruebatur. Verum breui temporis interiecto
spacio, sic tranquillitas omnis elapsa repente dis-
paruit, vt facile quidein ex hoc intelligas regno-
rum fortunam ac statum virtuti parere regnatiū,
tantūque regni cuiuslibet gloriam ampliari posse
non dubites, quantum in principe virtutis esse co-
gnoueris.

Gulielmi
ignavia &
peruersi-
tas.

Gulielmus enim rex cum patriæ solum
potestatis, non etiam virtutis hæres existeret, in tā-
tam est primum efferatus amentiam, vt optimi pa-
tris acta contemneret, suaque industria curię statū
in melius reformatū pessum ire permitteret. Vnde
& quos familiares pater habuerat, eos partim
condemnauit exilio: partim carcerum conclusit

Maio Ba-
tēsis cäceli-
larius &
admiratus
sive thala-
sithus.

angustiis. Maionem quoque Barensem humili-
li ortum generē, qui cum primum in curia nota-
rius extitisset, gradatim ad Cancellarius perue-
nerat dignitatē, magnū Admiratū instituit: inō-
strū yisque, quo nulla pestis immanior, nulla ad re-
gni perniciē ac subuersiōne poterat efficacior in-
ueniri. Nā ingeniū illi prōptum erat ad omnia, fa-
cundia nō dispar ingenio, simulandi ac dissimu-
landi quæ vellet summa facilitas: præceps in libidi-
nem animus, nobilium maxime matronarum
ac virginū concubitus expetebat, & quas honesti-
us viuentes audierat, carum vehementius pudici-
tiam attentabat. Dominandi quoque semel ac-
census desiderio, multa voluebat in animo, mul-
tis mentem fatigabat consilijs, & continuis sce-
lerum stimulis agebatur: sed æstuantis animi tem-

pestatē vultus serenitate celabat. Huic igitur maxima collata dignitate, totiusque regni cura & administratione commissa, in breui sic actum est, ut rex plenam verbis eius fidem adhibens, nihil alij cuiquam credere, nihil prorsus ab alio vellet audire. Ceteros omnes excludēs, cum illo singulis diebus solus habebat colloquium, solus regni tractabat negotia, regisque animum quocunque libuerat inclinabat, cūm falsa pro veris ingerens, tū adulationibus illius temeritatem demulces. Subit inde spes animum, efficere velle & conari quod mente conceperat. visaque temporis adesse opportunitas, vt maturet consilium: & quem regnāndi libido præcipitem agit, moram omnem damnosam existimat. Nulla interim animo pax datur, nulla tranquillitas, omnia circuit, omnia præmetitur, omnia diligenter explorat, quo consilio, quibus artibus regnum obtineat. Multaque diu præcogitans, intelligit viros nobilissimos quibus adhuc regnum florebat Siciliæ, suum impedire propositum. Præ cæteris autem ei metum incutiūt Robertus comes Lorotelli, regis consobrinus: Symon comes Polycastrensis, Ebrardus comes Squillacensis: quorum illi virtus haud dubia erat, sciebatque fidem eorū nulla fraude, nullis vñquam premissis corrumpendam: nec si supereffent in columnis, sperrabat rem posse procedere. Visum ergo primum aliquid ad eorum machinati perniciem, in eoque sceleris sui primitias prælibare. Placuit etiam, & ad id totis viribus nitebatur, vt Hugonem archiepi-

comes
Lorotelli,
Polyca-
strensis,
Squillac-
ensis.

scopum qui tunc Panhormitanæ præerat ecclesiæ,
 socium ac participem eius haberet consilij: cuius
 fretus auxilio ad id quo l sperauerat maturius
 perueniret. Sciebat enim illum prudentem, prouidu-
 dum, summæque virum esse in duxtriæ, & ad quæ
 libet machinationes aptissimum. cæterum elati
 quidem erat animi, gloriæ cupidus, libidinique
 deseruiēs. Huius primum Admiratus pedetentim
 pertentat animum, dehinc confidentius mentem
 aperit, propositi partem exponit, regnandi tamen
 dissimulat voluntatem. Nec difficile persuadet, vt
 amoto rege inutili, ipsi tutelę munus subeant, re-
 gnum pueris conseruantes incolume, dum puber-
 tatis annos impleuerint. In hoc ambo consentiunt
 vt regem deponant, cætera Maio reticet, ne facti
 socium atrocitate deterreat, sperans si tutor possit
 fieri puerorum, nullius se decepero ad obtinendū
 regnum indigere consilio. Dictum est præterea,
 quod iijuxta consuetudinem Siculorum fraternę
 fœdus societatis contraxerint, si seque inuicem iu-
 reiurando astrinxerint, vt alter alterū modis omni-
 bus promoueret, & tam in prosperis, quam in ad-
 uersis vnius essent animi, vnius voluntatis atque
 consilij: quisquis alterum læderet, amborum in-
 curreret offensam. Hac inita societate, præfatus Ar-
 chiæpiscopus instinctu & cōsilio Maionis in fa-
 miliaritatem regis admittitur, vt quicquid Admi-
 ratus regi suggereret, socij testimonio cōfirmaret.
 Dum hęc inter eos Panhormi versantur consilia,
 rex Pharun transire instituit, ac primo Messanā,

Siculorum
fœdus.

dehinc paucis post dieb' Salernum proficiscitur. Cūmque ex diuersis Apuliæ & Terræ laboris partibus ad videndum regem proceres multi concurserent, Robertus comes Lorotelli eadem ratione persuasus Salernum iter ingreditur. Cuius aduentu præcognito, sic erga comitem Maionis astutia regis animum immutauit, vt neque loquendi cū rege copiam impetraret, eoque non viso tristis iratusque discederet. Ibi rex aliquanti temporis inter uallo consumo, paucisque nec dignis memoria gestis negociis, Panhormum rediens, deinceps ac si humanos horreret aspectus, inaccessibilem se præbuit: nisi quod Admirato singulis diebus, Archiepiscopo plerūque sui copiam faciebat, audiēs ab eis regni sui negotia non qualia erant, sed qualia ipsi proposito suo conformabant. Sub id tempore Anscotinus Cancellarius, & comes Symon cum magno exercitu in Apulia erant, vt Alamanni norum imperatori, cuius aduentum fama prædixerat, obuiarent, simul & ne quid ibi turbinis accideret prouidentes. Omnia enim iam timoris ac suspicionis plena erant, nec satis liquebat qui Regis, quive Admirati essent: ita in ictu ambiguo que res erat. Nam Admiratus per totum regnum propositi sui multosiam habebat participes & fautores: eiusq; nomē haud aliter q̄ regis ipsius ab oībus timebat. Eoq; ipso spē subnixa regnādi cupiditas, ac riores viro stimulos īgerebat. Scribit itaq; cācelario vti Robertū comitē Lorotelli tāq; ad audiēdū regis īpiū, Capuā euocet: idq; modis oībus agat, vt

Gulielmus
rex exclu-
dit amicos

Anscoti-
nus, Can-
cellarius.
Symon
Polyca-
strensis,
Comesta-
bulus.

Insidiae in
comitem
Lorotelli
cousobri-
nū regis.

eundem captum sub fida custodia Panhormum
transmittat. Ut enim rex idem vellet, multis persua-
sionibus effecerat, asserens quod ipse comes ad re-
gni subreptionem plurimum aspiraret, ipsumque
regnum ad se iure diceret pertinere: eo quod Ro-
gerius rex auunculus eius in quodam testamento
suo precepisse diceretur, ut siquidē Gulielmuseius
filius inutilis, aut parum idoneus videretur, Ro-
bertum comitem, cuius virtus haud dubia erat, re-
gno præficerent. Comes ergo acceptis literis Can-
cellarij, cognitō que per amicos quid fraudis intē-
deret, animaduertit eiusmodi sibi expedire consi-
lium, ut neque regis imperio contumaciter oblo-
qui videretur, & propositos sibi laqueos euitaret.
Itaque cum quingentis fere militibus optimè ar-
mis instructis Capuam veniens, extra urbē in pla-
no figit tentoria. Cancellarius ubi hunc venisse cō-
perit, illico denunciat ei, ut omissis militibus suis
ipse cum paucis in urbem veniat, velle se cum eo
secretē loqui, & regis aperire mandatum. Ad id
comes, se urbem non ingressurum asserit, siquidē
Cancellarius exeat, paratum audire quicquid ex
parte regia sibi præceperit. At ille contra spem suā
Comitem dolos intelligens præsensisse, egressus
est ad eum, dicens voluntatem regis hanc esse, vt
vniuersos milites suos prout feudum suum exige-
bat, Boamundo comiti assignaret. Quod quidē
molestissimē Comes tulit, responditque indignū
& contra consuetudinem esse, vt milites sui ducē-
alium fortarentur: ac si ipse proditor, aut bello vi-
deretur

deretur inutilis. Cumque instaret Cancellarius, persuadens ut regiae satisfaceret voluntati, adiecit comes, aut non sani capit is, aut proditoris istud esse madatum. Ideo que se nullatenus id facturum. Sic inani spe delclusus Cancellarius Capuanum rediit. Comes in Aprutium iter conuerit. Nec multo post in exercitu inter milites Cancellarij & Comitis Symonis orta seditio eousque processit, vt in dominos quoque militum iniuria redundaret, multaque hinc inde verba mihi que discurrent. Quod ytrum industria Cancellarij factum sit, ca-
 su ve contigerit, parum constat. Verisimile tamen est Maionis intercessisse mandatum, ipsumque cancellarium in optimo comite non videntem quid criminis daret, in excitanda lite id habuisse consilij, vt inde maledicendi causam eliceret. Nam & super hoc literis curiae destinatis, rem non tam verè quam hostiliter expressit, & maiori Comitem quam res exigeret criminatione pulsavit: dicens cum in exercitu crebras suscitare discordias, milites suos ad seditionem hortari: comitem etiam Robertum eius indicio propositas insidias effugisse, nuncios inter eos discurrere, nescio quid eos fouere propositi, satis periculose deinceps ei creditum iri exercitu. Hec & huiusmodi plurima regi magnus Admiratus suggestens à Cancellario sibi transmissa, subiunxit, fidem plenissimam eisdem literis adhibendam. Nam se quoque dudum audisse quod Robertus comes cū plerisque aliis contra regē cōspirauerat, comitemque Symonē eius

ipsius factionis esse participem, quod claris nunc
apparebat indiciis. Inde maturandum censet, ut e-
mergentis mali periculum evitetur: sero carnem
putridam refecari, cu*m* vicinas partes corruperit. Id
eo facilius regi persuasum, quod propinquos o*es*
consanguineosque habebat suspectos. Comes igi-
tur literis regiis citatur ad curiam, aliisque in eius
locum Comes stabulus subrogatur. Sed eidem ve-
nienti neque suam purgare licuit innocentiam, nec
objectis ordine iudicatio respōdere. Statim enim
non sine multa Maionis inuidia, captus & in car-
cerē est retrusus. His eo modo gestis, ita rex deinde
suam omnibus auulsit præsentiam, ut per multū
temporis spaciū excepto Maione admirato, &
Hugone archiepiscopo nulli penitus appareret.

Rex mor-
tuus credi-
tur, vnde
factiones
ortae.

Quæ res argumento fuit, ut à plerisque mortuus
putaretur. Erant qui venenum ei ab Admirato di-
cerent propinatum: nec erat difficile creditu, cum
id eum machinari dudum audissent. Multi quoq;
cum ex diuersis Apuliæ partibus venissent ad cu-
riam, videndique regem prout consueuerant, cis
copia negaretur, certissimos de morte eius rumo-
res per totam Apuliam detulerunt, nihil h̄esitan-
dum super hoc quod fama prædixerat, asserentes.
Tunc Apulorum inconstantissima gens, liberta-
tem adipisci frustra desiderans, quam nec adeptā
quidem retinere sufficeret, ut quæ nec bello mul-
tum valeat, nec in pace possit esse tranquilla, ca-
pessit arma, societas contrahit, castellis munien-
dis operādat. Alij quia iā diuturnę pacis pertulū

erat, sola raptantur inconstantia. Alios prædæ spes
trahit ad bellum: plerique ea ratione concitantur
ad arma, quod regis mortem censeant vindican-
dam. Multi tamen Admirati causam armis tuen-
dam suscipiunt. Sic ybique re turbata tumultu-
que exorto, dubiis euentibus hinc inde sæpe con-
fligitur. Comes Lorotelli plerasque maritimas oc-
cupat ciuitates. Imperator etiam Græcorum à
Comite rogatus auxilium, spéque duclus recupe-
randi Apuliam, nobilissimos ac præpotentes vi-
ros cum maxima pecunia mittit Brundusium.
In Terraverò laboris non minori turbine cuncta
cerneres agitari, aliósque ab rege deficere, alios
stare cum rege. Robertus Surrentinus à Capua-
nis suscipitur, & hereditario ad se iure perti-
nentem occupat Capuae principatum. Hæc ybi
Panhormi cognita sunt, inopinata res Admirati
paulisper animum conturbavit, non tamen us-
que adeo ut vultum quoque sufficeret immu-
tare. Nam in maximis quoque periculis ex indu-
stria dignitatem oris integrum conseruabat: ne si
quoties timendum erat, vultus id fateretur in-
dicio, hostibus quidem spem ingerens, suis ni-
hilominus metum incuteret. Quod ergo ratus est
optimum in tanta perturbatione consilium, eos
qui nondum rebellauerat, literis regijs suisque cre-
brius exhortatur, uti virtutis suæ memores cum
proditoribus audacter dimicent, habitamque
de se hactenus opinionem ratam faciant, me-
suis ingibbus impetu. Quidam deponit. Dijidaq

Maionis
vultus im-
mutabilis

minent virtuti præmia, laudemq; propoñi. Cōtra
 vero pœnas, & perpetua notam infamia pro-
 ditoribus irrogari. Ipse interim Panormi quoscū
 que potest sibi conciliat, propositum suum eis de
 morte regis aperit tamenq; hoc maturius perage-
 dum, timens ne si forte rex id eum sceleris machi-
 nari perpenderit, criminis sibi maiestatis obiecto,
 capitali supplicio addicatur. Erat tunc Panormi
 Gaufredus cōmes Mōris Cœlos, vir utique sum-
 mæ liberalitatis, armis eximus, adniodumque cō-
 sulti pectoris. sed mobilis erat ingenij, fidei vacil-
 lantis, nouitates rerum semper exoptans. Huius
 opē Admiratus plurimū sibi fore putans neces-
 fariam, ita cōmodissime sibi allīcī posse perspi-
 cit, si prius odium ei regis inducat. Habebat autē
 ipse cōmes oppida quādā in Sicilia, Nothū, Sclau-
 fanū, Calatanissetū. Sed Nothū taretis specialius
 diligebat. Nam idem castellū tū virorū frēquētia,
 tuim natura loci munitionisimum erat, & defensioni
 locum præbebat aptissimū. Primū ergo regi Maio
 persuadet, vt hanc sibi munitionem accipiat, dicēs
 nō sine periculo eam à Comite possideri. Dehinc
 vbi comitem ex amissione oppidi satis compērit
 in dignatum, secreto eum ad se præcipit accersiri:
 iurat ultra quam credi facile sit, hac de re se dolere:
 regique cum hoc præciperet, plurimum restitisse,
 sed tantam hominis esse temeritatem, tantam in-
 saniam, vt neque cuiuspiam consilium iam ad-
 mittat, nec ab eo quod semel dixerit, qualibet
 possit persuasione deflecti. Quodque indignius

Comes
 mōris Ca-
 uosi.

Maio serit
 odia .

est, Salomonem etiam parum scisse cōmemorans, ipse cum sit mortalium stolidissimus sibi soli prudentiam, sibi virtutem ascribat. Præterea tyrannū hunc verius quām regem, nescio quid sceleris in animo gerere, facile ex verbis eius posse coniici, si diutius regnauerit breui futurum, ut virorum nobilium paucos superesse cōtingat, qui nō aut supplicijs destinentur, aut carceri. Nec immerito, inquit, deteriora nobis contigerent: nam si quidem viri & non fœminis moliores essemus, si ratione vtentes, & non brutorum similes animantiū, huiusstante pessis exitio dudum querelas eiusmodi sopissemus. Sed fortè ad interitū fata nos trahūt, & imminentis mali necessitas cæcitatē nobis inducit. Certe fatum hoc temeritas nostra est, quæ iam ad extrēma nos periculorum adduxit. Tunc comes quid hæc sibi vellet oratio satis intelligens, subiungit in hac omnes opinione versari, quod absque ipsius Admirati consilio nihil omnino rex gerebet, idēque huius rei culpam penes eum esse qui regis insanias & tyrannidem publicare deberet: nec alienam in se criminationem trāsfundere, sed ad omnium vindictam singulos exhortari. Facile ei omnes obsequi, si voluntatem eius cognouerint: sese quoque ad primum eius imperium sanguinem regis hausturū. Ad hæc Admiratus Comitis laudare prudentiam, virtutem ad cælū tollere, ipsumq; cœpit amplecti, referens ei quod Archiepiscopus alijq; quamplures in id cōsenserint, ut interfecto rege ipsum admiratum ei substituāt.

*Admira-
tus callide
regnum
ambit.*

Inde magis tentandi gratia, quām ex animo sub-iungit, in dignū se esse qui tanto regno præesse debeat: sanius sibi videri consilium, vt regis filius pa-tri succedat. Sed & quo id animo dixisset comitē Gaufredum non latuit, responditque hoc se nun-quam passurum. Nā de semine tyranni nihil un-quam nisi tyrannicum procreari, impiōque patre genitos paternę quoque futuros impietatis hæ-re-des. Hoc vnum se laudare, hoc velle, vt Admirato regia dignitas conferatur. Subinferente illo sic futurum, siquidē ipsi placuerit, Comes ei suū ad hoc spondet auxilium: & vt nutantem adhuc ani-mum certiorem efficiat, illi se iurecurando astrin-git. Exinde iam Admiratus perpetrādo sceleri lo-cum ac tempus quārebat idoneum, existimās co-mitem Gaufredum sibi per omnia fore subsidio. Comiti verò longe alia mens erat, aliudque volue-bat in animo. Iam enim plurimos Barensum qui tunc Panhormi morabantur, ipse sibi iurare fece-rat: erantque cum eo Symon Sangrensis, & Ro-gerius filius Richardi, pluresque alij nobiles & fa-ctiosi milites, per quālibet eum pericula secuturi, quibus indignū, turpe, miserūq; videbatur, vt cū-ius pater oleum Bari vendere cōsueuerat (sic enim dicebatur) eū regnare permitterēt. Sed neque dis-plicebat eis regem interfici ob tyrannidē quam in-viros nobiles exercebat. Erat autem hoc eorum cō-silium, vt quū primum regē Admirat' occidisset, ipsi statim in eum tāquā interfecti regis vltores ir-ruerēt, nec sua diuti' proditione gauderet, regisq;

filium maiorē natu patri substituerent h̄eredē. Ita Comes aduersus dolos Maionis fraudulenter age re instituerat: plurimum interim ipsi blandiri, ro gare ne rem tantā negligēdo differret: paratos sem per habere secum milites: pr̄estolari de die in diē, vt admiratus quod proposuerat adimpleret. Vbi segnius eum videt rē gerere, tepidumque languere propositum, fidem suā illi suspectam esse, sibi que parum credi certis colligit argumentis. Post habitō igitur de morte regis confilio, Maioni pat rat insidias, & vel in pr̄esentia regis, siquidē aliter non possit. eū sibi destinat occidendū. Quod quādā die nō secus ac prouiderat accidisset, nisi quōd iam in palatiū percussorib⁹ introductis, subito nunciatum est de partibus Apuliae galeas adueniſ ſe. Ea re tunc ab incœpto milites abſterréte, Maio fortunę beneficio liberatus euasit. Comes autē vi dēs id quod gestū erat celari nō posse (nā & multi milites cū armis viderāt introductos) protēpore consiliū capit, & cum Admirato ſecretū habens colloquiū, narrat ei ordine quid ſibi acciderit, & quanta ſit ſpe frustratedus. Nā hodie inquit ad curiam optime venimus preparati, vlt̄ mūque vitæ tyrānus diē clausiſſet, niſi galea Callipolitana quā applicuifſe audiuimus, impedimento nobis fuſſet. Ad miratus autem fruſtra eum timuifſe respō dit. nam Callipoli totam ei iurafſe, & vniuſ ſe cū eſſe propositi. Eadē diē ſuggestū eſt ei à plurib⁹ amicorum, quod comes Gaufridus cum armis curiā eū interfecturus intrauerit. Quibus ille h̄ec omnia ſcīc ſe dixit: ſuo totum id actum confilio.

Inſidia in
Maionē à
Gaufrido
comite
Montis.

regi timé dum fuisse, non sibi. Interea jam incipi-
ente turbari Sicilia, Bartholomeus de Garsiliato
cūm quibusdam alijs Buteriam occupat; locum
vtique munitissimum, & aduersus quoslibet ob-
sidentium impetus prærupti montis beneficio fa-
cile resistentem. Ad quem plures alii confluentes,
cœperunt ex agris finitimi prædam agere, loca
vicina populari, cum plerisq; potentibus viris so-
ciatem contrahere. Ea res Maionem ad vltimū
fere desperationis compulit, adeo quidem vt incœ-
ptum facinus necessario crederet differendum: nec
aliter in ualescentis mali posse dispedium euitari:
nisi regi ipsi dum adhuc ad debellandos hostes vi-
res suppetunt, rem totam aperiat: alioqui totam
Siciliam in breui defecturā ad hostes. Quod vbi
regi cognitum est, primum negligendo rem distu-
lit, dicens non tanti viros esse momenti qui perse-
uerare audeant, vltro ab occupata munitione nu-
perrime discessuros. Id enim regi consuetudinis
erat, vt difficile palatio vellet exire: sed vbi neces-
sitas eum compellebat egredi, quāta prius torpu-
erat ignauia, tanto deinceps impetu, non tam au-
daçter quām indiscrete ac temere raptabatur, quā-
tislibet se periculis obiectur⁹. Nec quid sibi, quid
aduersę parti virium esset attēdebat, par an impar
hostes adoriretur parum sollicitus. Mox vbi com-
perit eos qui erāt Buteri ab incœpto nolle desiste-
re, sed acrius vrgere propositū, comitem Ebrar-
dū ad eos legatum mittit, vt sciscitur ab eis quo
consilio, qua mente castellū suum occupauerint,

Buteria
oppid.ca-
pitur.

Ebrardus
comes.

quid se deinceps acturos existimarent. At illi non aliter id se dicturos respondent, quam si comes eis iureiurando se obliget, ut quicquid ei dixerint, ipse regi seriatim exponat. Præstito deinde quod petierant à Comite sacramento, dicunt se contra regem nihil agere aut egisse, sed eo duci consilio, ut Maionis Admirati, & Hugonis Archiepiscopi proditionem detegant, impediántque propositū: quos aduersas regem certissime nouerant consiprassē, ipsumque Maionem ad regnū totis viribus anhelare. Vtros se Panhormum ad regios pedes venturos, si de proditoribus supplicium sumptū audierint. Cū igitur hæc omnia comes Ebrardus, ut erat incorruptæ vir fidei, nō tā efficaciter quam audacter ad regis pertulisset notitiam, rex primū nouitate rei attomitus mirari cœpit, dehinc inhūmanum ratus ut crederet eū sibi mortem moliri, quem tanta sublimauerat dignitate, quicquid ei Comes dixerat, retulit Admirato, subiungens nūquam se de illo tale quipiam crediturum. Admiratus exinde Comitem Ebrardum suspectum habens, atrox in eum odium exercebat, sed id prudenter dissimulabat consilio, donec vltioni tempus congruum inueniret. Interim comes Gaufridus Buteriam transfugit, per aliquot castella sua militum relicto præsidio. Tunc vero Panhormi tumultus ingens exoritur, ubique ciuitatis timor & indignatio, tota plebs aduersus Maionem fremit, ac murmurat. Comitem Symonem iniuste captum, omnes vnanimi voto depositunt.

Admiratus autē videns murmur inualescere, nec iam facile posse compesci, nisi plebis satisfiat desyderio, persuadet regi ut comes Symon extrahatur de carcere. Quo ad iussionem regis educto, ita subito status ciuitatis immutatus est, vt cum eo pax & tranquillitas vrbi redditiva videretur. Rex itaque

*Polyca-
strensis li-
beratur
vinculis.*

vt in tanto necessitatis articulo nullum videt superesse locum ignauiae, nec dilationis causam idoneam, vix tandem instinctu Maionis educit exercitum, Buteriam obsidet. vbi. nisi comitem Symonem secum duxisset, non parum fuerat temporis consumpturus. Cum igitur aliquādiū castellum

*Buteria ob-
sideretur à
rege & re-
cipitur.*

totis viribus oppugnasset, oppidanī vero nihilominus audacter ei resisterent, & ad deditio[n]ē eos cogi fere iam impossibile videretur, demū hortatu & consilio Comitis Symonis res est in trāsaktionem deducta: Comitique Gaufredo, & sociis eius ab Admirato, Archiepiscopo, ac plerisque comitibus in animam regis iuratum, quod eos rex incolumes libere ac secure & absque impedi[m]ento extra regnū suū ire permitteret. Sic oppido recepto, totāque iā quiescente Sicilia, paucis post diebus Messianā proficiscitur, in Apuliam trāsitus. Eodem tēpore Cancellarium ad curiā venientem comes Symon instigante Maione multis pulsauit criminibus. Qui cum singulis audacter se diceret responsurum, suis ei allegationibus vti non licuit. nam captum subito, damnatumque carcer excepit. vbi etiam post aliquot annos diem careerē misit vitæ clausit extremum. Rex itaque Pharum trāsus obiit.

*Anscoti-
nus cancel-
larius in
carcerē misit
vitæ clausit extre-
mum.*

iturus Comiti Gaufredo qui parata iam naui, cæ terisque ad transfretandum necessariis Messanæ morabatur, transitū interdici præcepit, & ipsum usque ad redditum suum diligenter obseruari. Multiplicato dehinc exercitu Brundusium venit. vbi cum Græcis conflicturus, ad pugnam iubet milites expediri. Græci vero vbi comitis Roberti, cuius prestolabantur aduentum, vident se defraudatos auxilio, quod unicum restabat consilium, fortunam eligunt experiri. Anceps in principio pugna fuit: inde Græci non valentes, amplius hostiles impetus sustinere, fusi cæsi que sunt magna pars eorum cum ducibus suis Panhormum trâsuecti. Ea rex potitus victoria, Barum traducit exercitū, ibique populum eiusdem virbis inernem obuium habet, ut sibi parcatur orantem. At ille castelli sui quod à Barentibus dirutum erat minas aspicens, Iusto, inquit, vobiscum agam iudicio: & quia domini meç parcere noluistis, certe nec ego vestris sum domibus parciturus. Vos tamen omnes libere cum rebus vestris abire permittam. Dantur ergo eis duorum dierum inducæ: vt interim excuntes omnia sua secum asportent. Quod vbi factum est, muris primum æquatis solo, totius insecutum est excidium ciuitatis. Ita præpotens Apuliae ciuitas, fama celebris, opibus pollens, nobilissimis superba ciuibus, ædificiorum structura mirabilis, iacet nunc in aceruos lapidum transformata. Huius rei fama comitem Robertū aliosque qui rebelles extiterant, valde perterrituit:

Brendisium
vibis ex Apuliae pri-
marijs.
Guliel-
mus rex
Græcos
vincit Bré-
dusij.

Barum A-
puliae ciui-
tas excin-
ditur & æ-
quatur so-
lo à Gul-
elmo.

præfertim cum viderent de totius Apuliæ ciuitatibus ad regem omnes confluere. Nec iam facile tatus erat viribus resistendum: omnemque spem veniae crudelitas regis excluderat. Relictis ergo castellis, oppidis, urbibusque quas possederant, multi regni terminos exierunt. Plerique cum comite Roberto in terram Aprucij transfugerunt. Robertus

Robertus Capuæ princeps captus ex-oculatur. Surrentinus Capuæ princeps cum nihil sibi fuga tuius competerisset, per terram Comitis Richardi de Aquila secure transiens, in transitu fluminis ab eo dñe capi iussus, regique traditus est. Quem Admiratus Panhormi non multo post in vincula cõiectum, oculis fecit priuari. Eo facto comes Richardus cum regem antea plurimum offendisset, gratiam eius promeruit: sed nec infamia notam penitus euitavit.

Comes de Aquila. Nam à multis criminis datum accepi; quod idem dominum suum summe nobilitatis ac mansuetudinis virum, cui sacramentum quoque fidelitatis præstiterat, turpiter prodidisset. Rex autem Græcis deuictis, fugatoque Comite Roberto, reliquos hostes suos persequens, cum omnes ante faciem eius fugitareret, totius Apuliæ ac Terræ laboris tumultum compescuit. ac demum prospere gestis omnibus Pharum transiens Panhormum rediit. Interea Comes Gaufredus cui Phari transitus interdictus fuerat, suadente Maione priuatus oculis, carceri datur. Comes Symon qui Polycastri remanserat, ob idem accersitur ad curiam, ut quam primum venerit capiatur. Sed in ipso procinctu

**Gaufre-
das comes
exocula-
tus & vi-
etus.** itineris felici morte præuentus est. **Præterca-**
**Polycastrum mor-
tuus.**

comes Gulielmus Alestinus, & Comes Boamundus Tarvensis, cum pluribus alijs Panormi iam in vinculis tenebantur, inter quos erat & Robertus Bouensis Comitis Ebratdi, ut ferebatur, auunculus, vir quidem armis strenuus, sed parum habens fidei, quem Francorum rex ob proditionem quam ibidem perpetrauerat, ad tempus iusserat exulare. Filij quoque ducis Rogerij, Tancredus & Gulielm' nobilissima matre geniti, ad quā dux ipse consuetudinem habuerat, intra palati septa seruabantur inclusi. Necdū rāmen Maionis quiete animus, aut nefandum cessat propositum, cū tot præclaris ac nobilibus viris carceres plenos aspiciat, quorum aliis oculos fecerat effodi, alios cedri fustibus, quos dāmin tētērīmis locis cū ferentibus habitare. Vxores quoque ac filias eorum ē domibus suis abstractas diuersis clauerat in locis: aliasque sux deseruire libidini, alias inopia co gente vñalem passim formam compulerat exhibere. His omnibus proditoris tabies expleri non potest: nihil aetū putat, quia Comitem Ebrardū superesse videt in columē. Sed neque satis scit quid tanto viro criminis possit intendere, cuius fides omnibus euidenter appetat. Iam tunc ergo omnia Comitis facta dictaq; subtiliter explorat, ut detra hēdi causam inueniat. Cū ergo quadā die Comes cum paucis venatum exisset, Admiratus illico Regem adit, nunciātque Comitem Ebrardū absq; licentia curiæ cum multitudine militum recessisse: rebellandi hoc esse satis eidens argumentum,

Maionis
atrocitas.

cū, siquidē abire libere possit, multos eiusdē propositū socios habitum, suadētque missis absque dilatione nunciis comitem ex itinere reuocari.

comes autem regis mandatum audiens, omissa venatione redit Panhormum, subitoq; vocatus ad curiam, ibidem retentus est & in vincula cōiectus.

In comitē Ebrardū crudelitas Cui primū effossis oculis, non multo post Admiratus lingua quoq; fecit abscindi, iamque viris fortibus quoscūque sibi timendos Admiratus putauerat, aut captus, aut in exilium cōpulsis, totius regni tumultus quieuerat. Videns autem Maio superesse iam neminem, qui suā possit vel audeat cōtradicere voluntati, ad perpetrandum quod necesse cogente distulerat, facilius rursus accingitur. Sed ita facillime sperat id posse fieri, si populi prius amorem sibi conciliet, si propinquis & affinibus suis maximas regni cōferat dignitates, quo

Maio suis honores confert. rum aduersus nobilitatis superbiā se se tueatur auxilio. Symonem ergo Seneschalcū maritum sororis sux toti Apulię ac Terrę laboris magistrū capitaneum præficiens: Stephanū quoq; fratrem suū Stoliū constituit admiratum. Ipse interim indigenibus multa largiri, omnibus præbere se facilem, legatos vnde cunque venientes plurimū honorare in animum induxerat. Strenuos bello milites Longobardos ac Trāsmōtanos indifferenter plurimis sibi largitionibus alliciens: clericos quoque magnis ſēpe promouebat honoribus, prout cuiusq; dignitas exigebat. Ita modis oībus sollicitus erat,

ut nihil omittaret quod ad alliciēdūm plebis animos vtile videretur. Dum hęc in regis perniciē prę moliehs Admiratus callide suum occultaret propositū, regnū aliquandiu visum est quieuisse, nisi quod comes Robertus Terram Aprucij, vicinasq; partes Apuliae crebris adeo fatigabat iuribus, ut in Apulia necessario teneretur exercitus, ubi varijs est sępe pugnatū euentibus. Richardus de Mādra comitis Roberti comestabulus, interim cū episco po Tetino captus est, & Panormū deductus. Per idē tēpus cū imperatore Gręcorū fœdus initū est pax q; firmata. Gręci Constantinopolin dimissi, qui post Brūdusinū bellū in vinculis tenebantur. Iam ita que omnem rei difficultatem Maio superauerat: iam ad id perueneterat potestatis, ut non tam admirati quam regis videretur pręditus dignitate. Iam regis ipsius aperte prędicabat insanias: iam stultitiam eius publice deridebat; & si quid tyrannicum aut inhumanum rex eo suadente præceperat, velut innocentī cuiquam oculos orui, lingam abscindi, vel aliquid talium perpetrari, ipse sua postmodū autoritate prohibebat id fieri, dicens non omnia quæ tyrannus inconsulente aut delirando iusserit, statim effici oportere. Alioqui innocentium vitam pericitari sępissime. Nam ad hoc nitebatur ut in regem plebis exasperaret animos, & omnium ei conflaret inuidiam. Eam plerique causam fuisse existimant, ut idem Africam à Sarracenis capi permitteret.

Pax cum
Græcis.

Maio regi
cōflat in-
uidiam.

Masmudo
rū rex po-
tentissi-
mus.

Cum enim in partes Hispaniae misso Stolio, Mas-
mudorum rex potentissimus Africam ob sedisset,
idque nunciatum esset in Sicilia, placuit ad auxi-
lium Africæ Stolum reuocari; cui tunc praecerat

Gaius Pe-
trus Eunu-
chus.

muhi palati, nomine tantum habituque Christiano
nus erat, animo Sarracenus. Erant autem galeæ cir-
citer clx. Quæ cum ex Hispania redeentes è sta-
tionibus Masmudorum possent iam conspici, coe-
perunt milites qui Africæ erat, resumptis animis
clamorem tollere, insultare hostibus, & venientes
galeas ostendere. Contra vero Masmudorum rex
inopinato galearum aduentu perterritus, intra ca-
stra cogebat exercitum, qui tamen præ sui magni
tudine regi vix poterat. At ubi iam Stolium
propinquabat, ingens in urbe cum lætitia militum
clamore exoritur: & siquidem ut arbitrabantur, Sto-
lium ex uno latere, ipsi apertis portis ex alio in ho-
stes irruerent, ea die vietus fususque Barbarorum
cessisset exercitus. Sed fecus astum est, nam Gai-
tus Petrus magister Stoli totum id præuidens, cu
iam plerique vela deducerent, vltro mirantibus
cunctis in fugam conuersus, carbaea ventis expo-
suit. Cæteræ quoque galeæ fugientem ducere, pro-
ut quæque poterat, sequabantur. Barbari vero quos
proditoris dolus non latuit, lx. galeas armantes
quas ad terram metu Stoli prius eduxerant, per-
secuti sunt illico fugientes. Septem galeæ captæ lunt
a Masmudis: reliqua turpiter miserèque gesta,
in Siciliam peruenierunt. Eares & Barbarorum ani-
mos

mos plurimum extulit, & obsessis desperationem
incusit. Nam & pauci quidem, sed invicti bello, A fricæ ar
dissima
obsidio.
milites erant, & cibi premebantur inopia. quic-
quid tamen in tanta rerum angustia virtus pote-
rat, effecerunt. Nec enim solum tantæ multitudi-
nis creberrimos impetus viriliter sustinebant, sed
& singulis fere diebus egressi, Barbarorum pro-
turbabant exercitum, non nisi post multam stra-
gem hostium reuertentes. Rex itaque Masmudo-
rum consumptis omnibus quæ ad obtinendam
urbem sibi crediderat expedire, iam obsessorum
militum audaciam consyderabat attonitus, eo-
rumque virtutem & constantiam mirabatur, &
nullis urbem iam sperabat posse viribus expugna-
ri, vtroque, nisi famis intolerantiam perfugarum
indicio cognouisset, ab obsidione amoturus erat
exercitum. Sed ybi contra consuetudinem huma-
nam nec equis iam parci, nec à canibus, aliisque Durissi-
muim telū
est fames.
immūdis animalib⁹ abstineri cognouit, cœpit mi-
litēs ad deditiōnem hortari dicens, frustra suam
eos indigentiam occultare, quæ patiebantur sibi
non esse incognita. ē Sicilia nihil venturum auxi-
lij. nam se literas eunuchorum palatiū nuperrime
recepisse, quibus rei veritatem plene didicerat: de-
nique nihil spei reliquū esse, vt euasuros se putent,
sed eorum virtuti velle se parcere, & siquidem re-
gis Siciliæ tyrannidem metuentes secum morari
maluerint, largissima eis quotquot fuerint stipen-
dia se daturum. Sin autem in Siciliam redire præ-
elegerint, datis quæ sufficiat nauibus liberum eis

transitu permittendum. At illi super hoc habentes consilium, paucorum dierum inducias petiere, ut misis in Siciliā legatis postularēt auxilium: quo non impetrato, tum demum cōditioni starēt propositę. nec id ipsum eis negatum est. Sed cū eorum nuncij Panhormū venientes vrbis suę periculū & famē exponerēt, oīa iā se passos quæcūq; summa necessitas indixisset, peterēntque frumentum saltem eo transmitti, nihil tamen multis persuasionibus effecerūt. Nam Admiratus falso regi suggesserat, frumentū Africę quod per totū annum sufficeret, se iubente fuisse repositum: foris autē publicē prædicabat in ea regem esse sententia, vt diceret si caperetur Africa nihil se damni passurū: eaque ciuitatem plus oneris sibi esse quam honori, cū in stipendijs militum, alijsque ad vrbis tuitionē necessarijs maximos quidem sumptus faceret, vnde nihil unquam emolumenti speraret. Hoc autem ab Admirato sicut dictū est, eo fiebat animo, vt insani capitis esse regem ostenderet: qui nobilissimę ciuitatis amissione regnū suum mutilari iacturā non duceret, cum eidem posset facillime subueniri: nec animaduerteret rei turpitudinē, aut quod inde Sicilię periculū immineret. Igitur vbi Africę cognitū est legatos elusos esse, cum iam nihil sperarēt auxiliij, sed neque fames ultra poterat sustineri, prius oblate conditioni stari placuit: ac tum demū Masinudis Africa tradita, acceptisque nauibus quæ ad transfretandum sufficerent in Siciliam transierūt.

At verò Maionis propositū amplius tegi non potest.

Masinudis
Africa tra-
dita

terat, aut diutius occultari: nec erat dubium quin regnadi libidine traheretur: nemo tamen tam in pīc machinationis index erat: nemo tā apertā prodītionem audebat regi detegere. Sciebant enim oēs id cum minime crediturū, memores quid inde comiti Ebrardo, alijsque quā plurimis cōtigisset. Prēlegerant ergo silere quām subire periculum, attonitique rei exitum expectabant. Iamque totā fere Siciliā varijs super hoc dissonique rumores impleuerant: passimque vulgatū erat Admiratū dia demata quēdā, aliaque regis insignia quē sibi prēparauerat, multis familiaribus suis ostendisse: nec deerant qui reginam hēc ei de palatio dicerēt trāsmisſe. Nam & eius consensu totū hoc fieri, eāque Maioni putabāt in honesti contractu fœderis obligatā. Plerisque falso videbatur id dici. Alij quoque nihilominus astrebāt notarium Matthæum Maionis familiarē Alexandro papē qui tunc Romanę prēsidebat ecclesiæ, multam pecuniam detulisse: idque consilio & ope Iohannis Neapolitanī, qui vñus erat cardinaliū, ipetrasse, vt amoto regē Sicilię, Admiratū in eius locū succederet, ad exē plū cuiusdā regis Frácorū cui deposito, eo q̄ inutilis videre, Rómanus pōtifex Pipinū Caroli patrē substituit. Hēc & huiusmodi plurima totus iā triuiatim populus loquebatur. Quidā in ipso palatio regē gladio feriēdū, multi claudendū in monasterio prēdicebāt. Erāt & qui in aliquā insularū crederēt deportandū. Hec eadē in Apulia iā diuulga ta erant, omniūmq̄ mentes a duersus Maionem

Alexáder
Pap.
Childeri-
cus stupi-
dus regno
Fráciæ ex
ætus coa-
ctus se mo-
nachum
profiteri,
cuius loco
fauore &
beneficio
Papæ Ro-
Pipinus
est inun-
ctus. An-
no salut.
humanae.
750 & re-
gni Fran-
cie. 331.

Melfenses in Maionē mis̄ temper consueverāt rumoribus excitari, de-rebelles. indignitas rei cōmouerat. Melfenses igitur qui pri-
dato pareant, nec in vrbe sua quemlibet eorū reci-
piant quos Apuliæ capitaneos idem præfecerat.
Comites etiam aliique viri nobiles, quibus præci-
pue Maionis erat suspecta potentia, consilio super
hoc habito sibi iuicem iurauere, quod Maionis
mortem totis viribus totóque studio perquireret,
neque parerent deinceps curiæ, aut ab ea societate
discederent: nisi prius illum aut imperfectum esse
cognosceret, aut extra regnum fugisse. idemque
iusiurandū proposuerant per totum regnum vel à
spótaneis accipere, vel ab inuitis nihilominus ex-
torquere. Iámq; multe ciuitates oppidáq; quāplū
rima eorum se societati cōiunxerant. Circuibant
ergo totā Apuliā ac Terrā laboris cū ingenti mili-
tū multitudine, vt vniuersos sibi iurare cōpelleret.
Conigrati in Maionē Erant autē in ea societate comes Ionathas, comes
Richardus de Aquila, comes Rogerius Acerran⁹,
aliiq; comites ac potētes viri: cū quibus erat & co-
mes Gilbertus cōsanguineus reginę, cui rex nuper
ex Hispania vocato Grauinę dederat comitatum.
Marius quoque Burrellus vir eloquentissimus
Salerni habita oratione ad populū, satis efficaci-
ter perorauit, maximeque patri ciuium persuasit;
vt comites recipere, in cūmque modū quo & ipsi
iurauerāt sacramentū eis præstarent. Per idē tēpus
Andreas de rupe canina, qui tūc in Cāpanię par-
tib⁹ exulabat, vidēs tāto schismate regnū distrahi;

congregatis militibus Aquinū cepit, oppidoq; sancti Germani, quod Cassino monti subiacet, occupato, dehinc Aliphias usque pertransiit. Sed paulopost ab eisdem ciuib; qui cum sponte receperant circumuentus, cū paucis militum suorū vix euasit, tutiusq; potuerat vrbes hostiū expugnare, quām expugnatas deserere. Interim dū in hunc modum Apulia turbaretur, adhuc Sicilia quiescebat, nec vllis agitabatur tumultibus. Licet enim vtraq; gēs infida, mobilis, pronaque sit ad quodlibet facinus perpetrandum, Siculi tamen cautius dissimulando celant propositum, & quos oderūt blandis adulatioib; demulcent, vt improvisi ledant atrocius. Sed nec in Sicilia quenquam Admiratus reliquerat, cui ad audendum animus superesset. Nam comes Slyuester hominum timidissimus, quanquam Apulorum cōsilium approbaret, quibus etiam sese modis omnibus spoponderrat futurū auxilio, suam tamē nullis audebat indicijs detegere volūtatem. Comes etiam Rogerius Creonensis, cuius filiam Maio virginitate priuauerat, iniuriam suam patienter dissimulās, vindictam Apulis reseruabat. Admiratus vbi contra spem suam animaduertit comitum vires. in immēsum excrescere, primum Amalfiam, Surrentum, Neapolim, maritimas ciuitates quæ nondum defecerant: dehinc ex altero mari, Tarentum, Hirundatum, Brundusium, Barolum, literas ex parte regis transmisit, admonens vt nullis mouerentur rumoribus, neque falsis comitum vanisque

Siculorū
natura &
Apulorū.

comes
Slyuester.
Rogerius
comes
Creonensis

sermonibus crederent, aut se proditorum turbæ miscerent. Sed eò res deuenerat, vt regis literas nemo susciperet. dicebatur enim per manus proditoris eas fieri, neque regis in eisdé, sed Maionis exprimi voluntatem. Stephanum quoque fratrem suum, qui militibus in Apulia præerat, vt comitis Roberti crebros impetus sustineret, sæpius admonens hortabatur, vt amplioribus stipendijs militum sibi mentes alliceret, eosquetam muneric' quām promissis ad resistendum comitibus inuitaret. Nam Symonem seneschalcum in quoddam munitissimū oppidum se receptare comitum timor compulerat. Placuit etiam Maioni Mazariensem episcopum Melphiam mitti legatum, vt ciuium animos mitigaret, & eorum indignationem compesceret. At ille nō solum ab incepto Melfenses reuocare non studuit, verum etiā amplius eoru' mentes exasperans, plura de proditione Maionis & atrociora quām audissent eis narravit. Sed & Calabria iam ingruentibus Apulię procellis quarti cœperat, cuius átea fides difficillime cōsueuerat vacillare. Ea res Admirato plurimum terroris attulit, visumq; est mature talem eo mitti oportere legatū, cuius facile persuasionibus fides habeatur à Calabris. Huic autē legationi neminē magis quā Mattheum Bonellū putabat posse sufficere. Nā & genere nobilissimus integręq; apud omnes opinionis erat, & cū plerique nobiles viri Calabrię propinquitatis linea cōtingebant, sed & cū Admiratus nō aliter quā filiū diligebat. Vidēs enim cū-

Stepha-
nus Stolii
admiratus
frater Ma-
ionis.

Symō ma-
ritus soro-
ris Maio-
nis.

Calabria
Matheus
Bonellus
amicissi-
mus Maio-
ni,

dem adhuc ætate iuuenē, vt qui prima lanugine
genas vestiret, summe nobilē forma pulcherrimū
corporis præstātem viribus, vltra quā id etatis ex-
igeret, optimā quoque terrā in Sicilia possidentē,
filiam suā adhuc paruulam illi desponderat. Idem
verò militibus multa largiens, omnibusq; se præ-
bēs affabilē, & in equestribus ludis quæ vocāt ha-
stiludia, nemini posthabēd' militū sibi gratiā ma-
gnūq; nomē pepererat. Ceterū inconstās erat ani-
mo, facilis à proposito resilire: quod persuasum es-
set audax promittere, vbi ad rē ventū erat, tepidi-
or. Is autē cuiusdam filię regis Rogerij spurię, quę
Hugonis comitis Molisini vxor fuerat, formā ca-
pt', desposatę sibi puellulę eo quod ignobilis esset,
cōeperat nuptias abhorrecere. Sed & hoc molestissi-
me ferēbat, quod Admiratus recognita palatium
eius dē Comitissę diligētius custodiri præceperat,
vtriusq; votū impediēs. Cū igitur legatione susce-
pta Phariū trāsisset, & quibusdā potētibus viris Ca-
labrię qui ad loquendū ei cōncenerāt, aduētus sui
causā exponeret, Maionis innocētiā modis omni-
bus asseuerās, Rogerius de Marturano, qui tūc in
Calabria magni nominis erat, omniū qui aderāt vi-
ce respōdit, satis superq; se mirari, quo cōsilio ad id
temeritatis deuolui potuerit, vt nefādissimi p̄ditō
ris mādatū cōsequēs, cōtra omniū opinionē cū ostē-
dere velit innoxiū, adeoq; causā Admirati tuendā
suscepit, vt eiusdē cōspirationis nō īmerito par-
ticeps cōsideret. Nā alios inquit Maionis deliramē-
ta sectari, eiusq; negocijs ac scelerib. īmiseri cōqui-

Hastilu-
dia ludi
equestres.

Rogerij
Marturani
prudentis
sima respō-
sio ad Bo-
nelli lega-
tionem.

ore tulerim animo, nec tanta dignum admiratio-
ne crediderim. Quosdam enim tenue patrimoni-
um & rei familiaris angustia cogit honestatē ne-
gligere, dū suam quolibet pacto tolerabilem faci-
ant egitatem. Alios obscuritas generis altum ali-
quid sperare non sinit, eoque miseriæ traducit, ut
potentioribus adulando deseruant, summam be-
atitudinem æstimantes, si possint vel nobiliū pe-
dibus inhærere, eoque pacto quibuslibet se non
vereantur obiectare periculis, ne evillius reatu sce-
leris pertimescant. Differunt item ab his, sed non
dispari laborant insanis: qui cum ignobiles sint
nullaque genus virtutē redimant, sublimia tamē
sperare presumunt, potentium virorum patroci-
nia multis emētes periculis, ut abiecti generis pos-
sint ignominiam diffiteri. Plerique nobiles cri-
minosis actionibus bonam famā demeriti, fas &
nefas æqua lance trutinant, nihil se deinceps spe-
rantes acturos, quo possint semel inflictam notā
infamiæ propulsare. Nonnulli quoque de prodi-
torum semine procreati, patrum eligunt sequi ve-
stigia. Eiusmodi quidem homines haud indigne-
ferendum est Maionis parere mandatis, eiusque li-
mina frequentare. Te vero summae nobilitatis &
integerime famæ iuuenem amplissimis ditem pa-
trimoniis, nulla permittit ratio lucris turpibus in-
hiare. Præ oculis habe qui te parentes genuerint,
& omnem tibi delinquendi viam obstructam in-
telliges, aspernandique sceleris necessitatem indi-
cam. Certe si neminem videres proditoris huius
obuia

obuiare sceleribus, tu saltē nobilitatis quam idē
atrocissime persequitur, vindex esse debueras. Nūc
autem cum omnes aduersus eum vnanimiter mo-
ueantur, tu solus eundem prædicas innocentem?
Cuius dum asseris innocentiam, suspectum te fa-
cis: verendumque tibi ne famę dispendium ac leſi-
onem incurras. Quis enim eo putandus nocenti-
or, qui bonorum omnium sanguinē sitit, qui ne-
mini nocet, niſi quem innocentem cognouerit: qui
demum ei fraudulenter querit regnum subripere,
per quem in hanc eminentiam potestatis euasit? oratio.
Tu consilium hoc innocentiam vocas, tu propo-
ſitum hoc approbas, tu regem occidi consenties,
aut honore priuari cum ei sacramento sis fidelita-
tis astrictus, aut eo deposito notarium hunc regē-
fieri dudum olei venditorem? At eo regnante secū-
dus eris à rege, summis fulgebis honoribus, optio
tibi dabitus quem velis comitatum eligere. Sic ti-
bi iam niſi fallor de futura prosperitate blandiris.
Q perditissimi virum ingenii. puta iam regem
depositum. Quid ergo? Maionem regnaturum
exītimas? Eadem certe die qua regnum occupa-
uerit, cum omnibus his qui eius familiaritati ad-
hæsetint, & si ferrum nusquam compareat, saltē
lapidibus obruetur. Adde quod vnuſ es in Si-
cilia cui virtutis aliquid vēdicetur. te ſolum om-
nes respiciunt. Quicquid egeris, obſcurū eſſe nō
potest. Elige virtutem tuam malis, an ſcelera pu-
blicari. Pudeat te quidem omnium expectationē
deludere. Pudeat inter p̄mā iuuentutis auſpi-

Erotēma
per ana-
phoram.
aſyndetō
vt fit acri
or oratio.

cia malarum artium rudimenta suscipere. Aspernare sacerorum, cuius affinitatis contagio tua sit nobilitas polluenda. Respue si sapis vxorem liberos tibi paritoram degeneres, prolemque generis bifurmitate patri dissimilem. Adquiesce tandem amicorum consiliis, & ad comunem omnium vindictam accingere, teque pariter & id nobilitatis quod superest, in libertatem vindica, nec pateret runculentissimam hanc beluam in nostram perniciē diutius debacchari. Experiatur certe virtuti, licet innumeris eam persecutionibus oppressam attruerit, ad vindictam tamen scelerum audaciam, & vltores gladios non deesse. Regis quidē ipsius incolumitas, regnique salus ac libertas in manibus tuis est. Nam cæteris omnibus huius tam præclarri facinoris impotentia condemnatis, tantę laudis cumulū fortunę tibi benignitas reseruauit. Nec ad id cuiuslibet procrastinationis dilatio necessaria est, aut temporis opportunitas expectāda. Adeo enim suis te fraudibus ac dolis circumuētum existimat, ut neminem alium putet iam familiarius admittendum. Siue igitur eidem armatus, siue inermis, solus, an militum multitudine stipatus occuras, nihil ex hoc ei timoris, nihil suspicionis innascitur. Vnde & eum secure potes vbiunque libuerit obtruncare. Quo semel occiso, nihil tibi verendum est, ne quempiam ad vindictam sui superitem derelinquit. Age ergo iuuenis enitere ut gradum hunc felicitatis attingas. quo te virtus vocat sequaris intrepidus, nec poscēti fortunæ

tuum deneges obsequium. Quod si te facturum
 non dubia nobis pactione spoponderis, præter eā
 quam inde consequeris immortalem gloriam, nō
 deerit etiam mutua gratáque meriti compēsatio.
 Nā id modis omnibus perquiremus & impetrabi-
 mus, vt comitissa Catacensis matrimonij tibi fœ-
 dere coniungatur, & omni dubietatis sublato
 scrupulo, huūs te pactionis reddemus certissimū,
 seu iurisiurandi religione malueris esse cōtentus,
 seu quolibet alio satis dationis genere tibi prospici
 endū esse putauerim⁹. Quātū autē eadē Comitis-
 sa nobilitate tibi præemineat, quām potentium vi-
 rorum nuptias recusauerit, non attinet dicere, cū
 nihil horum tibi putem incognitum. Hæc eo di-
 cēte, cœperat iā animus iuuenilis vt facile moueba-
 tur amore laudis, accendi, ipsiusque Maionis dete-
 stari scelera, iāque eius affinitatē plurimū abhorre-
 bat: quadā tamē adhuc velut hēsitatione suspēsus.
 Mox autē dum paulisper secū deliberās, hinc de-
 sponsæ sibi virginis genus obscurū, patris eius infa-
 miam, & quod ei periculū imminebat, inde pactionas
 sibi Comitissę nuptias animo metiretur, puduit eū
 super hoc hēsitasse, cœpitq; in codē proposito ple-
 nius roborari. Nec diutius moratus, Rogerius de
 Marturano alijsque qui aderant nobilibus viris
 respōdit ea se quę persuaderet confidenter ausurū,
 plenaq; peracturum fiducia, si pactioni starēt pro-
 posito. Sic vbi visū est vtrique parti nihil eorū pe-
 nit⁹ quę promiserat immutare ipsaque etiā post-
 modū comitissa, necnō & eius ppinquis prēdic-

Comitissa
Catacensis.

Bonellus
spondet se
Maionem
interfectu
rum.

tum fœdus matrimonij ratum habentibus: utrinque præstito sacramento pactum ipsum mutuoroboratur, mortique Maionis terminus certus præfigitur. Additque etiam Matthæus Bonellus, si temporis interim occurrat opportunitas, nequaquam id sibi esse animavit præfixam diē expectet, nec per se statum quin illud quam mature possit perficiat. Nec minus alibi quoque fortunam tatis Admirati fatigatam successibus, iam ab eius obsequio descuiisse perciperes. Cum enim instaret iam dics quem interficiendo regi idem prouiderat, placuit ei cum archiepiscopo secretum habere colloquiū.

*Disceptat
Maio &
Archiepis-
copus Pan-
hormita-
nus.*

Cumque de rege maturius amouendo, de sedanis populi motibus, regniq; statu mox futuro deliberantes inuicem disceptarent, saborta est inde cōtrouersia de thesauris, ipsiusq; regis filijs ytrius deberet custodię cōmitti. Dicebat enim Admiratus puerorum tutelā ac thesauros, totumque palatiū sibi debere cōmitti, quoniā oporteret regni negotijs insudare, maximēq; thesauros necessarios esse ad tumultus rebellatiū cōprimēdos, & arcēdos exterorum incursus hostiū: nec sine magnis sumptibus emersuras dissensiones, & intestina bella posse compesci. Archiepiscopus autem aiebat id se nūquam passurum: nā ex ea puerorū tutela plurimū posse suspicionis innasci, maximeque robocari præcedētem plebis opinionē: tunc omnes fore certissimos nihil illū aliud quam regnū appetere: tūc aduersus eū modis omnibus asperādos. Suspectū enim tutorē pueris dari nec iura permittere, & si datus sit, remo uendū cēdere. Sanius autem esse cō-

silium, ut archiepiscopis, episcopis, aliisque venerabili bus & religiosis personis, de quibus nulla posset haberi suspicio, puerorum ac thesauro rum custodia crederetur. Nam & redditus totius regni sumptibus faciendis suppeteret; & si necessitas exigeret, ab ipsis eum thesauro rum custodibus quantum sufficeret accepturum. Sic igitur alternis disceptationibus ea controversia diutius protracta, cum archiepiscopo à predicta nō posset audi sententia, eademque Maioni penitus displiceret: quippe quem suis nouerat machinationibus obuiare, tandem itatus subintuit nouitatem de archiepiscopo meruisse, ut suo debuerit aduersari proposito: sed nunc compensationem sibi mutuā reponi, quod cum sola gratia socium & consilij participem ascenderet, cum eius non indigeret auxilio, & eo quidē ignaro, aut etiam reluctante facile posset quod propositum adimplere. Verum hanc ad presens nihil obsuisse discordiam: nec enim esse iam dubium quid in talis socio spēi sibi debeat reseruare. Preterea iam se pœnitere propositi, animūmque suū ab incepto penitus auertisse, nec unquam deinceps tali quidpiam admissurum. Tūc Archiepiscopus licet hec cum ex animo dixisse nō crederet, optimū quidem ait & satis approbandum cōsilium: nam & me quoque facti deterret atrocitas, nec absque salutis & famæ nostræ periculo possit hoc fieri. In hunc modum contractæ dudum societatis fœdere dissoluto, Maio discessit, totis iā senisibus præparans ultioni. Ac primo quidem erga socium ita

Odiū in-
ter Maio-
nē & Ar-
chiepisco-
pum.

regis animum spe lucri, ut erat cupidissimus, irritauit, ut septingentas ab eo auri vncias extorqueret. At ille quanquam eiusmodi iactura satis efficaciter ad doloris eum impatientiam permouisset, pudore tamen & indignitate rei vehementius exastuans, totum ad eius rei vindictam ingenium translulit. Cumque prius tanto pacis ac dilectionis fœdere tenerentur astricti, ut se fratres inuicem appellarent, nunc hostes atrocissimi, sed occulti in existū suū plenis operabātur affectibus, nō iam fortunas alter alterius petituri, sed vitæ dispendio, pœnæ que capitatis imminentes. Admiratus enim pestifera veneni potionē meditabatur illū extinguere, ad id que locū ac tempus præstolabatur idoneū. At ille detestabile Maionis facinus tam per se quam per familiares suos multis detegens, ad vindictam eos tanti sceleris hortabatur, & iam conceptum de se suspicionem remouens, aduersus illum plebis animos irritabat, multos etiam milites ac nobiles viros plurimis sibi persuasionibus alliciens. Sub ea tempestate Nicolaus Logothetus, qui tunc in Calabrię partibus iussu curię morabatur, Maionis scripto epistolā, vbi quicquid à Mattheo Bonello gestum fuerat, pactaque inter eū, & Comitissam Cattacensem habita, prout relatu didicerat amicorum, breuiter enarravit. Ea res primo dubiam viri mētem longa deliberatione suspenderat, necdū fidē dignum censebat eum suis refragari consilijs, quē summa promotū diligentia tanquam filium educarat. At vbi multis id afferentibus pleniorē fidē

Nicolaus
Logothet-
tus Maio-
ni scripsit
de Bonel-
lo.

adhibuit, iam de vindicta secum deliberans, ad id operam dabat, ne factum hoc impunitas sequeretur. Matthēus autem Bonellus itare gesta, reuersus in Siciliam iam Thermas peruerterat, quod oppidum ab yrbe Panhormo xx. milibus distat. Thermē
oppidum.
 Ibi quendam militem suum obuium habens, quem in Calabriam profecturus Panhormi reliquerat, mentem ac propositum Maionis eiusdem persensit indicio, quodque iam sibi venturo carcerem præpararet. Et quanquam Admirati literis crebrius citaretur, nec longam temporis angustia deliberationem admitteret, prudenti tamen consilio statuit non prius Thermis abscedere, quem missis nunciis animum illius preleniat. Literis ergo Maioni directis narrat opera sua sedatos esse Calabriæ tumultus: Calabros omnes de iniūcīs amicissimos ei factos, & ad peragendum quicquid iniūxerit expeditos, nihilque iam aliud quā eius imperia præstolari. Additq; suam ipsius fidem hac in re maxime satis abundeque spectatam, qui tanto studio tantaque sollicitudine negotia gesserit Admirati, licet semper eius nihilominus voluntati diligentissime fuerit obsecutus, suæ per omnia iussioni deseruiens, ea spe quidem ac fiducia, ut quem suis videret insudare negotiis, cum ampliori benevolentia, crederet amplectendum, pactisque sibi filiæ nuptias non differret, verum hoc in contrarium cessisse. Nam pro gratia potius ingratitudinem compensationis vice sibi repolitā, iamq; sceloga promissionis expectatione suspe sum diutius cruciari, suoque fraudari defyderio.

Bonelli li-
teræ ad
Maionem

Nunc id serogare, id plenitudine votorum exposcere, ac per si quid de eo bene meruerat obtestari, ut qui tamen eius ius lugendum comutasset, qui timendum ac triste bellum principium ad laetos exitus perduxisset, eum redeutem promissi coniugij laetitia inuenierat. Has igitur literas Admiratus inspiciens familiaribus suis eas ostendit, illisque præcipue qui aduersus Matthæuni Bonellum eius indignationem commoquerant, dicens palam esse nunquid eorum fulfillatur, quæ sibi dicta fuerant: iniquum esse tanti criminis eum atque, qui filiae suæ nuptias tanta præ se tantisque votis expeteret, nec se deinceps crediturum si quis de eo mali quippiam sibi suggereret. Dehinc illi quam maxima celeritate rescribit, uti securus veniat, & conceptam deponat sollicitudinem: suo quāprimum venerit satis factū tri desyderio, eumque nuptias quas tam affectuose postulauerit, adepturum. At ille visis eiusmodi literis, tanquam ea nuptiarum promissione lenitus, lata fronte Panormum ingreditur: ibique ab Admirato benigne & cum honore suscepimus, gratias ei agit, rogatque ut promissionem suam celetri prosequatur effectu. Hinc Archiepiscopum scribus laborantem secretius adit, ei que quod gestum fuerat totum expediens, ab eodem plurimum admonetur, ut omnibus modis acceleret, & dilationis impedimentū omne submoveat: rem enim tantam non sine periculo iam differrit. Interim ergo Matthæus Bonellus perpetrando facinori tempus idoneū sollicite perquirebat, sed & huic eius ambigib[us] i[n]sulæ corporis invenientia sunt sollici-

Maio Bo.
nello re-
scribit.

Bonellus
Pahormū
redit.

Sollicitudini fortuna non defuit, quæ quasi pœnitentia ducta, quod virum ignobilem tantis horre dum flagitijs in summo fere rerum culmine collo casset, iam ei præcipitum minabatur, & volubilis circuli super eminentiam sensim detrudens ad infima, circunductis anfractibus rotam cœperat obliquare. Cum enim iam Admiratus ipsi Archiepiscopo per manum cuiusdam familiaris sui, quem donis ac promissis allegerat, venenum propinari fecisset, mirabatur eum tardius mori, diuque languere: & curis ingentibus angebatur, timens ne forte posset pristinę sanitati restituī. Idque ex impotētia veneni præuidens accidisse, preparat aliud multo vehementius ad nocendum & amplioris malitiæ. Quod secum deferens die quadam circa horam vndecimam, archiepiscopum inuisit, eique assidens primo de valetudine eius interrogat: inde subiungit, eum facile, si consilio amicorū crediderit, euasurum: rogatque ut facilem & experissimam ad hoc genus ægritudinis medicinam accipiat, quam ipse in præsentia sua diligentissime fecerat preparari. Ad hæc Archiepiscopus tantum se iurat pati fastidium, tata membrorum debilitate vexari, ut neque sine magno periculo corpus ita debile possit amplius inaniri, & ipse quamlibet medicinam solo visu abhorreat, sed & cum summa difficultate cibos accipiat. At Maio ne videretur importune instare, cōque ipso suspensus fieret, præparatam iubet potionem in diem aliam reservari: dehinc illi familiarius assidet, &

Venenum
archiepi-
scopo Pan-
hormita-
no propi-
natum.

Maio inui-
sit archie-
piscopum
ægrotan-
tem.

AM mob
monci

blande super hoc eum redarguens, hortatur ne consilium amicorum tam negligenter audiat, neque suæ semper obtemperet voluntati, cum sciat eam esse legem ægritudinis, ut animus nocua frequentius appetens, ea quæ prosunt nihilominus aspernetur vim sibi si sanari desyderet, aliquoties faciendam: seque de illius ut propria salute, iurat perinde esse sollicitum. nam siquidem eum mori cōtigerit, nescire se quid deinceps sit auctor, quo se vertat, quam expetat societatem, cuius fidei se committat. nihil enim in alio quoquam spei aut fiduciae sibi repositum. At ille gratias ei referens, impotentiam suam excusat, sidemque laudat amicitia. Ad singula prolixius respōdendo, aliisque insuper de rebus verba multiplicans, mittit illico qui Matthæo Bonello dicat, ut siquidem vir est, nunc acceleret, & ad peragendum quod promisit.

Accersitur Mat. Matthæus Bo nellus ad interficiendum Ma ionem, viriliter accingatur, milites suos occulte faciat armari, armatos congruis ipse disponat in locis: interim se Maionem variis sermonum ambagibus detenturū. Matthæus ergo Bonellus prout ei imparatum fuerat, in secretiore domus parte militibus conuocatis, rem eis totam exponit, paucisque admonet, ut audaci fortique sint animo, sine mettu, sine periculo facilime posse rē fieri. Siue enim nesciens hoc sibi periculum imminere securus exercerit, nō esse dubium quin omnis ei fugiendi aditus obstruatur, siue re cognita timens exire, aliud quicquam machinari voluerit, itidem eū in ipsis ædibus nihilo segnus obtruncandum, nec ei deli-

berandi spacium indoltum iri. Nec verò longis
erant persuasionibus onerandi, quos ad id per-
petrandum & sacramentum astrinxerat, & Ma-
ionis dudum inflammauerat odium , & lucri
spes vehementius accendebat. Inter hæc occasui
solis iam succedente crepusculo , totam vrbem
subitis incertisque rumoribus videres attonitam,
ciuesque hinc inde turmatim dispersos incede-
re, & quidnam esset rumoris quod vrbem re-
pente sic attonuerat , à se mutuo sciscitari. Alios
autem obstippo quidem capite, sed arrestis au-
ribus per plateas vrbis conuenticula facientes ,
varias super hoc dissonasque proferre sententias.
Plurimorum tamen circa id versabatur opinio,
vt Maionis instinctu regem ad archiepiscopum
ea nocte venturum,in ipsaque via crederent occi-
dendum. At Matthæus Bonellus vbi videt mi-
litum sibi promptam audaciam non deesse, Ma-
ionem ab archiepiscopo satis commode detineri,
nocte interim nihilominus opportune suas mudo
tenebras iniecisse, primū in via Cooperta ab eisdē ar-
chiepiscopi ædib'ad palatiū regis protēsa, qua Ma-
ioni fuga sperari poterat, plerosq; militū p cōgrua
loca disponit: dehinc ea qua transiturus erat occul-
te præmunit insidiis, ac sicubi forte per venulas vt
vulgo dicitur, in uias alias lateraliter effluebat, eas-
dē militibus suis prouide distribuit obseruandas,
turbæ quoque quæ Malonem sequebatur, quos dā
suorū præceperat immisceri. Ipse cū paucis ad por-
tam sanctæ Agathæ ex euntem præuenire consti-

Insidiae in
Maionem

tuerat Admiratū, cūmque locum putabat opportunum insidiis, cō quod ibi via plurimum coarta deinceps sese dispergebat in trīum, & præcedentis culpam angustiæ, dilatatione prodiga redimebat. Itaque vbi iam Admirato visum est re parum bene gesta discēdere, iubet archiepiscopus fo res diligentissime quamprimum exierit obserari. Cum igitur episcopo Messanēsi qui eius lateri adhærebat colloquens, prope locum insidiarum, in viæ iā angustias incidisset, subito Matthæus notarius eius familiaris, & Adenolfus camerarius vix sequentis turbæ multitudinem transeuntes, ad eū perueniunt, eiisque auri immurmurāt, Matthæū Bonellum cum plerisque militibus armatis visum esse in insidiis, ipsimque ab eodem sicut audierat debere interfici. Tunc Maio stans ac subiti mali ru more turbatus, Matthæum Bonellum ad se præcipit accersiri. At ille sentiens se vocari, suaque Maionem iam non latere consilia, prosilit ex insidiis, strictoq; gladio terribilis ei repente superuenit. Et ecce inquit, adsum, ô proditor pessundatę nobilitatis yltor vel serus, ut nefandissimis sceleribus tuis modū imponā, vnoque semel ictu in te tam Admirati quam Regis adulterum nomen abradam. At Maioni cum nec orandi veniam indulgeretur spaciū, nec in extremo tamen vitæ discriminē fatigatū defecit ingenium. Nam in alteram partē defluens, & sublati ensis iācum euasit, & ferientis vio lentiam in irritum aliorum reflexit. At eiusdē fortius redeuntis impetu euitare nō potuit, acceptoq;

Vel cubi-
cularius.

Bonellus
ad Maio-
nem.

letali vulnero ad terram corruit moribundus. Hi
vero qui sequebantur eum subito disparentes, qua
quisq; potuit aufugerunt. Matthēus notarius vir
inter noctis tenebras grauiter vulnerat' euasit. Mat
thēus ergo Bonellus, eiusque comites ita re gesta,
timentes Pāhormi diutius immorari, cum incer-
tum haberent quo id factum animō rex erat accē-
pturus, ipsa nocte Cacabum quoddam eius oppi
dum deuenierūt. Tota vero ciuitas quę prius am-
biguis erat suspensa rumoribus, proditoris morte
cognita, sic exilarata est, vt tūc primum in Mai-
onem plebis odium appareret. Nam alij cadauer
in media via proiectum pedibus conculeabāt, alij
barbæ pilos proteruius cuellentes, eius faciem con-
spuebant, nec vero deerant qui Maionem putarēt
adhuc viuere, tātique virum ingenij nunquā adeo
consilij fuisse inopem, vt sic interfici potuisset: eū
autem qui iacebat exanimis, aliquem ex militibus
suis fuisse affererent. Eadem nocte rex insolitum ē
palatio vulgitum multum audiens, mirabatur quid
in vrbe turbinis accidisset, vidēsque Odonem ma-
gistrū stabuli, qui ob id ipsum nunciandum ad pa-
latium accedebat, rem ab eo totā edidicīt, indi-
gnatusque est plurimum tam audacter id iniussū
suo quempiam presumpsisse. Nam & si contra re-
giam maiestatem Admiratum aliquid machina-
ri constaret, ad se tamen primo referri debuisse, si-
bique reseruari vindictam. At regina mortem Ma-
ionis multo molestius, nec adeo patiēter audiuīt,
& in Matthēū Bonellum eiusque socios maior

Cædes
Maionis
à Matthæo
Bonello.

Cacabum
oppidum.

Mors Ma-
ionis regi
nūciatur.

Regina
grauiissi-
me dolet
mortē Ma-
ionis.

quidem impetu indignationis exarsit. Interim ergo ex mandato regio delecti sunt qui ciuitatē tota nocte per vigiles circumcurrent, ne forte ex ea occasione inter ciues seditionis aut discordiæ quidpiā oriretur. Plerique etiam domus Admirati custodię delegati. Propinquorum enim & affiniū eius domos, quia facile plēbs inhiberi nō poterat, permisum erat licite depredari.

**Henricus
Aristip-
pus admi-
rati vices
gerit.**

**Comes
Syluester**

Sequenti dierex Héricum Aristippum archidiaconum Catanensem māsuētissimi virum ingenij, & tam Latinis quam Grēcis litteris eruditū, familiarē sibi delegit ut vicem & officium interim gereret Admirati, præcessetque notarijs, & cū eo secretius de regni negotiis pertractaret. Cum igitur hic & comes Syluester a dmirati dolos ac propositum regi plenius indicarent, & erga Matthēum Bonellum tentarent eius animū mitigare, nullis tamē assertionibus illius indignatio poterat emolliri, nisi quod in thesauris Maionis regia quedam inuenta diademata, scelerum eius fidem fecerre, tandem querex se deceptum non dubiis compert argumentis. Eadem ergo die capti sunt Stephanus Maionis filius, eiusdemque frater Stephanus, vterque admiratus, cū notario Matthæo qui plurimum illi familiaris extiterat. Thesauris autē eius quotquot inueniri potuerunt, ad curiam sine dilatatione translati, cum Andreas eunuchus ac plerique alij tortoribus traditi cogerehuit indicare quicquid de rebus Maionis seirent, vel alicubi secretius occultatum, vel apud amicos depositū,

multaque eorum indicio fuissent inuenta, tandem
 Stephanus eius filius multis terroribus & minis
 adactus, iurabat se nihil amplius scire quod curia
 super hoc edoceret, nisi quod olim patrem ut sibi
 videbatur dicetem audierat, episcopum Tropeen-
 sem ab eo depositi nomine propter recetas auri vn-
 cias accepisse. Episcopus ergo vocatus ad curiam
 iussusq; reddere prædictas vncias auri, quas apud
 eum Maio deposuerat, respondit plura se quām
 peterent redditum, domumque reuersus septin-
 genta milia Tarenorum hostiarum qui cum eo mis-
 si fuerant assig nauit. His ita gestis missi Cacatu-
 legati, qui Matthæum Bonellum accersirent, re-
 gemque nunciarent Admirati mortem post com-
 perta eius scelera lætis auribus accepisse, præsti-
 toque etiā sacramēto metum omnem ac periculi
 suspicionem excluderent. At ille quanquā eiusmo-
 di iuriurādo parum crederet, sciens tamē regē in
 se nihil ausurum, tū ob fauorem plebis, tum quia
 comites omnes qui ob id ipsum rebellaverant,
 totamque Calabriam sperabat sibi futuram au-
 xilio, cum vniuersis militibus suis Panhormum
 securus accessit. In ingressu vero ciuitatis plurima
 tam virorum ei quām mulierum turba obuiam
 exierunt, cum singenti cum gaudio vsque ad por-
 tam palatii prosequentes. Ibi benigne suscep-
 tus est à rege, & in eius gratiam integre restitutus. Dehinc
 à maioribus curiae sub eadem est frequentia ple-
 bis domū suā perductus. Eo igitur tā famoso faci-
 nore Matt hæus Bonellus non solū in Sicilia, verū
 in Italia

Matthæus
 Bonellus
 venit Pan-
 hormum,

trans Pharum quoque per totam Calabriam, Apuliāmque, ac Terram laboris adeo sibi plebis nobiliumque mentes allexerat, ut eius vniuersi virtutem & audaciam laudantes extollerent, nec in remotissimis quoque regni partibus eius ad quemquam inefficaciter literę peruenirent. Comitesque ipsi ac ciuitates Apulia cum omnibus qui eis cōfederati erant, rebellandi iam causa sublata, eius deinceps voluntatem & consilium expectabant. In Sicilia vero Panormiq; maxime totus lā aper-te populus conclamabat, quisquis Matthæo Bonello nocere tentasset, hostem cum publicum iudicari, sc̄eque etiam aduersus regē, siquidē ob Admirati mortem in eum seuerius ananimaduertere presumpſisset, arma sumpturos. Nā ei debere omnes obsequi, qui publico regni sublato periculo, libertatem omnibus reddidisset. At eunuchi palati quibus flagitiosus animus ac scelerum conscientia potentiam illius suspectam fecerat, eo quod & ipsi machinationū Admirati cōscii fuissent & participes, ad id operā dabāt ut aduersus illum regis indignationem & odium concitarent. Itaque reginæ ipsius frēti consilio, sollicitudinis suę regi causas aperiunt, asseruntque non negligendū eius capiti nisi mature prēcautum fuerit, périculū impendere. Nam Matthæum Bonellū ob id quod ei nuper acciderat, in tantam elatitudi superbiā, ut neminem sibi iam in regno viribus vel potentia parem existimet. Cumque quadam ductū temeritate totū ad se videat populū confluētem, virosq;

etiam

Eunuchi
calumnias
struunt in
Bonellū.

etiam nobiles suis per oia parere consiliis, & iussionibus obsequi, nihil corū quæcunq; animus imperatur putet illicitum, nec à plebe solum, verum & ab ipsis curiae magnatibus eandem sibi velit reuerentiam exhiberi. Interim cum sibi omnes astrin gere sacramētis, & ignotis pactionum fœderibus obligare. His accedere quod vniuersi Trāspahari ni proceres, quibus hoc ipsum desperationem incliserat, quod eatenus regem offenderant, ut eum sibi crederent implacabilem, literis suis iuuensem animum crebrius hortabantur, vt siquidem plenam cōsequi gloriam affectabat, si nulli deinceps subiacere periculo, eniteretur quatinus integrum & regno libertatem, & sibi securitatem acquireret, quam ad ipsi regem opiuente non poterat, neque fallaci curiæ promissione seductus, estimaret eum tam facile sibi placatum, cui manum dexterā amputasset. Sic enim regem opinari, sic dicere interfecto Maione manu se dextera mutilatum. His ergo persuasionum stimulis audum gloriæ iuuenē plurimum incitatum, promptumque audere & experiri omnia, & nisi citius eiusmodi consiliis prouide fuerit obuiatum, quocunq; feruor animi, & iuuentutis impetus eum traxerit, facile secutum, nulloque coercendum metu periurij. Satis quippe vecordem esse & improvidum, quisquis existimat fidem eum cuiquam seruaturum, qui tā iuris iurandi quā affinitatis iure posthabito, socretū suū, quem vice patris habuerat, cuius etiā opera patrimonij sui restitutioē impetraverat, tātis in-

gratus beneficiis prodiderit, interficerit innocentem: falsum enim quicquid ipse cædisq; facte socij aduersus Admiratum confinxerant: nec illum inuenta in thesauris eius diademata sibi preparasse, sed regi, ut eadem in Calendis Ianuarij strenarum nomine iuxta consuetudinem ei transmittenet: verum nunquam ob id solum à Matthæo Bonello tot contracta fœdera, tot societas initas, ut Maionem interficeret. Aliud eum maius ambire, aliusque fouere propositū, ad quod eiusmodi principio via m sibi cōmode censuerat preparandam. Hæc & huiusmodi plurima sēpissime regis auribus inculcantes, id effecerant, ut neque iam Matthæum Bonellum inter familiares admirteret, neque Maionem ob aliam causam ab eo crederet imperfectum, nisi ut cōmunicatū nūc cum quibusdam proditoribus de morte sua consilium, liberius posset cōpendiosiusque efficere. Sed huius rei vindictam vix iam, ut erat ad puniendum facilis, moras fastinens, in tempus congruum necessario differebat, dum populi tumultu cōposito, nouitatis fervor & impetus quietuisse. Interim tamen lx. milia Tarenorū, tā ab eo quam ab illis qui pro ipso fidei iusserant repeti iubet, quos idem omni ut patrimoniū suū recipere, curiae spōnderat se daturū. eorum autem solutionem Admiratus genero parcens ignorante rege distulerat. Itaq; Matthæus Bonelius ex improviso repētina debiti veteris ex actione pulsatus simūlque videns solito ratus ad curiam se vocari, neque iā vbi solebat admittū mirabatur

qui d' hoc nouitatis portéderet. Sed & hoc eius animo nō parū metus ac suspicionis iniecerat, quod Adenolfum camerarium plurimū posse videbat in curia, qui summū amicitię locū apud Maionē obtinuerat, & tā hunc quām alios hostes suos audacius atque apertius in se odiū exercere, eo quod cū archiepiscopi viderent ope & consilio destitutū, qui diuturna fatigatus ægritudine nuprime mortem obierat. Hæc autē omnia non sine consensu regis existimabat fieri, nec vnquā viros eiusmodi aduersum se quicquā ausuros, nisi regis animum erga se crederent immutatum. Nā cō furoris & audaciæ ventum erat, vt Philippus Mansellus nepos Adenolfi cum militibus armatis viam Marmoream noctu perambulans, à plerisque visus fuerit domum Matthēi Bonelli tardius pertrāsire. Quod vbi Matthæo cognitum est, sequenti nocte militibus suis armatis primū circa domum suam per cōgrua loca dīspōnens insidias, reliquos militū p̄cepit per viā Coopertā usque ad portā Galculę replicato frequenter itinere transeuntes, ante domū Adenolfi morari diutius, sperans ita Philippum posse & eius milites, siquidem ea nocte sicut in p̄ecedenti exierint, vel ab istis per viarum trāsitus inueniri, vel ab illis qui in insidiis erāt intercipi: simūlque vt ostēderet eorū se nō ignorare cōsilia, neq; sibi militū deesse copias, aut virtutē, vt eos posset ad vnū oēs delere, nisi regis timor eiusmodi facultatis licentia refrenaret. Sic mediā fere noctē

Adenol-
fus Mai-
nis amic-
regis que
cubicula-
rius.

Mortuus
archiepi-
sc opus
Hugo,

Phil. Man-
sellus ne-
pos Ade-
nolfi.

ducentes insomnē, demum infecto negocio redie
 runt. Matthæus autē Bonellus cū his atq; aliis plu-
 ribus rerū indiciis voluntatē ac propositum regis
 agnosceret, aliter interim sibi prouidendū existi-
 mans, nō dum deliberandi libertate sublata, Matthæo de Sancta Lucia consobrino suo, & quibus-
 dam aliis nobilibus viris Siciliæ quiliteris eius ci-
 Matth.
 Bonellus.
 ad amicos tati Panhormū conuenerant, omnia pandit ordi-
 ne quæ sibi acciderāt: quodq; hostes sui cū eunu-
 chis societatem inierant, vt in se regem exasperent,
 eosq; facile quod voluerint effecisse. Iam enim se
 ab ipso rege ad veteris debiti solutionem vrgeti, à
 quo conseruatæ salutis præmium expectabat. De-
 hinc rogat eos obsecrans per fidē amicitiæ fœde-
 risq; nuper inter eos habiti sanctionem, vti hac in
 necessitate sibi non desint, qui pro salute totius re-
 gni periculū istud subierit, neque se cōmuni quis-
 quā oneri frauduléter conetur subtrahere. Admo-
 néntque id mature capiendum esse consilij, vt ho-
 stiū dolos regisque deliramenta præcaueāt. Si qui-
 dē vnius fuerint animi, & in vna firmiter volunta-
 te permanerint, vt omnem fortunā cōmunicato-
 velint periculo sustinere, nunquam sibi plebis ani-
 mos, nūquam militum gratiā defuturā. ita quic-
 quid aggressi fuerint, facile peracturos. Quod si
 dissimulādo subterfugere quisq; maluerit, neminē
 corū qui in morte Maionis cōsenserit euasurū. At
 illi rumorū nouitate permoti, cū mirarētur & gra-
 uissime ferrent inde sibi periculū & ingratitudinē
 emersisse, vnde se bene meritos estimabant, maxi-

metamē indignabantur. Adenolphū camerariū
eō præcipitatuī audaciā, vt in Matthæum Bonel-
lum manifestas auderet inimicitiās exercere. Ne-
que vero putabant tantam rem deinceps habendā
neglectui, aut eiusmodi regis tyrannidem & insa-
niam oportere diutius sustineri: erantque qui iam
tunc in ipsum Adenolfum vbi cunque cum in-
neniri contingeret, impetum faciendum, neque
tantę eius sycophantię vindictam vltius proce-
landam censerent. Nam quicquid ab eis inchoatū
foret, plebem aude securaram. Alij vero rem in-
ceptam moderatius & cum cautela dicebant felis
cius prouenturam: neq; nūc Adenolfi morte peri-
culum minui, sed augeri, si flagitorū caput quod
ante præcidi debuerat, relinquetur incolume:
ad id dādūm operam, vt malorum origine subla-
ta cætera facile subsequantur. fontis enim scatēbra
prius consumpta, sine difficultate deinceps riuorū
copiam exiccari. Hoc igitur apud eos præponde-
rante cōfilio, placuit eiusdem rei sibi socios adhi-
bere, Symonem comitem, Rogerij regis filium ^{Cōjurati} in regem
ex consuetudinaria matre progenitum Tancré-
dumque filium Rogerij ducis, ingenio magis
& industria quam corporis virtute præstantem,
cuius etiam supra meminimus. Sciebant enim eos
quicquid aduersus regem decretum foret, facile
cōsensuros. Nam idem Symoni principatum Ta-
renti, contra patris testamentum abstulerat, dices
patrem in multis errasse spuriorum amore dece-
ptū. Ducatū enim Apuliae, Tarentique & Capua

principatum legitimis tantum filijs debere concedi. Ad comitatus autem aliasque regni dignitates non indignum esse liberos etiam naturales admitti. Tantum vero sicut prædictum est, intra palatii muros tenebat inclusum, cuius etiam frater Gulielmus ibidem non sine magna regis inuidia, nuper obierat, adolescentis utique pulcherrimus qui cum fere xx. etatis annum ageret, neminem militum viribus sibi parem repererat. Hos itaque sibi Matthæus Bonellus iureurando, seque illis in uicem obligat, multosque præterea milites & portentes viros, in quibus & nobilem adolescentulum, Rogeriu[m] comitem Auellini, regis consanguineū non dissimili pacto sibi cōfederat. Erat autem eorum hoc propositum, ut in primis regem caperet, captū in qualibet includerent insularū, vel in alio quolibet loco iuxta quod omnium cōmuni decer-

Rogerius
maior na-
tu filius
Gulielmi.

neretur assensu: dehinc eius maiorem filiu[m] Rogerium ducē Apulię nouenem fere puerū regem crearent: id existimantes populo gratū fore, seque vide ri nihil animo malo sceleratoq[ue] gerere, si tyranno ob facinora sua sublato, filiu[m] eius ipsi substituant.

Ad hoc autem facillimus putabatur aditus præpara-
Malgerius
castella-
nus palatij

ri, si Malgeriu[m] castellanum palatij quibuslibet pos-
sent præmissionum pactionibus irretire, ut idem ab eo iuriurandū quod inter se fecerāt, extorque-
rent. Nam aliter inchoata parum procedere vide-
batur, cū ille trecetos fere iuuenes secū haberet as-
sidue, ipsius palatij custodię præfectos: qui sic erāt
per portarū angustias distributi, ut quantūvis nu-

merū militum ab ingressu facile submouerent, & si furtim aliquos ingredi cōtigisset, certū erat ibi-
dē eos sine spe salutis intercipi, & edituris exitu non
patente. Verū id eorum desiderius obstabat, quod
idē Malgerius multæ austoritatis homo erat, nec
facilis vlla persuasione quopā inclinari aut hu-
iustmodi se negotiis immiscere. Timebat ergo rē
secretissimā illius fidei, presi hac ambiguitate, cō-
mittere, indeq; ad aliud necessario diuertēre con-
siliū, sperantes idē se per Gauarretum palati tuti-
us effecturos. Castellanus enim ut discursandi cre-
brius necessitatē & labore subterfugēret, oneris
sui difficultatē in curia traīcerat, & totā ei custodi-
endi p alati curā crediderat. Ad huius quoq; specta-
bat officiū, eos qui per diuersos carceres teneban-
tur inclusi, frdquēter inspicere, eorūq; statū mitius
aspetiusve, prout ciuisum fuerat cōmutare, & pro-
ut vellet cūtodes singulis designare carceribus.
Cōfidebant autē cupidit atē illius spē lucri nō dif-
ficile secuturā: quodq; non multi yotis eorū viri
facilitas repugnaret, presertim cū iam pleriq; amī-
corū eius in ea dē cōfederatio ne sacramēto tenerē-
tur astricti, quorū in dīcio resci secure poterat ape-
riri. Primū itaq; sensim eib⁹ animo pertentato, de-
hic eiusdē cert⁹ agnita volūtate, quod desperauerant
voto pleni⁹ assecuti, spontaneū ab illo iuriurandū
accipiunt, imperata se sine fraude & vt ipsi dispo-
suerāt, impleturū. Modus autē dispositionis hic e-
rat, vt a dī prefixā die incarcēatis omnibus quos e-
uā ab hac societate placuerat nō excludi, vinculis
ibimus.

Mistretū
oppid.

relaxatis aperiet, carceres armaque singulis prouideret, & ipsi dato signo quisque de loco suo proprius exilirent. In ipso enim palatio circa Cāpanarium eamque partem quæ turris Græca vocabatur, carceres erat dispositi. His ita dispositis, Mathæus Bonellus Mistretum profectus est, ut eō frumentum armaque conuchi faceret, ceteraque oppida sua rebus necessariis præmuniret. Recessus tamen socios suos diligentēs premonuit, ut vīque ad redditum suum prudenter & circumspicte se haberent, neque secretum illis creditum temere publicarent. Si quid interim præter opinionem cura dignum emerget, suis eum literis euocarent nam si res exposceret, cum ingentibus militum copijs sperato citius ad futurum. At illi nō eām quā promiserāt super hoc adhibentes diligentiam, secura rei principia periculoso satis exitu concluserunt. Quidam enim eorum cū amicissimum sibi militem eiusdem cōspirationis optaret esse participantem, quicquid actum fuerat ei seriatis exposuit iuriandumque de non propalando cōsilio negligenter omisit, siue fidem illius ex sua metiēs, siue rei periculum ut mintis discretus parum intellegens. Sed & tempus ad hoc præfixum, reique autores illum edocens diligenter omnia perscrutantem, demum expertus est verum esse quod dici sollet, superabundantem non nocere cautelam. Miles enim præfatus gratias illi referens quod rem sibi perutilem indicasset, tanquam ad deliberationem in crastinum postulatis induciis, ad alterius amici

Nunquam
nocuit ni-
mium ca-
uisse.

amici sui notitiam audita pertulit, tam horrendū inquiens scelus nō oportere dissimulando celari, quo dī si perpetrari cōtigerit, perpetuā Sicilię sit allaturū infamiā, nec immerito Siculos omnes proditores deinceps appellandos. Verum id se prēcauturum ne accidat, curiamque quātum mature poterit, & auctores sceleris, & conspirationis socios edocturum. Ille vero cum & ipse de coniuratoru esset numero, proditores eos appellāssimulabat super his sē plurimum indignari, laudansque viri propositum qui noluisse eorum consentire sceleribus, quām primum auelli potuit ab eo, Symonem comitem aliosque coēderationis principes adiit, referēs quid per sociorum negligentiam accidisset: hortatusque est eos vt ea nocte sibi consulerent, nam ad aures regis die crastino quicquid erant perferendū. At illi tēm audientes plena periculi, cum Matthæum Bonellum nō pateretur angustia temporis accersiri, statuerunt per se suscep̄tum implere negocium. Præmonitus ergo Gauarretus, vt, quia statutum tempus expectari non poterat, sequēti die, prout ipsi decreuerāt, in carceratos educeret, spopondit omnia prouide se factū, totāque rei difficultatem facile submouēdām: eos tantū oportere circiter horā tertia prēparatos affore, vt cū ē palatio rex in ampliore locū exiret, ubi cū Archidiacono Cataniensi singulis diebus solebat de statu regni disserere, sine tumultu, sine clamore posset ibidē intercipi. Hęc igitur tā certę promissionis fiducia labātes eorū animos in spem

erexit, quibus inopinata res formidinis & diffidētie non parū attulerat, tum propter absentia Matthei Bonelli, ceteroruque qui cum eo recesserant, tum quonia id quod cum summa cautione futurū prouiderat, quasi turbati raptimq; fieri superingruens copellebat necessitas. Sequenti vero die Guarretus nihilo segnitus aut imprudetius quam disposuerat, promissionem suam celeri prosecutus effectu, viros nobiles quos iā armis premunierat, e carceribus, eduxit locis eoru prius in palatiū introductis. Illi vero Symonē comite sequetes, quicu in palatio nutritus fuisse, an fract' viariū cognouerat, ad eum locū vbi rex Herico Aristippo collo quebatur venererūt. Qui cum primo fratre suum fratriisque filiu Tancredum ad se venientes aspiceret, indignatus est eis aditū patuisse, mirabaturq; quid eorum sibi vellet aduetus. At vbi vidit cum armis reliquos insequentes rem vt erat mente concipiēs, fugę se territus preparabat. Sed vniuersis repente concurrentibus comprehensus est ab eis, cum in angulos & occulta palatiū se recipere conaretur.

Simonis
comitis
ingressus
ad regem
eū cōiura-
tus.

Captus
Galielmus
rex, & in
carcerem
missus.

Blandius tamen tyrannidis sue causas ab eo sciscitantes, verbisque minus asperis eius arguentes insaniam, spē effugie dē mortis ei reliquerant. Mox autē cum videret Gulielmū comite Aleſinu viru atrocissimum, Robertumque Bouensem nocte nihilo minus crudelitatis hominem, strictis ensibus venientes, rogabat eos à quibus captus fuerat, ne eū ab illis interfici paterentur, cū vltro se regno cuperet abdicare. Arbitrabatur enim tam crudeles hostiū

manus se nullatenus euasurum, eaque non fallax
fuisset opinio, nisi Richardus de Mandra quorū-
dam in eum irruētum impetus propulsasset, vetu-
issetque regem occidi. Huic igitur omniū cōmu-
ni p̄rouidētia custodibus assignatis, deinceps ad
interiora palatij progresi foribus proturbatis cōe-
perū singula loca disquirere, rapere, p̄edari quod
cuique potissimum videbatur: alij gemmas, annu-
los q; quia paruo loco concludi poterāt: alij pur-
puras vestesque regias audius appetebant: quidā
aurea argenteaque vasā Tarenis implentes, porri-
gebantamicis domūm interim deferenda. non
nulli quoque per fenestras palatij in plēbem quæ
fortis stabat Tarenos abundantissime dispergebāt.
nec decrant qui puellarum pulchritudinem cre-
dērent lucris omnibus præferendam. Sic homines
ætate, moribus, genereque diuersi, variis nihilo-
minus dissōnisque rerum studiis agebantur. Eu-
nuchorum vero quotquot inueniri potuerunt
nullus euasit. Plures autem eorum in initio rei ad
amicoru domos confugerant, quorum plerosque
repertos in via milites occiderunt, qui de Castello
maris exierant, aliique qui iam cōperāt per ciui-
tatē discurrete. Multi quoq; Sarracenorū qui vel
in apothecis suis mercibus vēdendis præerant, vel
induanis fiscales redditus colligebāt, vel extra do-
mos suas improuidi vagabantur, ab eisdem sunt
militibus interficti. Postea vero Sarraceni pertur-
batione cognita, viribus se quidē ad resistēdum
impares arbitrati, cum eos præcedenti anno Ad-

Regia à
coniuratis
spoliatur.

Cædes fa-
ta.

Saraceno-
rum vicus
Pahormi.

miratus omnia arma sua curie reddere coegisset,
relictis domib' quas plerique eoru inciuitate me-
dia possidebat, in eam parte quæ trās Papyretum
est, secesserūt, vbi Christianis in eos impetu facie-
tibus aliquandiu frustra cōflictū est. nā illi ad in-
troitus & angustias viarū nostris tutius resistebāt.

Rogerius
puer dux
Apuliae
Gulielmi
filius per
vrbē du-
citur.

Galterius
præceptor
Rogerij
pueri.

His ita gestis comites eoruque socij Rogerium du-
ce maiorē regis filium educetes de palatio, per to-
tam vrbē equitare ficerunt, ostendentes eum om-
nibus, plebiq; dicētes nequaquam alium deinceps
regē aut dominum appellarent: hunc eorum esse
dominū: hunc aui sui Rogerij regis auspicio re-
gnaturum: hunc totius populi comuni cōsilio co-
ronadum: nihilque aliud expectari quā Matthēi
Bonelli prēsentiam, quem eo ipso die vel crastino
non dubiū erat venturū. Galterius quoq; Gepha-
ludensis archidiaconus præceptor pueri, couocata
virorum multitudine regis tyrannidem publice
prædicabat, & iusiurandum exigebat ab omni-
bus, quod Simonis principis (sic enim eum voca-
bat) parerent imperio, multique monitis eius per-
suasi iurabant. Alij vero minus fideliter dicebant
cum agere, nam si sacramētum ea tempestate cui-
piam esset præstandum, duci potius oportere iu-
rari, quem regem futurum esse sperabant. Sic il-
lis ad libitum cuncta disponentibus, nemo iam e-
rat, qui vel auderet, vel vellet eis resistere. Nam &
ipſi episcopi vel eorum facta publice laudabant,
vel dissimulantes silentio confirmabant. Plebs
autem cum Matthēi Bonelli consilio gestum

audisset, eius præstolabantur aduentum. Cum vero iam in diem tertium sustinentes, cum neque venisse cognosceret, neque veturum quibuslibet indicis persentirent, cœperunt inuicē murmurare dicentes, indignum esse fatisque miserabile regem à paucis prædonibus turpiter captum in carcere detineri, neque populum id debere pati diutius, cū Vulgi mur thesauros etiam ad regni defensionem multis laboribus optimique regis industria conquisitos asportari videant & penitus ex hauriri. Quod vbi à paucorum ut accidit cōfabulatione profectum in vulgi multitudinem emanauit, repente quasi diuino cōmonerentur oraculo, aut ardentissimi ducis impetum sequerentur, omnes ad arma concurrūt, palatiū obsident, regēmque sibi reddi depositulāt, interminantes si diutius eum tenuerint, se quidem scalas aliásque ad expugnandum palatium machinas illatos, ac de ipsis non secus ac de proditoribus sumptuosos supplicium. At illi tam subita mutatione rerū attoniti, primo tamen instantes acerrime per muros distributi depellunt, neq; propius accedere patiuntur, missis eos desuper molibus proturbantes. Verum & pauci admodum erant, ambitūisque castelli diffusior ad defensionem sui multo maiore virorum copiam exposcebat. Hoc igitur præudentes, tentabant populi furētis iram & impetum mitigare, rogantes eos ut interim ab armis discederent, & Matthæum Bonellum cæterosque proceres quorum id consilio gestum fuerat, expectarent. Sed eorum semel excitata rabies

Inuiditur
palatium
& rex re-
petitur.

facile sedari non poterat, eoque magis instabant
acrius cōminantes, nisi regem eis ostenderent. Illi
verò tamet si viderent ad defensionem palatiū se
nequaquā posse sufficere, rem tamen ex industria
protrahere conabantur, sperantes Matthæum Bo-
nelliū interim affuturum. Hoc autē vt opinati fue-
rant minime procedente, tandem ad ultimū despera-
tionis adducti, populo spondent eorum se volun-
tati satisfacturos: regēmque adeunt, & cū eo paci-
scuntur, vt saluos eos & incolumes abire permit-
tat. dehinc ad Ioharię fenestras eum perducunt.

Rex ē fe-
nestra ostē
ditur ple-
bi.
Tunc verò viso rege totius multitudinis clamor
& tumultus ingens exoritur: portas oxyus postu-
lant aperiri, censemq; nō oportere proditores eu-
dere. Rex autem manu silentium indicens, iubet
eos quiescere, satis inquiens ad promerendum fi-
delitatis titulum sufficere, quod eorum sit opera li-
beratus: deinceps arma deponant, eosque libere si-
nant egredi quibus ipse quo maluerint, eundi cō-
cesserit libertatem: alioqui eos posse gratiam suā
quam integre promeruerant, iterum demereri. Sic

Rex libe-
ratur car-
cere.
igitur tumultu plebis vtcunq; sedato, referatis fo-
ribus exeentes, Cacabum transfugerunt. Hæc au-
tem licet subita repentināque rerum varietas, ma-
gnam tamen malorum seriem intra breuissimi
temporis angustias contraxit, totique regno non
parum attulit detrimenti. Non solum enim phi-
rimæ nobilitatis amissione debilitatum est, & ex-
hausta thesaurorum parte non minima fuit attri-
tum, sed & aliam irreparabilem quidem in mul-

ta tempora iacturam sustinuit, imperfecto Rogerio Rogerius
 duce, cuius supra meminimus: qui tam aui quam dux Apu-
 patrii moribus ultra quam id ætatis exigeret, iam liæ fuit oc-
 cisis.
 euidetissime cœperat insigniri: & alterius quidem
 prudentiam, alterius vero benignitatem cū vtrius-
 que nomine preferebat. Expediret quidem Siciliæ
 perpetuo regem carcere detineri, vel certe capitale
 subiisse sententiam, ne tam felicis indolis auspicio
 priuaretur. Verum hæc insula ne tyrannis quan-
 doque carcat, eam sibi circa regum filios consuetu-
 dinem vindicauit, ut morti meliores primum ob-
 iiciat, eos sibi reges constituens, per quos in ea per-
 petuæ possit tyrannidis priuilegium conseruari.
 Sic olim Rogeriu ducem Apuliæ unice benigni-
 tatis ac dulcedinis virum prematura morte sustu-
 lit, ut Gulielmo reguandino non decesset occasio, qui
 quantum eius frater prudentiam & mansuetudi-
 nem auide fuerat amplexatus, tantum crudeli-
 tati studuit & ineptiæ deseruite, sic & nunc Ro-
 gerio duce sublato, Guliel. distulit ut regnaret,
 quos eorum secuturos vestigia quorum nomina
 sortiti fuerat, nemo qui vtrumq; nouerit, ignora-
 bit. Hic autem puer dum eos qui palatium obside-
 bant per fenestram minus caute prospiceret, sagit-
 ta percussus est: nec eius rei satis certum auctorem
 fama produxit, cōmuni tamē omniū opinio tā-
 ti sceleris culpā in Dariū hostiariū refundebat. Alij
 vero qui secreta palatij fatebantur se plenius agno-
 scere, negabat eius efficaciæ fuisse vulnus acceptū,

Sicilia ty-
rānos alit.

Gulielm.
rex longe
dissimilis
fratris Ro-
gerii.

Rogerius
Guliel. fi-
lius occi-
sus à patre
vt fereba-

indomini confitentes quodque in nosca nobis habuimus

ut mortem inferre sufficeret, ipsique regi putabant eius atrocitatem criminis imputandam. Cum enim ut aiebant, liberato patri puer applaudens occurre tet, pater indignatus quod illum quasi sibi praetatum hostes sui regem appellauerat, repulit eum a se, & calce percutiit quanto potuit impetu perturbauit. Vnde vix ille digressus, ad reginam quae passus fuerat pertulit, nec multum postea superuixit. Rex itaque tam acceptis in commodis, qua rei

Rex mœr-
stus ad po-
pulum lo-
quitur.

pudore vehementissime perturbatus, abiecta veste regia suaque dignitatis immemor, humili sedebat flens inconsolabiliter, & in stupore ex dolore conuersus, eatenus malis quae sibi acciderant memoriam hebetemque mœrore mentem fixerat, ut neque sui curam gereret, neque quid sibi capiendum esset consilij, cum eius hostes undique secus imminerent, ad animum reuocaret. A pertis etiam & inobseruatis palatijs foribus, omnes ad se venientes benigne ac familiariter admittebat, illis dolore & luctus causam insinuans, ut a multis etiam qui prius eum oderat lachrymas extorqueret. Tandem verò monitus & rogatus ab episcopis aliisque qui ad consolandum eum venerant, descendit in aulā quae palatio coniuncta erat: iussitque populum cōuocari, eo quod amplitudo loci capienda multitudini vulgi sufficeret. Ac primum fidem illorum cōmendans gratiasque referens, quod eū de proditorum manibus astraxissent, dehinc exhortatus est ut in ea qua cōperat fidelitate permaneret: siquid aduersus eum deinceps hostes suos moliri

con

contingebat, non satis certum inquiens quò se cō-
culissent, aut quos haberet in Sicilia fautores, quo-
rum freti consilio, tantum facinus perpetrassem.
Adiecit etiam id sibi meritis suis exigentibus ob-
multa mala quæ fecerat accidisse: & hoc se quidē
cognoscere, hoc fateri, deincepsque sic acturum,
ut infiūlum sibi diuinitus correctionis flagellum,
nequaquam obstinato videatur animo perceperisse.
Si quid à subiectis sibi populis quod iuste dari
debeat postuletur, non difficile concessūrum: con-
suetudines etiam suis introductas tēporibus, quæ
vel iustum populi libertatem minuere, vel eos ini-
quis prægrauare videantur oneribus, placere sibi
penitus antiquati: de cætero enim malle se diligī
quām timeri. Hæc & his similia quæ rex non sine
lachrymis demissius loquebatur, Electus Syracu-
sanus vir literatissimus & eloquens ad populu re-
ferebat. Ut autem illorum sibi plenius conciliaret
gratiam, portarum eis immunitatem concessit, ut
omnes ciues Panhormitanī vietualia sua vel em-
pta, vel ex agris & vineis suis collecta libere possēt
inferre, nihilque ab ipsis quis exigeret. Quod ple-
bi gratissimum fuit, rem sc̄e nunc adeptos esse quā
diu desyderatam nunquam potuerant impetrare.
Interea Panhormi nunciatum est Symonem
quem principem appellabant, Tancredum ducis
filium, Gulielmū Aleſinū, Alexandrum Cō-
uersanensem, Rogeriū Sclauū filiū comitis Symo-
nis spuriū, aliōsq; quorū in captione regis cō-
senserant, cū Matthæo Ronello Cacabieſſe, pluri-

Legati ad māquē militū multitudinē illis adiunctā. Placuit
 Matthēu igitur ad ipsum Matthæū mitti legatos, ut sciscitē
 Bonellum tur ab eo quid erga regem gerat animi, quid hac
 Cacab. velit militum concursio, quid ve se facturum pro-
 ponat: dicantque non oportuisse illum proditorū
 consiliis immisceri, vel eos post auditā quæ perpe-
 trauerant scelerā recepisse. Hac autē legatione fun-
 Bonellas. gentibus ille respondit, nunquam eorum se quos
 proditores appellant sceleribus cōscississe, neq; eos
 rum scississe aut approbasse consiliū: sed tyrranicū
 & crudelē fuisse tot viros nobiles ad se confugien-
 tes nō recipere, capitalibus periculis exponendos.
 Enim uero regē si sua facta discussiat, magis debuīs-
 se mirari, quod regni proceres velut in seruitutē se
 redigi tandem sustinuerint, quam quod aduersus
 eum multis militiis prouocativixit tandem impa-
 tientia doloris exarserint. Ut enim tēterā quæ per-
 pessi fuerant omittantur, miserrimū esse vel apud
 seruīlis conditionis homines, filias suas innuptas
 domi tōto vitē tempore repermanere. Nec enim ins-
 ter eos absq; permissione curię matrimonia possē
 contrahi, adeoq; difficile permissionē hanc tracte-
 riū impletatā, vt alias quidē tūc demū liceret nud-
 priudari, cū iam omnipē spēm sobolis senectus in-
 gruens sustulisset: alias vero perpetua virginitate
 damnatas sine spe cōiugij decessisse. Nunc autem
 totius reghi viros nobiles, seq; cū illis hoc regē po-
 stulare, hoc requirere, vt his aliisque pernicioſis le-
 gibus antiquatis, eas restituat cōsuetudines, quas
 auus eius Rogeri' comes à Roberto Guifredo pri⁹

introductas obseruauerit, & obseruari precepere. Ita quoque si contra antecessorum statuta niti voluerit, hoc eos minimo diutius perpessuros. Hæc ad regem legatis deferentibus, respondit malle se regno priuari, vel morti si necesse sit audacter occurrere, quam ab eo metu vel minis indignū se patrum eliciat. Quod si depositis armis dimissisq; proditoribus ad se pacifice venientes aliquid postulerint, facilius eos quod petierint adepturos.

Quod ubi Cacabi relatum est, displicuit vniuersis qui aderant, & Matthœi culpantes ignauia, persuaserunt ei ut ad obsidendum urbem accederet. Quorum ille consiliis acquiesces, Panhormum profectus est, tribusq; fere milibus procul ab urbe cum militibus suis confedit. Rex autem interim Messa nam mitit nuncios ad stratigotum populumque ciuitatis, ut quotunque galeas possent viris ar- misque diligenter instructas quam oxyssime sibi transmitterent. At vero Panhormi militum aduentu præcognito, videre erat desolate misereque faciem ciuitatis, ciues trepidos, pauentes, attornitos; omnemque famę strepitum arrestis autibus haurientes, & auditis animum committentes rumoribus, alij Matthœo Bonello quum primū veniret se se dedere cogitabant, alij quia socios ciuis offenderant, timebant se suaque prædam fore militibus. Nemo ciuium in armis spem posuerat, nemo de ciuitatis defensione sollicitus erat. His accedebat q̄ annoq; deficiētis in opia futurę famis in-

Rex ad legatos reuersos.

Accedit
Bonellus
ad obsidio

nem Pan-
hormi.

Stratigotū

malis, aut

vocē à vul-

go corrus-

ptam exi-
stimes.

tolerantia minabatur, nec enim iam frumentum co poterat de locis finitimi comportari, cu ex omni parte viarum transitus milites custodirent. Igitur in urbe perturbata erant confusaque omnia; & si quidem Matthæus Bonellus inoffenso pergens itinere proprius accessisset, poterat utique nemine prohibente ciuitatem ingressus, occupasse palatium, ipsumque regem in vincula coniecisse. Sed alicius fuit consilio Cacabum rursus iter instituit. Sed &

Cacabum
redit Bo
nellas o
miso iti
nere.
multi milites ex interioribus Sicilie partibus ad auxilium regis confluxerant, quantumque illi roboris accrescebat, tantum aduersae parti diffidentiae ac formidinis accedebat. Statuit ergo resumpto spiritu cum fortuna respirante progredi, & humilitate legationis abiecta, regiam in verbis pretendere dignitatem, cu nihil illi facilius esset, quam ab humilitate ad superbiam transuolare. Rursus itaque ad

Robertus
de sancto
ioanne le
gatus ad
Bonellum
destinatur
Matthæum Bonellum legatum misit Robertum de sancto Ioanne Panormitanum canonicum preclarum nominis & examinatus si de viru, quem nulla coniuratorum inquam societas, nulla persecutionis procella, cum totum saepe regnum concuteret, ab eo cui semper inhæserat proposito fidelitatis auulfit. Nunquam eum blanda fortuna sic extulit, ut innatæ semel modestiæ superbiam quicquam aut tyrranidis admiseret. nunquam sic aduersa derexit, ut fidem suam yellet potentium virorum gratia vel cuiuslibet dignitatis precio nūdinar. Hinc eū Archiepiscopus lateti odio persecutus, parum pfectus, cu multis aduersus eū cōsiliorū machinas erexisset. Hinc

Admiratus ei, cū aperte nō posset, occulte parās insidias obfuit quidem, sed nec omnino quod optabat effecit. Cū enim nec à nemine rogatus vel monitus in id incidisset voluntatis, vt predicto Roberto cancellariatum dare decerneret, idque Maio cognouisset ipsius regis indicio, laudauit eius super hoc voluntatem, dicens hōc æquitati congruere, & regnantis maiestate dignum esse propositum, vt qui fideliter ei diuque seruierint, tandem regia liberalitatis beneficio non fraudentur. Verum quia legatos Venetiam curia mittendos esse prouiderit, & ad hoc ipsius Roberti fidem & industriā constet essa peruilem, expedire ut hanc prius legationem obeat, quatinus & regi promotionis eius causa vberior suppetat: & ille peracta legatione diuturni fructum seruitij post laborem gratius amplectatur. Quod ubi regi persuasum est, glico scripsit Petro de Castro nouo qui tunc in Apulia capitaneus erat, vt Roberto de sancto Ioanne Venetiā transituro nauem fragilēm & vetustate dissolutā, nautasque mariis insciōs, inertes, & imprudēdos assignaret: vt & putrida nauis ad quoslibet vndarū nūscultus fathiscens non sufficeret sinum Adriaticū transmeare, nec ille nautarū peritia posset incolmis conseruari. Qui traecto Pharo cum in Apuliam peruenisset: Tranensis archiepiscopus ei non solum hoc verbis exposuit, sed & ipsius ostendit literas admirati. At ille prudenti consilio non veritus salutē suam auro redimere, proprijs sumptibus nauem nautasque conduxit, & licet mul-

tis fatigatus periculis, quoniam fiducias etiamen Maionis evanescit. Hic igitur Cacabulum prosectorum post multas variasque disceptationes & controversias, eo sine conclusione negotiū, ut rex omnibus his qui ad Matthaeum Bonellū consugerant, galleis que sufficeret assignatis, extra regni fines eis faceret saluos & indemnes perdiueri. Apud hunc vero Matthaeum omni

Bonellus in gratiā restitutus apud regē. ²⁵¹¹⁰⁰ Quod postquam est ex parte regia sacramentis p̄st̄tis roboratū, Matthaeus cū in ḡeti plebis alacritate Panhormū invictus tranquillitate urbis restituit. Alij sene omnes ad galcas prouocati, regni terminos exierunt. Pepercit autem rex consanguineo suo, Rogerio comiti Auellanī, quod in alijs criminē atrociissimum iudicabat, in eo putans ob latitatis lubricū et orrem debere non facinus appellari, similiisque prece motis & lachrymis Aeliciē consobrinū suę eiusdem comitis auiae, quæ cū alium heredē superstitem nō haberet, nepotē suum tenerissime diligebat. Richardum quoq; de Mandrata quā defe bene meritum Panhormū retinens, militibus suis comestabulū eum præfecit. Erant eo tempore familiares regis per quos negotia curiae disponebat; Richard' Syracusanus electus, Syluester comes Marsiculus, Henricus Aristippus, quem tamē rex habet suspectum, latens adhuc odiūm dissimulabat, credens eum coniurationis in se factę fuisse participē. Sed & idem capto rege quasdam palatiū puellas in domo sua per aliquot dies tenuerat, quod ma-

^{Regis familiares.}

xilme regis aduersus eum in dignationem cōmō
uerat. Cum autem eis terrarum feudo quaque di
stinctiones ritusq; & instituta christi proorsus esset
incognita, hecque libri consuetudinum quos Dese
tatioē appellāt, potuisse h̄t post captum palatum
ihuenū, placuit regi, visumque esse necessariū, ut
Matthæum notariū eductum de carcere in pristi
nū officium reuocaret: qui cum in curia diutissi
me notariū extitisset, Matonisq; semper adhæsis
set lateti, consuetudinū totius regni plenā sibi vin
dicabat peritiam: ut ad cōpopendum nouos defe
rarios eadēm p̄tioribus cōtinentes putarentur sus
cidere. Dicunt h̄c ita Panormi geruntur, Rogeri
us Sclaus cū Taceredo ducis filio, paucisq; aliis qui
pr̄ius à Matthæo Bonello discesserāt, cū videlicet eū
ad iniquipactiones foederis inclinari, Biceria, Pla
ciam, ceteraque Lombardorum oppida, quæ pat
ter eius tenuerat, occupauit. & à Lombardis gra
tantem audiēque suscepti cum se promitterent
per quantibet eum p̄icula seducturos? multi
que etiam ad ipsum milites confluxissent, in Sarac
enos prima iussit armorum auspicia p̄alibati.
Lombardi verbū nihil vñquam libentius auditui
iussionis eius non tardi sunt executores effecti, &
in loca finitima repentinōs impetus faciētēs, tam
eos qui per diuersa oppida Christianis erāt ad
mixti, quam eos qui separatim habitantes villas
proprias possidebant, nullo sexus aut ætatis habi
to discrimine perimebāt. Eius tūc gētis haud faci
le numerabilis cecidit multitudo, pauciq; qui vel

Desetarij
libri.Matthæus
notarius
restitutus.Rogerius
Sclaus.Lombardi
sæuient in
Saracenos

fuga furtim elapsi, ycl Christianorū assumentes habitum propitiam sensere fortunam, in australem Siciliæ partem ad tutiora Sarracenorū oppida cōfugerunt, & usque nunc adeo Lombardorum gentem exhorcent, ut non solum eam partem Siciliæ deinceps habitare noluerint: verum etiam accessum eius omnino denitent. Sed & adiacetē Syracusanorum & Cataniēsum regionem, Rogerius Sclavius crebris incursib⁹ perturbabat, tātumque virtus & audacia viri circumiectis populis terrorē attulerat, ut neque regij comestabuli possent eius impetum sustinere, cum assiduo numero militum inferioris eis congettus victoria potiretur. Ea res denuo curiam repentina terrore cōcussit, nec id arbitrabatur Sylvestris comes absq; Matthaei Bonelli cōsilii geri, eo magis timēdum illum existimās, quod curia familiarius adhæreret: nam apertos hostes posse facile deuictari: familiares autē iniurias difficilius quidem nec sine periculo præcaueri. Suspicabatur autē illum vt erat natura timidus, ibi primum insidias paraturum, eo quod ad auxilium regis venies videretur illius impedisse propositum, & nunc quoquenihilominus impeditire. Cum ergo rex præcepisset stipendia milibus dari, contra Rogerium Sclavum eiusque socios educturus exercitū: persuasit ei comes vt Mattheū Bonellum prius captū carcere coiceret, quē si secum duceret, se quidem hostibus suūmque traditum iri exercitum: nec ad palatium decātero redditum incolumem, neque vero seruandæ iuris iurandi

Comitis
Sylvestri
cōsilium.

iurandi religioni locum esse, ubi absque periurio non possit mortis periculum evitari. quod timore mortis admittitur, facile veniam promereri. Placuit ergo regi quod ultra se facturum decreuerat, hoc ab alio premoneri, comitisque laudauit consilium, idem sibi dudum placuisse testatus. Sciebat autem ipsum Matthæum extra palatium capi non posse, neque tantæ quepiam temeritatis futurum, ut hoc plebi saltet persuadere niteretur. Nam illum & in ipso palatio non sine periculo captum iri, totiusque ciuitatis perturbationem factum hoc necessario secuturam. Verum eiusmodi popularis impetus hanc esse consuetudinem, ut ubi res peracta fuerit, in seipsum rursus deficiat, nec difficile compescatur: ideoque motu hunc populi contemnendū, neque re propositam inde segnius peragendā. Itaque constituto quidem ab eis die Matthæus Bonellus ad curiam vocatus est, nec defuit eius lateri qui rei ei totam ediceret, comitisque dolos & consilium aperiret. Sed confidebat ab hac immanitate regē metu periurij deterrendū, nec aestimabat eum et si iuriandum cōtemneret, hoc ausurum cum eo factio regnum amplius perturbatum iri cognosceret. Ita negligens amicorum consilijs ad palatium securus ascendit. Sed antequā ad regem accederet, à castellanis exceptus est, & tetetrimo carcere circuclus. Moxque non solum palati, sed & omnibus Galculæ portis diligenter obseratis: armati quoque viri per muros in ambitus sunt dispositi, ut si necessitas ingrueret,

Bonell.
ad curiam
vocatus in
vincula co-
iicitur.

primos plebis impetus propulsarent. Quod ubi malorum audax prænuncia per populū fama dispersit, illico plurima plebis multitudo cum ipsius Matthæi militibus concurrentes, ad palatiū recto tendebat itinere, ut eum inde vi eximerent, comitēque Sylvestrū tāquā proditorem meritis pœnis afficerent. Qui cum portas clausas vndique reperissent, omnēque viderent aditū prohiberi, cogitabant ignē portis immittere, magnā ibidem lignorum cogerē extruentes. Cūque nihil ita possent proficere, & huc illucque aliquandiu sine certo proposito discurrente, tandem ex desperatione cœpit animōrum feruor tepeſcere, timore regis pœcitem audaciā coercente, subitoque cum fortuna multum auertente conuersi, quod cognatū est Siculis, maluerunt tēpori seruire quam fidēi, quanto prius diligentia Matthæi Bonelli gratiā appetebant, tanto elaborabant studio, ne viderentur illius amicitias coluisse. Neque tamen defuit tot amicis fortunæ disparentibus, qui virtutis nomine auderet amplecti, & qua sc̄ libertate periculi contemptor animus ad promerendā glorię diuturnitatem euehat, experiri. Nā Iuo quidam ex militibus eius cū videret Adenolfum camerariū à curia redeūtē, memor inimicitarū quas in Matthæum exercuerat, simulq; dolore stimulat⁹, audacter in cū irruit, & equi velocitate fretus altius onse sublatum cerebro fugientis immersit, ac deinde nemine prohibente per medium ciuitatis clapsus, cum iam ab urbe longius abscessisset, à militibus regis comprehensus est, & Panormum reductus, ius-

Vulgi in-
constatia
in Matthæ
o Bonel-
li militib
us exponit
de aliis.

Contra
militib
us.

sitque curia manū ei dexteram amputari. Matthēus autē Bonellus effossis oculis, neruisque super ta-
 lum incisis, sublatus omnino solis aspectui, in hor-
 rendum detrusus est carcerem, tam suis quam lo-
 ci perpetuo tenebris obvolutus. Matthēus quoq;
 de sancta Lucia eiusdem consobrinus, Ioannesque
 Romanus eius seneschalcus priuati oculis, diuer-
 sis sunt carceribus inclusi. His ita peractis velut v-
 niuersis iā difficultatib^z superatis, rex educēs exer-
 citū aduersus Rogeriū Sclauū, rapto contēdit itine-
 re, primūq; Placiā nobilissimum Lōbardorum op-
 pidū in plano situm cuerit penitus ac destruxit:
 vbi cum inter Saracenos & Christianos in exerci-
 tu orta fuisset seditio, plurima Saracenorū mul-
 titudo cecidit acriter in eos irruētib^z Christianis,
 neq; metu vel interminatione regis cessantib^z, cū
 & ipse missis ad auxiliū Saracenorū comestabu-
 hs, prohiberet eos occidi. Inde Buteriā quō se post
 audiūtū cius aduentū hostes contulerāt, obsidione
 vallauit. At Rogerius Sclauus vbi se vedit obfessū,
 primū breuiter socios cohortatus, dehinc oppida-
 nos admonuit, vt vnius essent animi, neque diuer-
 sa sentirēt, aut regis formidarēt exercitū. nā si pau-
 cis diebus equanimiter sustinerēt, maximā partē
 Siciliæ totāmque Calabriam eorum secuturam
 exemplum, patris etiam in eos quam plurima be-
 neficia recensebat, simulque regis exponebat a-
 trocitatem, & tyrannidē in subiectos. At illi con-
 stater & audacissime sponderūt se nunquā eius
 defuturos imperio, neque difficultatem aliquam

aut periculum quominus ei parcāt causaturos. In
 exercitu verò tēdīo iam cōperāt affici pleriq; mi-
 litum: quia videbant regem in obsidione diutius
 moraturum: neq; spes erat oppidum captum iri,
 nisi fames ingruens quod vix in multum tempus
 accidere poterat, ad deditioñē cogeret oppidanos.
 Nam & loci natura munitissimū erat, nec ad sui
 defensionem virtute vel audacia sub Rogerio Sclā-
 uo, aut sub Tācredo prudentia consilioue poterat
 in digere. Ita crebri conatus obsidentium hostibus
 nihil oberant, illique licet audacter magnaque vi
 sepe descenderent, nihil aut parum lædebant exer-
 citum. Rex enim cum sciret Tancredū fratris sui
 filiū astrologicis rationibus dies tā obsessis quā
 obsidētibus utiles prēuidere, ipse quoq; cū astro-
 logis suis eosdem dies diligētius attendebat, in-
 dicans familiaribus suis diem quo descēsuros eos
 prēuidera, vt aduersus repētinas eoruin eruption-
 tes exercitū prēmunirent. Sic aliquādiū re pro-
 tracta, difficultatē hāc soluit, inter proceres & ple-
 bē in oppido nata discordia. Nā Rogerij Tancre-
 dique voluntas & consiliū erat, totius oppidi fru-
 mentū adunatū tā militibus quā oppidanis per æ-
 quas portiones distribui. Plebs vero negabat victu-
 alia sua publicatū iri, volebatque singulis oppida-
 nis singulos milites assignari, vt eis in domib; su-
 is necessaria prouiderent. Quod militibus suspe-
 ctū quidē & fidei vacillatīs in diciū videbatur. Cōe-
 pit ergo plebs à militibus plurimū dissidere, adeo
 quidē vt se regi dedere militesq; regios in oppidū

Astrologi
 cæratio-
 nes in
 bello.

latet et introducere molitentur. Sed ubi Rogerius
 Scelauus, & qui cū eo erant hoc illorū perceperat dō
 filiū, rebus omnibus iā diffidentes, statuerunt ipsi
 quoq; pacisci cū rege, ut oppido recepto saluos
 atque in columnis eos abire permitteret. Quod eis
 facilius ex concessit, cum neque se tam mātūrē spe-
 raret oppidopotiturum, & necessitate cogente pro-
 poneret in Italiā sine dilatione transire. Rober-
 tus enim comes Lorotelli dum Siciliā fortuna
 cōtrebris tumultibus fatigaret, maximam regni par-
 tem inuadens, Orgeolum usque peruererat, quod
 in Apulię Calabrięque confinio situm est, omnes
 que comites qui primum ob admirati scelerā re-
 belles extiterant, postmodum de regis gratia de-
 sperantes, illi se coniunxerant, prēter Gilbertū Gra-
 uinę comitem, qui regis gratiā consanguineę suę
 reginę precibus impetrarat, & reliqua societate co-
 mitum exercitui prēcerat in Apulia, Roberti comi-
 tis imperium quātum poterat moraturus. In Cala-
 bria quoque Comitissa Catacēsis ad eum defece-
 rat, Tabernamque castrum fortissimū tam militi-
 bus quam aliis rebus necessariis prāmunierat, ut si
 regem Pharum trāsire contingere, eō se cum ma-
 tre sua posset secure recipere. Rex itaq; iuxta quod Buteria ca-
 pactum fuerat, dimisis hostibus receptaque ac de- pta ex pa-
 structa Buteria, deinceps eam habitari prohibuit. Ac nō multo post audiō exercitu in Apuliam trās-
 iturus Tabernam obsidere constituit. Prīus tamē
 nequid in Calabrię partibus improvisi reperiret
 obstaculi, Rogeriu Marturanensem, qui nō paru- Rogerius
 Martura-
 nensis.

tunc auctoritatis apud Calabros habebatur, in Siciliam quo catum cum predicatione eū argueret, in carcерem rotundus iussit, oculisq; priuari, neq; cōdictū, neq; solenniter in iure confessum, prout ordo iudicarius exposcebat. Cum ergo Tabernam.

*Tabernā
oppid. Ca
labr. oppu
gnatum &
deletum
cum pro-
pugnatori
bus.*

exercitu traduxisset, iniquam loci positione & cōscensum arduū conspicatus, cūm omnes fore de catione oppidi desperates censerent in Apuliam ad maiora negotia p̄perandū, interimq; Tabernā omitti debere vsq; ad redditū, nec ibi multū tempus, inefficaciter consumendū, constanter asseruit non prius inde se quātū oppidū captum fuerit abscessu rum, ipsaque dictam milites quām pedites armari p̄cepit, & ad oppidum oppugnandum impetu factō concēdere. Oppidanī verò desuper missis molaribus, etiam dolia que p̄cūcutis armata clavicularis ad murum suspenderāt, per p̄cipitiū dimittentes, obrepentium multitudinem protenerentes, facile proturbabant, quorum plurimis interfecit, reliqui frustra multum que fatigati, plerique etiā affecti doloribus & vulneribus, ad exercitum redierunt. Paucis autem interiectis diebus, iubente rege denuo viros armari tentarique fortunam, omnes ad buccinārū sonitum ynanimiter irruentes, primo tumulum quendā magnis occupauere conatibus arduum quidem, sed modicasuperius adstantium planicie, qui ex uno latere muris oppidi contiguus adhērebat, dehinc illatis scalis, primo muros impetu non sine rei periculo transcede runt. Neque satis video quā tam facilis in oppi-

dum irruptione fieri potuit, nisi quod oppidanis loci fortitudini temere confidentes, muros negligenter obseruabantur; nec enim ibi proditione vel oppidanorum discordia quicquam accidit, & militum eius virtus ac copia sufficiebat, ducēsque bellicarum rerum expertissimi, quibus & ad audendum animus, & ad prouidendum consilium non decesserat. Hoc utique constat, quod misere turpiterque captiū oppidū milites deprædati, Comitissam & matrem eius, ipsiusque rei principes Alferium & Thomaeiusdem comitissæ iuuentis avunculos ad regem cum aliis plurisque militibus perduxerunt. Quorum Alferius ibidem iussa regis est suppicio destinatus, Thomas vero Messanæ suspensus. Reliqui milites partim abscissione manuum, partim oculorum amissione multati. Porro Comitissa cum matre sua Messanam, inde Panhormum traducta est carceni mancipanda. Quod vbi nunciatum est: comiti Lorotelli, Taberitam preter spem & opinionem omnium subito captam atque delecta, illicet equitum peditumque numero lōge regis anterierū exercitū metuens Longobardorū fidem anci-
pitē, quam non sine magno peniculō dānoq; sepe probauerat, maluit cedere quā belli fortunā cum infidis militibus experiri. Tarentūq; reuersus aliquot ibi milites ad vībis pr̄fūdium dereliquit. Inde quēdā oppida veluti cohortā dirrobōrāndiq; causa peritadēs, coepit paulatim ī Aprutiorū terrā.

Comes Lo
rotelli ter
retur.

Alferius
Thomas.

*Gaytus eu
nuch' trās
fuga.*

iter deflectere. Eisdem diebus Ioharius eunu-
chus magister camellarus palacij, cum in exer-
citu multas a dege preter meritum, ut aiebat, iniur-
ias perculisset ac verbata, cum sigillis regis ad co-

*Tiburtius
magd. Ca
lentia appa*

*Tarētum
receptum
à rege .
vrbis est
Apulia
in signis.
autem A
camod T*

mitem Lorotelli transfigies, in itinere captus est,
& ad regem perductus. Quenam rex impositum lin-
tri, deduci iussit in pelagus, ibique submergit. Inde
Tarentum perueniens cum urbem facile recepisset,
quosdam milites Roberti comitis, quos ei ciues
reddiderant, extra ciuitatem suspendit, totamque
dehinc Apuliam ac Terram laboris pertransiens,
vniuersa recepit quae prius hostes in uaserat. Quā-
tum enim inconsulte dudum ab eo desciverant, ta-
ta nunc ad eum leuitate pariter confluabant. Uni-
uersas etiam ciuitates & oppida quocunque comi-
tem Lorotelli receptorant, vel aliquatenus ei conse-
tiendo visa fuerant receptissimae, certam pecuniae qua-
titatem redemptionis homine sibi pedere consti-
tuunt, volens ea pecunia quod de thesauris suis im-
minutum fuerat, resarcire: simulque iustum existi-
mans, ut qui domos & possessiones suas hostibus
se dedēdo, debuerant rigore iustis amittere, tenui sal-
tem eas precio redditum cogeretur. Preterea Iona-
thas comes Consanus, Richardus comes Funda-
nus, Rogerius comes Accerranus, Mariusque Bur-
tellus, & alij qui societatem eprimum sequuti fuerat,
regis aduentu peltorūti, portu in Alprucium, par-
tim in Capanam trāsfugētunt. Rogerius quoque
comes Auellini, regis iram censuit declinandam,
eo quod nuper iniussu curię filiā Phoenicię de san-
cto

Et Seuerino duxisset uxorem, cuius etiam filius
 Gulielmus de sancto Seuerino cum comite fugiēs
 futorem regium declinavit. Comitissa verò cùm
 ob sessum castellum defendere niteretur, capta est,
 & cùm matre sua Phoenicia Panhormum transue-
 ita. Dum hęc in Italia gererentur, interim fortuna
 Panhormi nouo inclemētię genere sequiebat, regis-
 q; discessum è Sicilia multorum est periclitatio cō
 fecta. Nam Gaytus Martinus eunuchus, quem
 rex ad custodiam ciuitatis ac palatij Panhormi re
 liquerat, cùm in captione palatij fratrem suum à
 Christianis sciret occisum, nec eius facti certos re-
 perisset autores, in omnes Christianos atrociter
 occulteret, desequiens fratris mortem omnibus im-
 putabat. Cum ergo plerique ciuium accusarētur,
 quod palatiū cù proditoribus ingressi multam in
 de pecuniā abstraxissent, idque iuxta curię con-
 suetudinē accusatores monomachia se pbaturos
 assererēt, eorū probationes tā pmp̄te quā liben-
 ter admisit, & victores quidē tanquā de rege bene
 meritos collaudans, pœnas victis atrocissimas ir-
 rogauit: nactusque tēpus ad vlciscendū fratrēido-
 neu, quod à paucorū temeritate fuerat inchoatū,
 ad multorū traxit perniciē. Hortabatur enī iuue-
 nes & propositis præmiis incitabat eos, maxime
 quibus nullū aut tenuē patrimoniū erat, quósque
 virtute corporis partagloriā affectare cognouerat,
 vt eiusmodi ciuiū accusationibus audacter insiste-
 ret, dicēs ob id ipsū eos efficacissimē regis posse gra-
 tiā pmereri, & siquidē eos vinci cōtingeret, nihil

mali passuros, cum regis ipsius causam agere vide-
rentur. Tantaque iam vrbē rabies & furor incess-
rat, ut quisquis aduersus quempiā vetus odiū exer-
cebat, vel cūm alio forte litigans in verborū proru-
perat contumeliam, statim ad Gayti Martini pre-
torium cōuolaret, qui semper ad huiusmodi susci-
piendas actiones paratisimus, omnibus sui copiā
faciebat, his de rebus maxime cogniturus. Eorum
autem quos vinci contigerat, alios videntibus Sar-
racenis & illudentibus suspendebat, alios diutur-
nis cēsos verberibus, diuersis afficiebat tormentis,
& in his accusationibus admittendis summā di-
ligențiā adhibebat: sed cū in campū pugnaturi de-
scenderant, sua parum interesse censebat, vt et eorum
victoria potiretur, dum fratris mortem posset in
altero vindicare. At vbi iam cōtinuis malis & pœ-
narum atrocitate perterritis ciuibus, rarus pcede-
bat accusator qui monomachię vellet subire dis-
crimen, placuit mulierum quoque nō solum ho-
nestarum & quę integrę erant opinionis, verūm
impudicarum etiam & infamiū delationes admit-
tere: statuit feruos nihilominus & ancillas super e-
iusmodi licite postulare. Quorum sc̄pe suggestio-
nibus vice probationum admissis, multorum qui
dem & opinionem lēgit & fortunas exhaustis, &
corpora pœnis affecit. Interea rex totius Apulie
rebus sedatis tumultuque composito Salernum,
accessit. Cuius aduentu pr̄cognito, maxima pars
eorum qui dissensionis principes fuerant, quos Sa-
lernitani capitulinos appellant, fugerunt, cōquod,

Admissae
impudica-
rum dela-
tiones.

Rex Gu-
lielmus Sa-
lernum ac-
cessit.

Vel capita
neos.

comitibus Marióque Burrelo iurauerant. Cùm autem Salernitanorum maiores regi vellé occur-
rere, rogaturi vt vrbem ingredieretur, simulque ve-
coniurationis principes vniuersos fugisse nuncian-
tes, eos qui remanferant excusarent, ille nec vrbem
ingredi voluit, & eos à conspectu suo submoueri
præcepit. Nam aduersus Salernitanos plurimum
indignationis conceperat, & exemplo Bari totam
decreuerat destruere ciuitatem. Sed Mattheus no-
tarius familiaris curie cùm & ipse Salernitan⁹ es-
set, alios regis familiares, Richardum Siracusa-
num Electum, & Syluestrum comitem multis
precibus exorauit, vt modis omnibus eniteren-
tur, ne tanta tamque nobilis ciuitas deperiret.

Henricus enim Aristippus antequam in Apu-
liam peruenisset, iubente rege captus fuerat, &
Panhormum reductus: qui etiam in carcere post
non multum temporis, miseri⁹ simul & viuen-
di modum sortitus est. Electus ergo Syracu-
san⁹ & Syluester comes diu multumque regi
supplicantes, multis ei rationibus persuadere co-
nabantur, vrbem famosissimam totique re-
gno non parum decoris afferentem, ob pauco-
rum scelerā non oportere destrui, cùm omnes
ex vrbe proditores aufugerint. ac si forte quoſ-
piam illorum remansisse contigerit, eorum in-
cumbendum suppliciis, neque populum im-
meritum ob aliena crimina puniendum. Rex
autem cum difficile primum huiusmodi persua-
siones admitteret, demum tamen multis affer-

Henricus
Aristipp⁹
mortu⁹ in
carcere.

tionibus emolitus ab urbis excidio se temperatu-
 rum spopondit, præcipiens Stratigoto & iudicib.
 ut quotquot de numero cōiuratorū in urbe remā-
 serant, ad se vincitos perducerent. At illi paucos ci-
 viros quasi dissensionis principes tradiderūt: quos
 ipsa die iussit suspendi. Inter eos autem vit qui-
 dam eidem est supplicio proiectus, iudicio ro-
 tius fere ciuitatis innoxius. qui vt communis ci-
 uium erat assertio, non modo contra regem ne-
 mini præstiterat iusurandum, sed nec vñquam
 in urbe visus fuerat seditione quicquam egisse. Ve-
 rum Matthæus notarius iurgiorum iniurias ab il-
 lo p̄pinquis suis illatas atrociter vlcisci desiderás,
 falso suggesserat regi, totius cum mali quòd Saler-
 nigestum fuerat, caput & principium extitisse: cu-
 ius statim innocentia manifestis est in dictis decla-
 rata: & evidenter apparuit aliquid fuisse cōtra iu-
 stitiam perpetratum, quod iusti rerum omnium
 iudicis oculos offendisset. Cùm enim adeo se-
 renus esset aer vt nullum prorsus in eo hubis vesti-
 gium appareret, tanta repente tempestas exor-
 ta est, tonitra, coruscationes, & imbrium inun-
 datio subsequuta, vt per totum exercitum in-
 star rapidissimi torrentis, aqua decurreret, &
 tam ip̄ius regis quam cæterorum omnium ten-
 toria paxillis auulis, ruptisq; funibus procella
 subuerteret: tatusq; regem & vniuersum exercitū
 terror inuasit, vt rerum omnium iactura postha-
 bita cogerentur de salute propria desperare. Illud

Sereno ae-
 re tempe-
 stas adeo
 immissa.

etiam ad eius rei vindictam plerique referunt, quod
 postmodum Matthæi notarij propinquus accidit,
 non sine totius dispendio ciuitatis. Nam cum i-
 de Matthæus adolescentem quendam neptis suæ
 nuptias recusantem, auctoritate metuque curiæ
 coegerit, & ad contrahenda sponsalia corrogati
 de maioribus ciuitatis cum uxoribus plurimi cō- Oppressi
 uenissent, repente corrueens domus, viros nobiles ruina do-
 ac mulieres circiter LX cum ipsa puella quæ nu- mus.
 ptui tradebatur, oppressit. Ea res Salernitanoru-
 animos non aliter conturbauit, quam si Barbaris
 irruētibus capta iam vrbis viderent excidium im- Salernita-
 minere. Mulieres huc illuc sparsis et inib⁹ discur- notum in-
 rentes, vicos & plateas vulnalu complebant. Ciuiū atus.
 autem quidam extrahendis de ruina corporibus
 operam dabant, alijs domestica lugebant incōmo-
 da, vel amicorum modestiam solabantur: honnuli
 li quoque misérām desolatę ciuitatis fortunām mi-
 rabantur attoniti. Nam & apothecis clausis con-
 tractus nulli fiebant, & schole velut in dicto silen-
 tio quiescebant, ipsosque iudices miserandum vr-
 bis ac triste iustitium ab examinandarum litium
 cognitione suspenderat. Tota ciuitas luctui vacas
 Matthæi notarij detestabatur scelera, qui tanti cau-
 sam præstitisset incōmodi. sed & d' rege nihil
 minus, vbi iam supra metu dolor excreuerat, in-
 consulte plurima loquebantur. Verum haec cate-
 nus præoccupasse licuerit, ne maiorem euagandi Redit
 licentiam turbulentia narrationis series consequa- ad institu-
 tur. Itaque rex vbi sedata vidit omnia, neque iam tum.

hostes vspiam cōparere; quorum alij transfretarāt
in Græciā, alijs qm̄ comitē Lorofelli ad impe-
Rex in Sy ratorem Alemanorum cōfugérat; plerique re-
ciliā re- rum omniū in opere ip Campania morabantur, re-
uersus. uersus in Siciliā palatio se conclusit, & ocio quic-
tiq; yacare p̄dſ laborem instituit, donſidēs non fa-
cile deinceps in regno quicquā turbinis emersurū.

Nec multo poſtemoribente Syluestro comite, Syra-
cusanus electus, & Marthæus notarius ſoli conſi-
lio regis int̄erētant, & regni diſponebant negocia.
Quibus ſociis datus eſt Gaytus Petrus eunuchus,

Marthæus qui poſt mortem Gayu Joharii fuerat magiſter
notarius cametarius palatiī constitutus. Marthæus ergo no-
tarius cum iam plurimū poſſet in curia, coſtitue-
rat Admirati ritus & conſuetudines imitari, om-
nibusque ſe p̄ræbēs affabilē, eis thaxime quos ode-
rat arridebat, ipſumq; regē adulatioñibus iam ced-
perat demulcere, ſcieſ ob id ipſum Maionē ei mal-
xime placuisse. Latgitatem vero Maionis auaritia
præpeditus imitari non p̄terat, n̄c illi ſe eū impe-
ditionis eſſet linguae, facūdia ſimilē exhibere, ſed
& abieetus generique cōcors animus in eām qua
Maionem ſouerat regnāndi ſpēm, non ſufficiebat
illum attollere, licet totis niſibus affectare & per-
quirere videretur, ut ſolus regia præditus familiaſ
ritate locum admirati plenius obtineret, cum nom-
men efficeat, ſege viuente ſperare non poſſet.
Nequevero Syracusani electi collegae ſui fideliuſ
amicitiam excolebat, aut alio venet abatur affe-

etu quām admiratus Panhormitanum blith archi-
 episcopum diligebat. Electus autem non multum
 eiusmodi versutijs & simulationibus bperam da-
 re decreuerat, ipsique regi maiori quadam fiducia
 doquibatur: indignum honestate sua iudicans ca-
 tenus illiblandiri, vt vel occultaret veritatē, vel
 falsa pro veris impudenter ingereret. Eo tempore
 post subactos hostes & pacem integrare restitutam,
 cum rex nihil ylita sibi crederet formidandum,
 xponerinus cū casu sedocuit, ita fortunā plerum-
 que mortales cluderet, ut ubi minus quis precaue-
 rit, citius damnum aut periculum incurrat. Paū-
 ci namque viri qui diversis ex causis adhuc in car-
 cerē tenebantur, ne palatum quandoque nullum
 tyrannidis prætenderet argumentum, cum iam
 de venia desperantes viuendi tædio vexarentur,
 fortunæ se commissum ire decreuerant, vt vele
 fauete coeptis euaderent, vel aduersante morti po-
 tius vellent occurrere, quām eiusmodi miseriis
 affligi diutius, perpetuis horrendorum carce-
 rum pædoribus cruciandi. Itaque custodibus car-
 cerum multis promissionum pactionibus prius
 corruptis, nacti tempus congruum quo post
 distractam cutiam palatum in obseruatum re-
 manserat, cum pauci quidem essent numero
 sed virtute præstantes, impetu facto primum
 ad portam palati descendentes, eo consi-
 lio ut Ansaldo castellano, quem ibi sedere co-
 gnouerant intersecto, facilius reliqua perpetrata

Captiuī
erumpere
queritā,

rent. At ille cum eos subito respexit, iam eis sublati ensibus imminentes, nihil ex timore perturbato consilio, extra portam quæ semiaperta erat, tam prouide quam prompte desiliens, eandem porto conamine post se retractam venientibus illis operosus, inter extriasicam intrinsecamque portam loco tutissimo constitutus. Illi vero spe frustrati ad inferiorem ingressum palatiū se transtulerunt, siue ut ad regem indeflexo gressu contendenter: siue ut ibidem in scholis regis filios inueniret, quos eorum preceptor Galerius Cœphaludensis Archidiaconus in Capanarium primis rei motibus præcognitis asportataat. Acciderat autem Gayto Martino post primam ianuam in introitu sedenti viros quosdam assistere, quorum unus irruentibus illis obuium se dedit & primos ictus excipiens, eorum impetum retardauit, spemque salvo. Interrit enim Gaytus Martinus foribus obseratis intra palatium se recepit. Ita cum nihil eorum quæ sperauerant effecissent, subita virorum multitudine circunuerit, quæ cum Odone magistro stabuli repente confluxerat, ad unum omnes interfecisti sunt. Cadavera eorum projecta canibus prohibuit curia sepeliri. Rex autem ytreiusmodi casus discrimen in posterum amputaret, & quod ei bis acciderat non oporteret eueterum, denuo formidari, omnes incarceratedos è palatio censuit remouendos, quorum alios iussit ad castellum mari transferri, alios per diuersa Siciliæ castella distribuere. Robertus autem Calataboianensis magister Castelli

Captiu
interfecti.

maris

maris trāsferri, alios perdiuersa Siciliæ castella di-
stribuit. Robertus autem Calataboianensis magister ca-
stelli maris vltimæ crudelitatis homo, cum esset eu-
nuchorū amicissimus, & eorū omnino deuotus obse-
quiis, quoscumque Christianorū captos ad eū perdu-
ci contigerat, ingentibus cathenis oneratos cre-
bris torquebat verberibus, & eos in noua quædā
detruudebat ergastula, quæ ut antecessorum vide-
retur tyrannidem superasse, plena fætoris ac for-
midinis ipse construxerat. Ciues etiam multis af-
ficebat iniuriis, quotiesque aduersus eorum ali-
quem priuatum habebat odium, aut eius domū,
vineā, hortum, vel omnino talium quidpiam af-
fectabat, accusatum apud Gaytum Petrū, iussum-
que capi tandem fame, siti, pœnisque variis afflige-
bat, donec rem suā vt euaderet, gratis dare, vel mi-
noris quam valeret distrahere cogeretur. Volens
autem plenius eunuchorum gratiam promereri,
falso suggessit Gayto Petro, multos proditorum
per Siciliam, maximèque per Lombardorum op-
pida remansisse, qui & opibus affluerent, & lar-
gissimā prædia possiderent, impetravitque ut eos-
dem liceret ei capere, & quantum posset ab eis pe-
cuniā extorquere. Ea præditus potestate, mul-
tos viros innoxios per diuersa loca Siciliæ cōdem-
nauit, quibus hoc solum obsuit quod vnde miti-
gari posset eunuchorū cupiditas inexpleta, penes
ipsos cōtigit reperiri. Sed & Bartholomæus Perisi-
nus, aliquie iustitiarii, stratigoti, camerarii, ca-
tapani, Gayti Petri patrocinii innitentes, innume-

ris plebē rapinis & iniuriis atterebant. hoc in omnib⁹ iudiciis, p̄ticipiū attendentes vt ab vtralibet partiū, vel ab vtraque si fieri posset, pecuniam extorquerent. Per totam autem Apuliā & Terram labōris in eos plurimum qui minus poterant, redēptionis exactio s̄æviebat, ex pediretque regno Siciliæ hostilibus adhuc incursibus fatigari, ne domesticas populandum prædonibus traderetur. Cum ergo regnū ab externis tumultibus aliquandiu quietuisset, rex autem interim ocio quietique vacaret,

*Rex volup
tate in oci
o venatur*

timens ne quæuis occasio voluptuosum ocium impeditret, familiares suos præmonuerat, vt nihil ei quod mœstiam aut solicitudinem posset ingere, nunciarent, ac se totum deinceps voluptati deuouēs, cœpit animo latius vagari, cogitās vt quia pater eius Fauariam, Mimnermū, aliaque delectabilia loca fecerat, ipse quoque palatiū nouum construeret, quod commodius ac diligentius compositum videretur vniuersis patris operibus præmovere. Cuius parte maxima mira celeritate non sine magnis sumptibus expedita, antequam supremam operi manum imponeret, dysenteriam incurrens cepit diuturno morbo dissoluī, ac duorum fere mensium spacio, protracta valetudine denuo cōualescens, cum iam eum medici crederent euanurum, repente reciduo morbo consumptus interierit. Qui cum adhuc in extremis ageret, magnatibus curiæ conuocatis & archiepiscopis Salernitano Reginoque præsentibus ultimam vo-

*Dysente-
ria. i. tormi-
bus inte-
stinorum.
Guliel-
mus rex in-
teriit.
Salernita-
nus erat:*

luntatem suam exponens, Gulielmum maiorem filium post se regni successorem constituit. Hen- ricum vero principatu Capuæ quem dudum ei concesserat voluit esse contentum. Reginam au tem precepit totius regni curam & administra tionem, quæ vulgo balium appellatur, tanti ge rere, dum puer eius prudentiæ esset quæ nego ciis prouide disponendis sufficere putaretur. E lectum quoque Syracusanum, Gaytum Petrum, Matthæum notarium, quos ipse sibi familiares elegerat, in eadē iussit familiaritate curiæ perma nere, ut eorum regina consilio quæ gerenda vide rentur disposeret. Nec multo post ingruente mortis articulo, communiam luce defungens, presentibus illis atque flentibus, regno vitaque se pariter abdicauit. At illi metuentes ne subito di spersus rumor in populo motus quoilibet ex citaret, iusserunt cum interim in ipso palatio sepeliri, simulantes eum adhuc viuere, donec ad curiam proceribus euocatis, quæ ad coro nandum regem putabantur necessaria, præpa rarent. Quod vbi paucis diebus peractum est, primum in palatio more lugubri funere con clamato, repente totius luctus subsequutus est ci uitatis. Moxque proceres cum episcopis & magistris curiæ de loco vbi sepultum fuerat, in capellam corpus regium translulerunt. Vni versi quoque ciues nigris induiti vestibus v que in diem tertium in eodem habitu perman entur mors regis

serunt. Per totū autē hoc triduum mulieres nobis
 lesq; matrone, maxime Sarracenę, quibus ex mor-
 te regis dolor non fictus obuenerat, saccis operte,
 passis crinibus & die noctuque turmatim incedē-
 tes, ancillarū praeunte multitudine, totā ciuitatē
 v lulatu complebant, ad pulsata tympana cantu fle-
 bili respondentes. At ubi dies transierunt, luctui
 publico designati Gulielmus qui iam fere XIII
 annū ætatis attigerat, sub ingēti plebis gaudio rex
 creatus per urbem solenniter equitauit. Qui cū
 pulcherrimus esset, ea tamen die nescio quo pacto
 pulchrior apparens, & augustiorē quandā in vul-
 tu præ se ferens venustatem, adeo gratiam & fau-
 rem omnium promeruit, ut etiam hi qui patrem
 eius atrociter oderant, neque putabantur fidem
 vñquam eius heredibus seruaturi, dicerent, huma-
 nitatis eum terminos transgressurum, qui aduer-
 sus primum hunc aliquid impie moliretur. Suf-
 ficere enim malorum auctorem sublatum esse
 de medio, nec innocentē debere puero patris ty-
 rannidem imputari. Erat autem eius puer pul-
 chritudinis: quæ facilius quidem parem excluder-
 re videretur, quām superiorem admittere. Itaque
 regina vt plebē ac proceres sibi filioq; gratos effice-
 ret, statuit eorū gratiam copia meritorū elicere, &
 fidem si fieri posset, immēsis saltē beneficiis extor-
 quere. Ac primum vniuersa recludi iussit erga-
 stula, plurimāq; multitudinem virorū tā in Sicilia
 quā in adiacētibus insulis liberavit. Inde redem-
 ptionis onus importabile quę totā Apuliā Tertā

Regina
 ecclias
 omniū
 gratiam.

que laboris vltimamiam desperatione concusserat, omniō censuit amohendum: scripsitque magistris camerariis, vt à nemine deinceps quicquā nomine redemptionis exigerent. Familiares autē cūrię nō in eo gradu quo fuerant aut dignitatis equa litate voluit permanere. Nā Gayto Petro summa rerum omniū potestate cōcessa, super omnes cum eminentiori loco constituēs, electum Syracusanū, Matthēq; notarium p̄cepit, vt ei⁹ coadiutores, interesse quidem consiliis & familiares appellari, sed eius in omnibus imperio subseruire. Idem autē Petrus licet parum consulti p̄ectoris, & incōstantis esset animi, mansuetus tamen, benignus, & affabilis erat, & nullum in actib⁹ suis mali animi p̄ferens argumentum. Lagitatem quoque præcunctis amplectens virtutibus, dare quām accipe re beatius estimabat: vnde & milites cū plurimū diligebant, & eius per omnia voluntatem, & imperia sequebantur, & nisi gentile vitium innatam viri mansuetudinem p̄speditet, nec eum patetur Christiani nominis odiū penitus abrecisse, regnum Sicilię multa sub eo tranquillitate gauderet.

Etant cō tempore Panhormi circa curiam cōmorantes Archiepiscopit quidam Rumoaldus Salernitanus, & Rogerius Reginus, episcopi, verò, Gentilis Agrigétinus, & Tustanus Mazariensis. Quod rū Gentilis Agrigentinus episcopus ob timorē eccl̄ gis diu simulatē religionis vmbra amplexus, sub eius obtētu, popularis laudis gloriam venabatur, & diuturnis ieiunis satagebat fauorem regium.

Gaytus Petrus qualiter ingenio.

Gentilis Agrigentinus episcopus hypocrates & abstodus, faciosus.

promereri. Post obitum verò regis sublato iam me tu cœpit velut excusso frēno liberius euagari, & o missis ieiuniis dissolutiorem vitam agere, conuocatisque militibus crebra conuiua splendidissime celebrare. Interim inter epulas loqui plurimū, & quōd ei familiare semper fuit, de rebus notissimis audacter mentiri, ut qui consuetudinem eius iam habebant expertam, ipsius impudentiam deriderent: qui verò minus eum nouerant, mirarentur apertissimam falsitatem episcopum tam impudenter astruere. Tum genus suum, operaque sua magnifice loquebatur, tum se spondebat, si familiaris esset curiæ, malas omnes consuetudines abf surum: neque sub se notariorum, & hostiariorum, cæterorumque officialiū curiæ rapinis & exactiōnibus locum fore, sed ad certum mēsurę compendium omnia restringenda: Electoque Syracusanō maxime detrahens, multorum ei conflabat odiū, & apud plēbem proceresque, eius opinionem lēdere conabatur. Ad obtinendam enim Pāhormitanę sedem ecclesię totis ambonisibus anhelabāt.

**Archiepi-
scop⁹ Rhe-
ginus alie-
nus quadra-
sextator.** Hic igitur archiepiscopo Regino viro inexplicabili cupiditatis & avaritię, qui vt propriis sumptibus parceret, alienę mēsē nidore facile trahebatur, ceteris ac splendidis inescato conuiuis, aduersus Electum Syracusanum animum irritauit, eumque sibi socium adhibens, archiepiscopum Salernitanum eiusdem veneno conspirationis infecit, dices Electi Syracusani superbiam iam vltorius sustinexi non posse, satis eum superque duxapinis pau-

perum ingentem coaceruasse pecuniam, & inferringo multis iniurias, nec ipsis quidem episcopis percussisse. nunc elaborandum ut à curia separatus tandem intelligat alicuius eos esse momenti, quos in familiaritate regia constitutus recto collo, rigentique ceruice grandia verba trutinans, tanquam sibi subiectos despicerit, nulloque dignos honore putauerit. Matthēo quoque notario non difficile persuasum est, vt eidem se societati coniungeret, quem aduersus Electum inuidiq̄ stimulus incitarat. Occulte tamen id se facturum promisit, ne crudelitas nimia videtur in eum repente sine manifesta causa patenter irruere, cuius diu socius extitisset. Timebat enim, ne fortiores aliorum ac opinabantur verigeret, ideoque se non audebat hostem apertum ostendere. Enim uero præter eas que dictæ sunt, priuatas singulorum inimicitias, alia quoque causa suberat, quæ in odium Electi satis eos efficaciter inducebat. Aiebant enim Transalpinæ gentis superbiam que haec tenus potestate prædicta curiæ, fretaque regum amicitia Longobardos impune multis exacerbasset iniuriis, deinceps à curia penitus excludendam, si prius Electum amoueri contigerit. Eo namque semel expulso, nec eius gentis quempiam in curia remansurum, ipsum queregem cum ad etatem discretam peruererit, eos habiturū familiares, inter quos nutritus fuerit, & quos cum usus longeius consuetudoque do-

Mattheus
notarius fa
& ionē se-
quitur.

In elec-
tū
Syracusa-
num mul-
ti coru-
instinctu
Gayti Pe-
tri.

cuerit, neque peregrinis & aduenis, quorū mores
 vt ignotos abhorreat, dignitates curiæ collaturū.
 Cœperunt itaque cū Gayto Petro equitare singulis diebus frequenter ei assistere, & honorem
 ac reverentiam vltra quam Episcopalis patetur dignitas, exhibere. Inde familiarius cum ad-
 monēt, vt notos & amicos circa se semper habeat:
 nec ignotum quæpiam ad se patiatur accedere. nā
 Electum Syracusanū cum in curia superiore pati
 non possit, cum quibusdam aliis in ille consilium,
 vt ipsum interfici faciat: idcōque dandā operā vt
 illius possint insidię præcaverti. Ille vt erat pronus
 quicquid sibi suggestum ficeret credere, collaudās
 eos, rem ad amicorum transfert notitiam: quorū
 cōsilio statuit, non solum à curia Syracusanū E-
 lectum expellere, varum etiā eligere viros qui eū
 in iphius ingressu palati gladiis exceptum confo-
 derent. Interimque regis militib[us] eorū inque co-
 mestabulis denunciari præcepit, vt nullus eorum
 cum electo deinceps equitare, vel ad euriā cum
 tem sequi præsumeret. Electus licet multorum re-
 latu quæ facta fuerant agnouisset, neque se tamen
 aduersus eorum consilium aliquatenus præmuni-
 uit, neque segnius ob hoc ad curiam singulis die-
 bus ascēdit, vt quicquid periculū rei cognoverat,
 securitatem illius, & fiduciam mirarentur. Cū-
 que sepe palatiū ingressus propositas insidiās
 offēdisset, eō viso Gaytus Petrus, vt erat natura mi-
 tissimus, ad eius salutationem statim mutabat cō-
 silium, & à perpetrando scelere milites auertebat,
 illōque

illoque recedēte, crebris episcoporū stimulationib;
bus denuo incitatus spondebat se proculdubio qđ
suaderent facturū. Vbi ad rem ventum erat, rursus
à proposito decidebat. Videntes autem episcopi
Matthēusq; notarius rem inutiliter diu protrahi,
persuaserunt ei, vt sivellet pius in impiū esse, bonū-
que pro malo reddere decreuisset, saltem illum a
curiē familiaritate semotum ad episcopatum suū
transmitteret, eiusque loco Salernitanum Archie-
piscopum subrogaret. Quod ille se facturum pro-
misit, parumque diligenter rem exequens, eorum
animos expectatione longa spēque dubia suspen-
debat, ceterique iam dilationis tēdio fatigati, ab
eo quod incooperāt facile destitissent, nisi Archie-
piscopus Reginus continuis eos persuasionum
stimulis incitasset. Summo nāque mane domos
illorum incipiens circuire: ad perficiendum susce-
ptum negocium singulos incitabat, & ne deficien-
do repelerent hortabatur: increpansque desidiam
illorum, & inertes eos appellans, eiusmodi ex hor-
tationibus totum diei spatium consumebat, &
diffidentes animos in spem iterū erigebat. Adhuc
enī ob sanctitatis opinionem omnes eum vene-
rabantur, & cius libentet admittebant consilium,
nondum ipsius hypocrisi denudata. Erat autem Rogerius
estate iam vergens in senium, statura procerus, vlti
ma consumptus & extenuatus macie, vocem adeō
debilem habens, vt quasi sibilus audiretur faciem
verò totūq; corpus nigredini mixtus pallor in-
ficerat, vt sepultis quam viuetibus videretur affi-

nior, habitumque mentis color extrinsecus indicaret. Laborem nullum difficilem aestimabat, unde lucri quidpiam speraretur, famis ac sitis ultra modum humanum patiens, ut sumptibus parceret, domini nunquam inter epulas letus, in alieno nunquam tristis conuiuio. Totos sepiissime dies ieiunus pertransiens, expectabat ut cum aliquis inuitaret, frequenter enim consueuerat eum vocare episcopus Agrigentinus, alique qui consuetudinem eius cognouerant. Huius inde sinenter monitis Salernitanus archiepiscop° eiusque socii, velut quibusdam stimulis incitati, multas aduersus Electum Syracusanum machinationum adinuentiones & versutias consumebant. Regina vero nihilominus eisdem consentiebat consiliis, nec illius ipsi persecutio displicebat, eò quod adhuc viuente marito suo, cùm pro quibusdam negotiis suis aliquoties Electo preces porrigeret, ille ut in prosperis semper elatus, contemptorem in duebat animum, superbe nunciis mordaciterque respondens, nunquam eius petitiones efficaciter admittebat.

Ioannes Neapolitanus cardinalis. Sed & Ioannes Neapolitanus ecclesie Romane cardinalis, qui fortetunc aderat, videns eo schismate curiam laborare, partes suas interponere studuit, & Gayto Petro consentiens, Electum à curia nitebatur expellere. Quod eo consilio facere putabatur, quia Gayto Petro deincepsque per eum reginę persuaderi posse credebat, ut Panormitanam ecclesiam ei regendam committerent: ipsosque sperabat dissensionis auctores ob

inuidiam Electi facile consensuros. Dum ita Syracusanus Electus^{G ilber} graui persecutionis turbine qua-
teretur, nunciatum est Panhormi Gilbertum co-
mitem Grauinensem, reginę consanguineum, ^{tus comes}
post auditam regis mortem ad curiam venien-
tem Pharum transisse. Quo permotus rumore per-
secutores Electi, paulisper ab inceptis machinis
quieuerunt, ad aliam necessariò deliberationem
traduerūt. Constatbat enim ob hoc venire comi-
tem, ut totius regni Magister capitaneus esset
constitutus, negocia curiæ post reginam, prin-
cipe loco disposeret. Sed neque reginę sic fere-
bat animus, vt Gaytum Petrum quem pluri-
mum diligebat, secundo post aliquem loco po-
neret, nec ea comes venerat præmunitus manu
militum, ut ipsa nolente ceteros posset à curia
familiares excludere. Electus ergo missis ad eum
occulte nunciis, persecutionem suam & quas pas-
sus esset iniurias illi aperuit, monuitque ut circū
specie sè habēs Siculorum præcaueret fallacias, sci-
turus à Gayto Petro ceterisque sociis eius procul-
dubio sibi paratum iri insidias. Ad hec Electo co-
mes rescripsit, ut securus d'cetero permaneret: nā
se diligenter super his omnibus eius ipsius consi-
lio prouisurum. Cùm autem Panhormum venis-
set, cœperūt ad eum Gayti Petri fautores, crebrius
conuenire, studium eius & prudentiam laudare,
quòd audita regis morte sine dilatione reginam
consolatum venerit: dein assentantes illi blandiri,

.125. In uitanda illa usurpatione Pij. transido

& se suaque voluntati eius exponere. Interim ei latenter apud reginam tum per seipso, tum etiam interposita Cardinalis auctoritate detrahere. Nam & ipsa postmodum prodete cognitum est Iohannes Neapolitanus ei suggestisse, & paratum fuisse iurare quod comes illi Balium & omnem imperandi facultatem auferre, sibiique transsumere conaretur. Comes ubi certius expectationem suam animaduertit eludi, neque bonum erga se reginam animum gerere, statuit asperioribus cum verbis agere, eamque presente Gayto Petro secretius alloquens, cum de rebus illam plurimis conuenisset, subiecit rem omnibus dignam videri miraculo, quod non aliter curiam ordinaret, cum in eo statu non posset diutius permanere. Iam enim vniuersos proceres indignari, quod omissis comitiis, aliisque viris prudentibus, quorum oportebat consilio curiam regi, toti regno seruum effeminatum praefecerit. Nec enim regem sanum habuisse consilium, aut eius debere super hoc iusfionem impleri, qui viros contemptibiles immodeuiratos homines ad regimen regni putauerit posse sufficere. Sed & hoc insanius esse, quod aduersus Electum Syracusanum vitum prudentem, regnoque necessarium, ob quem solum inculta regis decreta videbatur aliquatenus excusari, nescio qui conspiratores eam mouerint, & ipsum a curia censeant amouendum. At illa respodit, regis ultimam voluntatem, quam maxime deceat obseruari, sua nunquam infirmatum iri opera.

Respodit
Regina.

Quod si Gaytus Petrus ad administrationē regni parum sufficiens putabatur, ipse cū eo familia-
ris in curia remaneret, vt auctoritate & prudentia sua quod deerat curiæ suppleretur. Tunc indigna-
tus comes, Bene, inquit, honorē mihi debitum vt
consanguineo detulisti, præclare mihi locum re-
seruaueras dignitatis, quā seruo tuo patrem me fa-
cere disponebas. At ego mores ingeniumque tu-
um cognoui, neque me latet consilium tuum, scio
te quidē facturum vt ab administratione regnatur
piter expellaris. Iam enim per totam Apuliā ope-
ra tua fama dispersit: iam hic etiam quod plenius
ibi dicta corroboret intellexi. His aliisque non mi-
tioribus eam verbis aggressus, deincepsque paula-
tim in apertam verborum contumeliam protum-
pens, tandem ad lachrymas coactam, nihilo tamē
segnius eius proposito reluctantem deseruit, ira-
tusque domum reuersus est. At Gaytus Petrus cū
aperte comitis animum ex ipsius dictis vt præsens
aderat cognouisset, arbitratus ei viribus resistēdū
coepit animos militum beneficiis sibilargisq; do-
nis allicere. Erat tunc consiliorum eius participes
duo viri nobiles, in quibus maxime cōfidebat, Hu-
go filius Atonis, vir tam prudens quām armis stre-
nuus, quem militibus suis ipse præfecerat, & Ri-
chardus de Mandra magister comestabulus, qui
cum Roberto comite Lorotelli rebus diu bellicis
insudauerat, audaciæ plurimum habēs, prudentiæ
parum. Proceres ergo ceterique viri nobiles quicun-
que prædia vel feudorum quidpiam possidebant,

Grauenen
sis iratus
domum
rediit.
Gaytus
Petrus.

Richar-
dus Man-
drensis co-
mestabu-
lus comes
Molisii
creatus.

comitem malebant præesse curiæ capitaneumque constitui? Milites vero stipendiarij cum comesta bulo suo præter paucos transmontanos, Gayti Petri munera sequebantur. Qui cum Richardi comestabuli fidem multis sibi non ambigeret beneficis obligata, eo tendebat ut eidem factum comitem quasi propugnaculum quoddam aduersus comitem Grauinensem erigeret, ut velut ex æquo deinceps comes comiti plena posset auctoritate resistere. Quod non difficile porrectis super hoc regine precibus impetravit. Hic itaque non sine multorum indignatione comes creatus, tubis, tympanis, cimbalisque de more sollemniter præcuntibus, Bouianum, Venafrum integreque vniuersa oppida quæ ad comitatum Molisii pertinebant, obtinuit. Cepit interea Gaytus Petrus frequenter cum ingenti multitudine militum hostiariisque sagittariisque præcedentibus equitare, vniuersis ad se confluentibus multa largiri, & sibi quos poterat sacramentis astringere. Comes autem Grauinensis hæc omnia velut negligere dissimulando, paucorum comitatu contentus esse, eoque ipso Gayto Petro suspectior fieri. Coniebat enim notæ virum industriæ callidum dissimulare propositum, & occulte cum Electo Syracusano magnum aliquid machinari. Ex ea demum suspicione timorem concipiens, comitis consilium per amicos diligentius inquirebat. Cumque multi nihil esse timendum assertarent, & addita spe niterentur labantem eius

comes
Grauinens
sis.

animum roborare: plures ad eum secretius accedentes, parari sibi latenter insidias astrauebant. Ita variis dissonisque concussum rumoribus eō despirationis impulerant, ut non aliter se quam nocturna fuga speraret manus comitis euasurum. Itaque sagittteam quanta potuit celeritate facies preparari, nautis, armis, cæterisque rebus necessariis eam præmuniit. Cumque thesauros suos fecisset illuc sub noctis silentio comportari, sequenti die post occasum solis fingens se nouum adire velle palatium, quod in ea parte ciuitatis quæ vocatur Kemonia nuper construxerat, cum paucis eunuchis quos secum decreuerat abducendos, ad mare perrexit: ibique dimissis equis nauem conseruans ad Masmudorum regem in Africam transfretauit. Quod cum summo mane fama per populum dispersisset, eorum qui partes eius sequuti fuerant animos inopinatè rei perturbavit euentus. Gilbertum vero comitem eiusque fautores in amplioris spe fiduciā extulit, arbitrantes propositum suum nullo posse deinceps obstatculo præpediri. Dicebat autem plerique, & hæc erat plæbis opinio, quod Gaitus Petrus præter immensi ponderis aurum de quo dubium non erat, plurima quoque secū abstulerat regiæ dignitatis insignia. Quod tamen regina constanter denegas, asterebat nihil enim penitus de thesauris regiis attigisse. Cū ergo post hæc ad palatiū episcopi comites, & familiares curiæ cōuenissent, diuq; super

Gay-Petrus metu percussus ad regem Masmudo rum in Africam fugit.

eo quod acciderat iniucem disceptantes, causam
modumq; rei disquirerent, subintulit comes Gra-
uinensis hæc & deteriora se prius quām accideret
timuisse. nam insanum fuisse consilium, seruū Sar-
racenum qui Stolium quoq; dudum prodiderat,
in tantam attollere potestatem. Illud quidem ma-
iori dignum miraculo, quod non latenter introdu-
ctis Masmudis in palatium regem ipsum cum om-
nibus thesauris fecerit asportari. Quod profecto
decreuerat se facturū, siquidē ipsi liceret ea quam

Richar-
das Co-
mes Molisij
si tuerat
Gaytū Pe-
trum.

Monoma-
chiā intel-
ligit.

vsurpauerat utri diutius potestate. Hæc & his suni-
lia comitis dicta moleste ferēs. Richardus Comes
Molisij, respondit Gaytum Petrum serum quidē
vt aiebat fuisse, sed in testamento regis solenniter
manumissum, eamque libertatis dationem noui
quoq; regis & reginæ priuilegio roboratā. Quod
si vel ipse, vel alius quilibet in eam prorumpere ve-
lit audaciam, vt eundem Gaytum Petrum pro-
ditionis arguat, paratum se defensionem eius sus-
cipere, & singularis pugnæ iudicio fidem absen-
tis astruere. Qui cum instans periculum, & para-
tas insidiias aliter euitare non posset, nihil miran-
dum si timore mortis aufugiens quoque pat-
to vita cœsuluit: in eum culpam refundi debere,
qui minis eum & terroribus adactum fugere co-
pulisset. His itaque velut quibusdam litigandi ia-
ctis seminibus, alterna responsione comitum, co-
usque res processit, vt Richardus Molisij comes
eo quo loquebatur impetu comitem Grauinēsem
timidum appellaret, indignumque cui regis com-
mitteretur

mitteretur exercitus : & nisi qui aderat sese medi-
os inieccissent, inter eos orta discordia non sine par-
tis alterius graui dispendio sopiretur. Tunc iussu
Reginæ precibusque magnatū curię remissis hinc
inde verborum iniuriis, ad concordiam sunt redu-
cti, quæ tamen inter eos deinceps perfectè nunquā
potuit solidari. Interea regina persuasionibus Ri-
chardi comitis & aliorum qui Gayto Petro faue-
rant, adquiescens, occasionem sibi desiderabat cō-
gruā exhiberi, vt Gilbertum comitem à curia re-
moueret, ita tamen ne quid eius odio facere vide-
retur. At Matthæus notarius qui cæteris omnibus
astutia præeminebat, ad Maionis artes cōfugiens,
famam excitat aliquanto iam tempore quiescen-
tem: rumores dispergit in populo, literas falsas
conscriftit imperatoris Alemanorum aduentum
certissime continentis, easque velut à remotis
regni partibus regi transmissas coram omni-
bus euoluit, ac recitat. hoc enim ad eius officium
pertinebat. Hinc opportune regina quæsitam
occasionem eliciens, comiti Grauinensi præcipit,
multumque blandiens exhortatur, vt quia non
negligenda necessitatis ingrat difficultas, cui
potissimum ipse videatur sufficere, maturet in
Apuliam proficisci, aduersus imperatorem exer-
citum præparet, ciuitates ne dubia fide vacillent
admoneat, castellaque faciat præmuniri. Atque
ille tametsi non ambigeret hos aduersum se ma-
chinationum riuulos de Maonicis fontibus e-
manasse, videns tamen se contra reginæ volunta-

Matth.
notarius
Maionis
inuitator.

Guilber.
Grauinensis
sis comes
à curia
per frau-
dē remo-
uetur.

Q

tem nihil in curia profecturum, operę precium ratus est eorum non aduersari consiliis, ne si quod occulte se facturos sperauerant, viderent secus accidere, posthabitum simulandi fallendique consiliis, aperte iam eum licet reluctantem ut pote for-

Eius filius tiores expellerent. Igitur Apuliæ Terræque labo-
Bertran- ris capitaneus constitutus cum filio suo Bertran
nus An- no cui nuper Andriæ comitatus datus fuerat, Pha-
driæ co- rum transiit, & in Apuliam reuersus est. Eius au-
mes.

Richard^d
Mandren- sii comitem, eo quod Gaytum Petrum fidelissime
sis in sum dilexisset, curiæ familiarem constituit, & maio-
ma pote- rem ei quam cæteris familiaribus contulit pote-
statem. Qui cum ob familiaritatem curiæ, tum
ob præcipitè eius audaciam, tum etiam quia mi-
litibus adhuc velut Comestabulus præerat, ab om-
nibus maxime timebatur. Interea litem aduersus

In electū
Syracusā- num.
electum Syracusanum, quæ timore comitis ali-
quando tempore sopita fuerat, episcopi rursus
instaurant, reginæ suggestentes illius opera fa-
ctum, ut Gaytus Petrus aufugeret. nam Gilber-
tum comitem eiusdem literis ad curiam euoc-
atum, & in via clandestinis nunciis quid age-
re deberet edoctum. Satis eum impune reginā
totamque curiam offendisse, perturbasse, magnif-
que obiectasse periculis: neque mirum, cum ip-
sa facinorum impunitas audendi quicquid libi-
tum fuerit præstet illi fiduciam. Quod si solum
ipsa consenserit, facile se facturos ut literis pon-
tificis Romani citatum oporteat eum Romam:

proficisci, nec in ea super hoc possit culpæ quidpiam retorqueri, cum nec eius factum videatur consilio. Post consecrationem verò suam velet iam curiæ familiaritate priuatum, ad episcopatum suum recto tramite reuersurum. Assentiente regina, idque sibi gratum fore modis omnibus attestante, die constituto Ioannes Neapolitanus harum machinationum princeps, vocatur ad curiam, paucisque de negotijs ecclesiæ Roma næ pro quibus venerat verbis ante habitis, Papæ literas demum ostendit, præcipientis ut omnes electi Siciliæ quorum ad Romanum pontificem spectat consecratio, Romam pergerent consecrandi. His in præsentia regis ac reginæ totiusque curiæ perfectis, adiecit sibi Papā præcepisse, ut quod literis deerat ipse suppleret, & præfatis electis ex parte sua, certum quo consecrari deberent terminum præfiniret. Ad hæc Electus respondit paratum se mandatum Papæ libenter quam primū potuerit adimplere, sed neque terminum quem Cardinalis ipse prescribit, recepturū, nec omnino siquid præter literarum tenorem superaddere velit facturum. His aliquanta disputatione protractis, cum Electus prudenter ad singula respondendo spem Cardinalis aliquatenus elusisset, magna diei parte consumpta simul è palatio descenderunt. His diebus Gulielmū regem quem viuentem velut atrocissimum tyrannum oderant, plurimi mortuum defleuere, videntes priuatis inimicitiis regni

Ioan. Nea
politanus
machina-
tionū prin-
ceps in Sy-
racusanū.

Res pôdet
Syra cusa-
nus.

Gulielmū
regem ode-
rant viue-
tem &
mortuum
defleuere.

postponi negotia thesauros multis artibus inaniri, & contra dignitatem curiae regnique priuilegia plurima perpetrari. Electus quoque cum aliquando multis praesentibus vellet eiusdem regis mortem damnosam innuere: Catonis dicta presenti temporis coartabat, qui Pompeii morte cognita

Cato d e
Pompeio
Versus
hexametri
heroici.

Cius obit inquit, multum maioribus impar,
Noste modū iutis, sed in hoc tamen utilis quo.

Nec illud reticendum arbitror, quod cum ad cardinalem magnates curiae die quadam, ceterisque proceres & episcopi conuenissent, aderat inter eos notae loquacitatis & urbanæ quidam insanæ, qui ob stultitiam suam libere quidem & nimis quandoque mordaciter in ipsos etiam familiares inuehi consueverat, & assidue curiam sequebatur. Hic cum vniuersos solitis verborum contumeliis afficiens ad risum singulos permouisset, tandem omisis ceteris Ioannē Neapolitanū intuitus,

Quot inquit, ô Cardinalis videtur tibi miliariis Panhormū ab urbe Romana distare? Cumq; respōsum esset XV. dierum itinere. At ego, inquit, te videns toties tamq; secure tanti difficultatem itineris quasi negligendo discurrere, non ampliori spacionis ab Romanis abesse quam XX. miliariis arbitrabor. Nunc autem intelligo quia spe lucri datus pericula tanta contemnis, sentiens in manus stultorum thesauros palatiū deuenisse. Quod si Gwilhelmus senior viueret, neque Romanā redires ita suffarinatus auro Siciliæ, neque Panhormum toties recurreres, vt contentiones & rixas in cu-

Panhormū
xv.
dierum iti
nere Ro-
ma distat.

ria suscitares. Hoc illius dictum cum astantibus
 placuisse, subito dispersum in populo, multa ad-
 versus Cardinalem plebis inuidiam excitauit, ver-
 sumque est in prouerbiū, Iohannem Neapolita-
 num ab urbe Romana usque Panormum. xx.mi
 liaria computare. Ille tamen nihil segnius Electū
 Syracusanum contemptus arguens, propinquum
 ei terminum assignabat, ut maturius iter arripere
 cogeretur. Electus autem videns illum in propo-
 sito pertinacem, timensque ne si contra cardinalē
 aduersante regina quae iura regni tueri debuerat,
 aperte libereque velit contendere, Romani ponti-
 ficiis offensam incurrat, ad aliud se transfert consi-
 lium, & Richardi comitis qui plurimum apud re-
 ginam poterat, multa persuasioni instantia lar-
 gisque muniberibus gratiam sibi conciliat, & cum
 confirmat amicitiam, ceterorum deinceps odia par-
 uipendens. Cum ergo rursus omnes ad curiam co-
 uenissent, ceperūt factis rogare precibus Cardina-
 lem, ut maiores Electo daret inducias. Qui eum
 id se facturum negaret, responderunt eius oporte-
 re fieri voluntatem, nec Electum debere vel posse
 Romanę curię iussionibus obuiam ire. Tunc Ri-
 chardus comes ex abrupto ut erat impetuosus, in
 verba prorumpens, Miror inquit, vos vtilitate re-
 gni posthabita, in eo fixos consilio ut Electum Sy-
 racusanum, virum prudentem & curię necessariū,
 velitis expellere, cui rex & dum viueret pre ceteris
 familiaribus honorem exhibuit, & in extremis
 agens filios suos pre cunctis vnice & attetissime co-

Proverbiū
 natum ex
 cauillo.
 scurræ.

subiectum
 Electus a-
 miticiam
 Richardi
 comitis co-
 ciliat.

Richard
 comes lo-
 quitur.

mendauit. Ego certe nēque consiliū istud adprobō, neque salua fidelitate regis id fieri posse perspicio. Sed nequere regina pari debet, ut idem vel consecrationis causa, vel occasione qualibet à curia separetur. Ad hec verba comitis miratibus aliis atq; tacentibus, cùm eum Cardinalis post consecratiō nem suam statim diceret reuersurum, regina multato consilio respōdit, Electi presentiam curię necessariam esse, nec eum in præsens posse quopiam proficisci, alias itūrum cùm temporis opportunitas pateretur. Sic hostium machinis dissolutis, & cōsilii redactis in nihilum, Electus in curię familiāritate permanſit. Per idem tempus Richardus de Sagio Panhorum veniens, vxorem suam sororem Bartholomei Perisini secum adduxerat, vt ea dimissa neptem archiepiscopi Capuani nobilissimam mereticem, cuius amore dudum captus fuerat matrimonio sibi cōiungeret. Hic cùm Apulic diu capitaneus & magister comestabulus extitisset, toties aliis rebellantibus fidem inconcussam retinens, nunquam ab rege defecit. Quem regina benigne suscipiens, dedit ei comitatum Richardi de Aquila fundani comitis, qui sine spe redditus in Romanorum finibus exulabat. De soluendo quoque matrimonio præcepit curię familiaribus, vt conuocatis episcopis aliisque personis ecclesiasticis, & auditis utriusque partis allegationib⁹, quod inde dictaret æquitas expedirent. At illi rogaerunt Cardinales, ut eiusdem interessent examinatio ni negocii, cō quod ipsi promptiorem harum re-

*Regina p
Electo ne
Romam a-
beat.*

*Richardus
de Sagio
Panhor-
mum venit
vt ab uxori
re diuer-
tat.*

rum haberent notitiam, cum Romana curia fre-
 quenter super huiusmodi causis cognoscet. Ioan-
 nes ergo Neapolitanus eorum facile petitioni con-
 sensit. Episcopus autem Hostiensis vir honestatis
 non dubie, cum socium suum vidisset muneribus
 & gratiam esse corruptum, eoque ipso recte iudican-
 di libertatem sublatam, nullis precibus adduci po-
 tuit ut eorum vellat iudicium interesse. Causa vero
 propter quam praedictus Richardus putabat oport-
 ere dissolui coniugium, haec erat, quod se dudum
 ante contractum matrimonium cum quadam uxo-
 ris sue consobrina rem habuisse dicebat. Cuius rei
 testes processerant duo milites, hoc se vidisse certissime
 ptestates. Quod cum aduersa pars denegaret,
 essentque falluti eos prohibere testimonium probaturi assi-
 rerent causam eiusmodi crederent, & si constaret adsolu-
 dum matrimonium posse sufficere, sed ut obiecti consan-
 guineae suae criminis iniuriā expulsaretur, Cardinalis
 re breuiter satagēs definire, predictos testes iurare
 præcepit. Inde soluto matrimonio, & ab utraq; pte-
 de non cœudo deinceps prestito sacramēto, Richar-
 do potestatē dedit ad secundas nuptias licite trāfē-
 di: illā autem iussit sine speciōiugii permanere. In
 quo licet eum ecclesiastici viri qui aderant Richar-
 di de Sagio & amicorū eius gratiā sequutū fuisse nō
 ambigeret, illud tamē p̄pensius mirabatur, quod
 viro qui deliquerat absoluto, mulieri quae nihil ad
 miserat, perpetuam continentiam induxisset.
 Cum quelat enter eius impudentiā arguentes, tem-
 tandi gratia quererent ab eodem, Vtrum in causis

Episcop-
 Hostiensis
 vir ho-
 nestus &
 integer.

Richardo
 licet ad se-
 cundas trā-
 fēre nup-
 tias.

paribus idem ius consequenter admitterent, respondit sibi licere quod eis non liceret, neque nunc id se fecisse ut id consequendum aliis traderetur.

Frater reginae morum tuo rege venit in Siciliam ex Hispania.

Prius Ro-
dericus po-
stea Héri-
cus dictus,
homo i-
nvers & alea-
tor.

Tūc etiam Panormi morabatur quidam reginę frater, qui morte regis audita, nuper in Siciliam ex Hispania transfretarat: multosque milites Hispanos spelucti secum adduxerat. Quem ut corū plerique qui cùm ipso venerant asserebant, rex Narrorum nūquam filium suum vel esse credidit, vel dici voluit, indignum existimans eum quem mater multorum patēs libidini vulgo cōcepisset, regis filium appellari. Hunc ergo regina cùm ante Rodericus diceretur, idque Siculi nomen abhorrentes velut ignotum & barbarum irriderent, Henicum appellari præcepit, & ei Mōtis Caucasi comitatū integrē dedit, oppidaque Sicilię quætor.

cùm eodem comitatu Gaufridus comes olim tenuerat. Idem autem Henricus statura parvus, barba habens rarissimam, sub pallida nigredine cutē foedatus, indiscretus, clinguis, prater alearum ac tessere ludum nullius peritiam vindicabat: nihilque aliud affectabat nisi ut haberet qui secum luderet, & pecuniam quam prodigus indiscretus ac temere posset effundere. Hic aliquādiu Panormi cōmoratus, cùm immoderatis sumptibus im-

Messanaci uitas ad quā Hen-
ricus feces sit inde ve-
ro in Apu-
liam.

mensam pecuniam à regina sibi traditam facile cōsumpsisset, in Apuliam transire pposuit: veniensq; Messanam, multos ibi viros qualcs affectabat inuenit. Hæc enim ciuitas ex conuenis, piratis, prædonibus adunata, omne fere genus hominum intra mœnia

mœnia sua conclusit, nullius expers sceleris, nullū abhorrens flagitium, nihil eorum quæ possit punitas illicitum. Itaque latrones, piratae, scurræ, assentatores, cæterisque flagitiis inretiti, confluebat ad eum, & diem cōuiuiis extrahentes, totis noctibus tesserarum iactibus insistebant. Quòd vbi res ginæ cognitum est, diutius eius temeritatem redarguens, scripsit ei ut Pharum sine dilatione transiret. Qui suadentibus sociis vix indetandem auulsus, in Apuliam iter instituit.

Emenso itaque post mortem regis annuo fere spacio, cùm paulatim decidēs procella curiæ resedisset, proceres regni multis euicti reginæ beneficiis interim quiescebant. Ut enim incarceratedū multitudinem liberatā, seruos libertate donatos, cuiusbus immunitates cōcessas, cōsuetudines quæ perniciose videbantur explosas, vt villas oppidaque multis nobilibus viris donata præteream, octo comites eodem anno creauerat. Richardū Mandrensem, Bertrannū comitis Grauinensis filium, Richardum de Sagio, Rogerium Richardi filium, Iocelinum, Symonem Sangensem, Gulielmum Syluestri comitis filium, Hugonem de Rupe fortissimum consanguineum suum, hominem omnis virtutibus expertem, qui de Frâcia nuper aduenerat: Rogerium quoque comitem Accerranum, & Rogeriū Auellini comitem, ab exilio reuocatos, pristinę restituerat dignitati. His ergo multisque præterea beneficiis reginæ liberalitatem experti tentabant ab innata rebellandi consuetudine feroces animos.

cohibere. Curię vero status hic erat, Richardus Molisij comes ceteris familiaribus potestatis eminentia praelatus, apud reginam postulata facilius impetrabat. Electus vero Syracusanus, & Matthēus notarius cancellarii gerebant officium. Gaytus quoque Richardus magister camerarius palatii, & Gaytus Martinus qui Duanæ præterat, consiliis nihilominus intererat, & cum predictis familiaribus negocia regni tractabat. Porro Matthēus notarius cum sciret admiratum se non posse fieri, ob multam eius nominis inuidiam, cancellariatum totis nisibus appetebat. Electus autem in proximo se confidebat ecclesię Panhormitanę regimen adepturum. Sed regina lōge diuersum souebat propositum, & eandem dignitatem alii reseruabant. Scripserat enim auunculo suo Rotomagēsi archie piscopo, ut aliquem de consanguineis suis vel Robertum de nouo Burgo, si fieri posset, vel Stephanū comitis Perticensis filium sibi transmitteret. Quorum quia alterum sine dilatione venturum sperabat, interim tam Electi Syracusani, quam Agrigētini episcopi spem & desyderium eludebat. Nec eam diu sua fefellit opinio. Paucis enim interiectis diebus fama præcurrente compertum est Stephanum comitis Perticensis filium in Siciliam venientem ad comitem Grauinēsem fratri sui filium divertisse. Quem ipse comes multis honoratum munieribus, & de statu curię diligēter institutum, ad saluberrima Siciliæ loca transmisit, timēs eum cū iam estas ingrueret, ob intemperiem aetis in Apu-

Stephanus
comitis
Perticensis
filius
Panhormi-
tanum
venit.

lia diutius detinere, simulque scies reginam illius aduentum summo desiderio praestolari. Cum igitur transito Pharo Panhormum accelsisset, curiae familiares, episcopiq; ac milites cum comestabulis illi obuiam excuntes, ad palatium eum ut iussi fuerant perduxerunt. Quem regina multo cum honore suscepit, & astantibus cunctis, Ecce inquit completum video quod plenis semper votis expectij. Nec enim aliter quam fratres proprios diligere quidem & honorare debeo filios comitis Perticelis, per quem ut verum fatear, pater meus regnum obtinuit. Nam idem comes patri meo terram amplissimam cum nepte sua matre mea dotem dedit, quam in Hispania multis periculis ac diuturnis laboribus expugnatam Sarracenis abstulerat. Nec ergo mirari debetis, si filium eius matris meae consobrinum, loco mihi fratri habendum censem, & de remotissimis partibus ad me venientem gratattere excipiā: quem quidē volo iubeoq; ut qui me filiumque meum diligere se fatentur, propensius diligent & honorent, ut eorum erga nos ex hoc ipso fidei dilectionisque quantitatē emetiar. Tūc omnes id se facturos libenter promptissime responde rūt, licet inter eos esset nonnulli quibus illius aduentus maxime displaceceret. Interea regina voluntate ei diligenter inquires, cū intellectusset eū nolle diutin' in Sicilia cōmorari, summa ope niti cepit, ut hoc ei ppositū imutaret, & gloriā ei diuitiasq; quas habitur erat, sī remaneret ostētas, simulq; Transmōtanorū inopiam ei frequenter obiiciēs, socios quoq; ipsius

propositis ingentibus premis hortabatur, vt cùm
eo se promitterent remansuros, intelligēs nō pos-
se mentem illius aliter ad id quod postulabat infle-
cti. Quod ubi plurima p̄cūm instantia multissi-
que p̄missionibus vix tāndem obtinuit, consti-
tuto die cunctis qui tunc aderant episcopis proce-
ribusque cōuocatis ad curiam, cācellarium eum
instituit, iussitque vt vniuersa curiē negocia dein-
ceps ad eum principaliter referrentur. Nec multo
post cùm eū archiepiscopus Salernitanus subdia-
coniū oratione asset, missi sunt qui canonici Panhor-
mitanis dicerent, regem ac reginam p̄cibus eo-
rum quas s̄æpe porrexerant exauditis, liberam eis
cōcedere potestatem, vt ecclesię suę pastorem eli-
gerent, & ad palatiū vénientes, quem sibi putau-
tent idōneū iuxta cōsuetudinem in curia nomi-
narent. At illi nulla super hoc inter eos (quòd raro
contingit) oborta controuersia, concordes atque
vnanimes cancellarium elegerunt, gaudēte popu-
lo, & quòd actum fuerat adprobante G'elmo
Papiensi Romane ecclesiæ Cardinali, qui Panhor-

Duæ re-
gni Siciliæ
maximæ
dignita-
tes.
Odo Cat-
notēsis ca-
nonicus.

mum nuper venerat, in Gallias transiit. Itaque
duas regni maximas dignitates adeptus, totius cu-
riæ post reginam, onus & honorem suscepit. Do-
mui verò suæ p̄fecit Odonem Quarrellū Carno-
tensem canonicum, qui remanendi consilium ei
dederat, & cùm eo duobus annis se sp̄oponderat
remanſurum, donec amicos in Sicilia probatæ fi-
dei rep̄islet, aut aliquos de propinquis & amicis
fuis, quibus æque cōſilia sua erederet, ad eum de-

Francia venire contingere. Nam eundem Odonē plurimū diligens consilium illius ultra quām expediret ei, in maximis quoque negotiis admittebat. Quem cum neque literarum exornaret scientia, neque prudentiæ secularis utilitas commendaret, tantæ nihilominus cupiditatis erat, ut nec in extorquenda pecunia modum attenderet, & in conciliandis amicitiis virtutis fideique ratione nulla habita, solam quantitatem munerum sequeretur. Cum autem villarum, reddituum, atque prædiorū ad cancellariatus iura pertinentium multa Syracusanus diu tenuisset Electus, à rege sibi dudum ad tempus concessa, eo quod circa curiam moraretur, cancellarius volens beneficiis eius animū mitigare, quem alia quoque de causa satis commotū esse cognouerat, duas civillas optimas quæ Siculi Casalia vocāt, eorum vice quæ tenuerat dari fecit, eo tenore, ut illarum altera quādiu moraretur in curia non careret, alteram vero eius successores in perpetuum possiderent. Sed quanta celeritate curauerat Electi spem ac petitionem collato beneficio præuenire, tam mature compensationis improbæ vicem Electus ei studuit reponere. Quidam enim viri de remotis Apuliæ partibus ad curiā venientes his quæ postulauerant imperatis, cū pro literis suis Petro notario consanguineo Matthæi notarij quod eis iustū videbatur offerrent, ille vero multo maiora petens, oblata sibi respueret, rem ad cancellarij notitiam pertulerunt, qui præcepit vni ex astantibus notariis, ut alias literas super eodē

negocio scriberet, ipsaque die predictos viros absolueret. Petrus autem notarius videns eos qui prius importunè instare consueuerant ad se iam non reuerti, persensit illos literas suas ab alio notario recepisse: assūptisque quot visum est sociis viam qua transituri erāt, obseruans, cum in eius insidias incidissent, literas regias illis ablatas rupto sigillo frustratim discerpsit, ipsosque contumeliis & verberibus affecit. Quod vbi cancellatio cognitū est, præcepit eosdem sibi viros in curia præsentari.

Petrus notarius con-sanguineus Matthēi notarii in carcere-tus. Electus Syracusanus non leuis auctoritatis esse notarios curiæ, nec eos rōportere tam facile condemnari. Eares non parū cancellarii permouit animū, cū cum cui præter opinionem omnium duo Casalia nudius tertius gratis dari fecerat, tanta nunc in se videret alperitate verborum insurgere, neque sibi saltem in curia deferre, vt eum super hoc secretius aut moderatius conueniret. Nihil tamen ei respondit, sed iniuriam suam patienter dissimulans, Ansaldu paltii castellanū accersit, iussitque Notariū Petru in carcerē sine dilatione retrudi, donec examinaret attētus cuiusmodi pēnē subiacere deberet, quē & contra regni pacē egisse, & regiē maiestati speci aliter iniuriam constaret ac dedecus intulisse. Post

Cancellarius indignantus, qui & mala-
ta correxit.

paucos vero dies rogatus à familiaribus curiæ liberum cum abire dimisit, prohibens tamē ne deinceps notarii fungeretur officio. Hac igitur occasione primo notariorum enormē studuit rapacitatem ad mensuram redigere, certumque modū quid à singulis deberet accipere, pro negotiorum diuersitate constituit. Sed & stratigotorum nihilo minus eorumque qui prouinciis vel singulis operidis præterant, perniciosa licentiam refrenauit, quia plebem impune multis damnis & iniuriis aterebant. iustitiæ vero rigorem catenus voluit obseruari, vt nec amicis quidē aut ipsis magnatibus curiæ parcendū crederet: nec à potētibus viris subiectos opprimi pateretur, nec omnino quamlibet iniuriā pauperis dissimulādo trāsiret. Cuius rei fama totū regnū breui peruadens, plebisq; gratiā & fauorem ei concilians, tanta nomē eius celebitate diffudit, vt omnes assererēt velut consolatorē Angelū à deo missum qui curiæ statu in melius immutato aurea secula reuexisset. Vnde contigit ad curiam ex omnibus regni finibus, tātam virorum ac mulierum turbam confluere, vt & iudices examinādis litibus & notariorum numerus, licet nuper adauetus esset, vix literis scribendis sufficeret. Interea qui ob confirmandam electionem missi fuerant redeentes literas Romani pontificis affectuosisssimās attulerunt, asserentis promotionē se cācellarii grato animo audisse, & eius electionē modis omnib' adprobatā, velle ratā & stabilē permanēre. Requisiti ergo suffraganei episcopi canoniciq;

Exponit
qui sunt
stratigoti

Securita- vt ipsi cancellario securitatis sacramentum præsta
tis sacra- rent, assensum facile præbuerūt. Cūq; Mazariensis
mentum episcop⁹ & Maltēsis iuxta propositū sibi modū iu
cancella- rassent, episcopus Agrigentinus vt affectuosius ex
rō præsta tur animo videretur iurare, nouis quibusdam & ex
tur pressioribus verbis ipse sibi iurandi modum insti
tuuit. Qui quanto cæteris iurauit expressius, tanto

Episco- postmodum quod iurauerat deterius obseruauit.
pus Agri- Verum hæc alias, nunc ad rei seriem reuertamur.

gentinus. Videntes ergo Panhormitani cancellarium neque
Acusatio- precibus, neque premiis, aut gratia cuiusquam ab
nes apud æquitate posse deflecti, multos apud eum accusa
cancella- uerunt apostatas, de Christianis Saracenos effe
gium. tos, qui sub eunuchorū protectione diu latuerāt.
Quorum ille neminem quem tam criminis reum
Accusatut esse constaret, impunitum dimisit. His animati
Robertus magna pars ciuium ad accusandum Robertū Ca
Calatabo- lataborianensem audacter prosiliunt: concursus fit
ianensis. ad cancellarium. omnes ingenti clamore deposcūt
hominem sceleratissimum meritis obiectari flagi
tiis. Alii domos, alii vineas iniuste sibi conquerū
tua ablatas: plerique fratres aut consanguineos in
carcere diuturnis cruciatibus interfectos. quædā
etiam mulier filiam suam virginem ab eo dicebat
illata violentia constuprataam. Nec deerant qui af
ficerent eum in Castello maris antiquissimū Sar
racenorum templū propriis sumptibus renouas
se: quod minime testibus indigebat, cum hoc ip
sa res patenter ostenderet. Præter hæc autem obie
ctum est illi, plerosque vini venditores quandam

ab eo

ab eo domum enormi precio conduxisse, ut ibidē sub eius patrocinio Saraceni Christianas fœminas licite constuprarent, & pueris abuterentur impune, cæteraque flagitia perpetrarent, ex quibus inhonesta lucra cauponibus accedebant, cum ipso domus domino diuidenda. Tantorum ille criminum obiectione pulsatus, cœpit primo rem paruipendēs negligere, interminari accusatoribus suis, deterius eis postmodum se facturum, sibique facilem huius accusationis exitum polliceri. Dehinc ubi pecuniam oblatam respui, datisque vadibus redistrictius agi vider, ad eunuchorum patrocinia se conuertit. At illi regis reginæque pedibus prouoluti cum lachrymis eos exorant, ne patientur vi rum regno pernecessarium, qui curiæ semper fidelissime seruire studuerit, condemnari: nihil mirandum asserentes, aduersus eum tumultus eiusmodi suscitari, cum certum sit neminem populo placitum, qui fideliter curiæ iussis obtemperare voluerit. Harum regina precum assiduitate permota, cancellarium primo rogat, deinde renitenti precepit, ut neminis aduersus Robertum Calataboianensem accusationes admittat. Rapinas enim & homicidia quæ fecisse dicatur, non ei, sed Gayto Petro cuius ea iussu fecerit, imputada. Qui cū preecesset curiæ, manifestū quoniam idem Robertus eius nō potuerit iussionibus obluctari. Inter has cancellarius angustias deprehesus, ignorabat quorsum animū inclinaret, aut quid sibi potissimum faciēdū eligeret. Hinc enim populus acclamabat, nō opor-

tete sceleratissimum hominem impunitum dimitti negligēter à Cancellario, tepideq; rem geri, videri muneribus eum aut gratia corruptum, à bono proposito decidisse. verum hac in re certissime cognitum iri, vtrumne iuris amorem cuius hactenus formam prētenderit, perpetuo velut innatum debeat conseruare, an ad tempus ex industria simulatum, vt nouę potestatis auspiciū oculis plebis obiecerit. Hinc illum vrgebat regina, præcipiens vt plebis loquacitate posthabita porrectas accusationes dissimulando negligeret.

Defendit.
tur Ro-
bertus Ca-
lataboia-
nensis,

Sed & curiæ familiares Roberti Calataboianensis partes quantum poterant tuebantur, tam vt eunuchis ipsique reginæ præstare viderentur obsequium, quām vt aduersus cancellarium plebis odium excitarent. At ille medium quandam diligens viam, vt & reginæ satisfacere videretur, nec omnino populi spem & expectationem deluderet, reginæ pollicitus est omissurum se quæstiones ad curiam pertinentes quæ poenam capitisi interrogabant: super his autem quæ ad ecclesiæ iuria pertinere constaret, exactissime cognitum ipsumq; Robertum si conuictus foret, quatenus ecclesiasticæ seueritatis censura permitteret puniendum. Quod si niteretur ipsa postmodum impedire, facilius quidem se vtraque priuatum iridignitate, quām ab hac posse sententia detorqueri. Conuocatis ergo curiæ familiaribus & episcopis aliisque personis ecclesiasticis, Robertus sub-

multa frequentia plebis introducitur, omissisque
furtis, rapinis, iniuriis, ciuium homicidii, &
illata constupratæ virginis violentia, periurii, in-
cestus, adulterii quæstio ventilatur. Cumque mul-
tis testibus obiectorum veritas patuisse, de iure
dictum est Robertum Calataboianensem publi-
ce loris cæsum in carcerem denuo detrudendū,
bonis eius fisco addictis. Sed quoniam per yr-
bem sub voce præconis solenniter circumduci
non poterat, eo quod populus omnes viarum an-
gustias obseruabat, ut lapidibus transeuntem o-
brueret, decretum est, ut circum ambitum ductus
ecclesiæ populum falleret expectantem. Licet au-
tem illum ensibus accincti milites sequeretur &
præirent, & ex vtroque vallarent latere, vix ta-
men potuerunt accuratestis furorem populi decli-
nare. Post paucos ergo dies cum pecuniam quam
curiæ spoponderat se daturum, reddere nolle,
aut ut aliis videbatur, non posset, ad Castellū ma-
ris ductus est, & carceri datus, in quem multos o-
lim ipse coniecerat, vbi diuersis cōsumptus pœnis
interiit. Hoc factū omnibus Siciliæ populis maxi-
meque Lombardis, quos innumeris ille malis at-
triuerait, adeo placuit, ut vniuersi faterentur si ne-
cessè foret pro cancellario se mortis periculum
subituros. Curiæ vero magnates cæteriq; potētes
viri qui iam non poterant libere solitā in subiectos
tyrannidē exercere, cū omnia lucra curiæ viderēt
ad cācellarium eiusque familiares trāssiſſe, sibi que-

Pœna in
Robertū.

Mors Rō-
berti, vn-
de Cancel-
lario gra-
tia acces-
sū.

Magnates
inuident
Cancella-
rio.

de tanta munerum affluentia vix modicos are-
scetesque riulos superesse, cœperunt familiariter
inter se velut inuicem se consolando conqueri, mi-
nus caute contumeliosa verba iacere, dicentes in-
dignum esse, puerum hunc alienigenam maximis
curiæ dignitatibus occupatis, in tantam prorupis-
se præsumptionis audaciam, ut neminem sibi soci-
um adhibere dignetur, solus velit tanti regni cu-
ram gerere, & singularis priuilegio potestatis om-
nibus præeminere: se vero qui iam in seruitio curiæ
consenuerint, qui difficultates plurimas & pericu-
la cōsilio suo propulsari vel præcaverti docuerint,
nunc humiles abiectosque despici, nulloq; dignos-
honore censer. Reginam cum Hispana sit, Fran-
cum hunc consanguineum appellare, nimis ei fa-
miliariter colloqui, & velut rapacibus eum ocu-
lis intueri: verendum ne sub nomine propinquia-
tatis, amor illicitus occultetur. Gaytus quoque
Richardus illi cum cæteris eunuchis infestissi-
mus erat, eo quod Robertū Calataboianensem cō-
tra volūtatem eius damnauerat. Nec minus Bul-
cassēm inter Sarracenos Siciliæ nobilissimus ac
præpotens multam illi Sarracenorum conflagrat
inuidiam, cum eum ab initio plurimum dlexis-
sent. Indignabatur enim quod Gaytum Sedicū
ditissimum Sarracenu, cum quo priuatas habebat
inimicitias, cancellarius nimis familiariter ad-
mitteret, & eius consilio multa facere videretur:
& inde se cum ei dona plurima contulisset, pu-
tabat contemni, nec eius posse gratiam prometeret.

Regina
Hispana
erat, vt hic
vides.

Cácellarius cum hæc omnia persensisset, cœpit ré
dissimulans blandius eosdem ac familiarius allo-
qui, & multis eos beneficiis attentare, nec interim
tamen quòd ad tuitionem sui necessarium videba-
tur omittere. Nam Berégario magistro comesta-
bulo trás Pharū in terram quam ei curia dederat
abeunte, Rogerium Tironensem de quo plurimū
cōfidebat, illi substituit. Qui cùm multa generis
nobilitate polleret, & virtutis esset haud dubique, si-
dem quoque seruare studuit catenus incōcussum,
vt non solum aduersus regem neque conspirau-
rit, neque conspirantibus vnquam cōsenserit, sed
amicis quoque semper eque robustam fidem ser-
uauerit. Hic igitur & Robertus de sancto Ioanne,
cuius supra mentio facta est, cū plurimos haberet
amicos, neque Panhormi facile posset aliquid cu-
ra dignum accidere, quod non ad eorum notitiā
perueniret, conspirantiū machinamenta Cancella-
rium edocebant, & quibus oporteret ea consiliis
perpediri. Quorum siquidem ipse monitus Odo-
nis Quarrelli consilio prætulisset, emergentes ab
initio motus facile compressisset. Verum tanta cu-
piditas eiusdē Odonis mente inuaserat, vt ex so-
la munera quātitate fidem omnium metiretur.
Inde factum est vt auri gemmarumque splendore
seductus, salubre cōsilium amicorum neglexerit,
& velut angues in sinu fouens, nonnullos hostiū
valde familiares habuerit. Interea cùm Matthēū
notariū cursores suos cùm litteris ad fratrem suū
Caraniensem episcopum sepissime præter cōsue-

Cancella-
rius fit blā-
dior & be-
nignior.

tudinem mittere compertū esset, putabatur ei cōspirationis modū in eisdem literis aperire, & quid
 cum facturum vellet in partibus Cataniensium e-docere. Volens autem cancellarius certis hoc ex-
 perientis cognoscere, misit Robertum Bellisinen-
 sem cum quibusdam aliis, ut viarum transitus ob-
 seruarēt, & prædictos cursores quos sciebat nuper
 rime Cataniam fuisse directos, in redditu caperet,
 eiusque literas quas deferebant, auferret. Quo vias
 negligentius obseruante, qui literas ferebat pertrā-
 sit. Socium autem eius tardius subsequentem, ce-
 pit, & cùm se niteretur defendere, vulnerauit. Ea
 re cognita Matthæus notarius illatam cursoribus
 suis moleste tulit iniuriam, sibi quoque non parū
 timendum existimās, cùm opinionem suam apud
 cancellarium læsam agnosceret. Nec multo post
 cùm Robertus Bellisensis ceperisset febrili mole-
 stia fatigari, Salern' medicus Matthæi notarii plu-
 rimum familiaris, cuius etiam opera Salernitanæ
 vrbis iudex fuerat institutus, ipsum cancellarium
 instantius admonebat, ut illum diligentia suæ sa-
 nandum committeret. Porro cancellarius ob fami-
 liaritatē Matthæi notarii suspectum eum habēs,
 timensque ne sub hac occasione vellet acceptā nu-
 per iniuriam vindicare, noluit ut ad illum accede-
 ret, sed alios ei iussit medicos prouideri. Salernus
 tamen contra voluntatem eius latenter ægrū adire
 studuit, velut in intuitū beneficia collaturus, sum-
 máque diligentia domum in qua iacebat perqui-
 tens, cum aliquoties visitauit. Quo postea rebus

humanis non sine magno cancellarii dolore su- Matthæi
blato, mirabantur qui aderant videntes, capil Bellisinen-
los eius sponte defluere, eutemque liuidam ad sis cancel-
tactum manus auelli, & à carne facillime sepa- larii ami-
rari. Dicebant ergo venenum ei fuisse sine du- ci mors cū
bio propinatum. Quod cùm ad aures cancella- veneni su-
ri peruenisset, statuit rei veritatem in modis om- spicione-
nibus explorare. Sed quoniam putabatur idem
in quibusdam ægritudinibus posse contingere,
misit archiepiscopum Salernitanum virū in phy-
sica probatissimum, & episcopum Malensem,
aliosque prudentes & discretos viros qui rei mo-
dum & causam cognoscerent. Hi autem visa re
constanter asserebant nunquam eiusmodi posse
corruptionem ex ea quam passus fuerat ægritu-
dine prouenire. Cùm ergo quæsitum esset, v-
trum aliquis ad eum medicus præter eos qui ad
hoc delegati fuerant, accessisset, dictum est ab his
qui ægro assidebant, Salernum iudicem quid-
dam ei quasi sirupum in vase vitro porrexisse.
Quorum unus manum ostendens late patenti
vulnere fauciata, dicebat hoc sibi ex eiusdem
sirupi malitia contigisse. Aiebat enim quòd for-
te sociis recedentibus solus in domo remanens
voluisset ex eadem potionē latenter accipere, si-
c ut imprudentium quorundam mos est, velle
quæcumq; viderint attentare, maxime cùm ad ex-
pellendi ægritudinem quam passus nuper fuerat,
illam sibi crederet profuturam. Quam tamen sic
fæcete fortuna cōcaue manū prius infudit, dīgīto-

manus alterius ipsam aliquandiu confricando.
 Cūmque paulo pōst eam in terram effudisset, cu-
 tem dicebat multis lēsam apparuisse scissuris, eam
 que paulatim vt patebat, postmodum decidisse.
 Sed & Gulielmus notarius qui ante aduentū can-
 cellarii Matthēo notario seruierat, dicebat quen-
 dā ex hominibus eiusdem Matthæi səpius ad se
 venisse, & causa domini sui rogasse importu-
 nius, vt ei domū in qua Robertus Bellisinēsis ia-
 cebat, ostenderet. Hæc omnia cùm audisset Can-
 cellarius, conuocatis in domum suam Electo Syra-
 cusano, Matthēo notario, Richardo Molisij consili-
 te, Rumaldo Salernitano archiepiscopo ceterisq;
 episcopis, ac plerisque proceribus, rem eis totā ex-
 posuit, iussitque Salernum eorum consiliis accersi-
 ri. Qui cùm interrogatus esset, virum ipsi Roberto
 medicinam aliquam obtulisset, audacter & prō
 pte respondit, nunquam ei quidpiam se dedisse.

Interroga-
tur me-
dicus sa-
speetus de
morte Bel-
lisinensis.

At vbi productis testibus falsum dixisse cōiectus
 est, adiecit nihil ei se dedisse quod ləsionem posset
 inferre. Nam sirupum rosatum simplicem fuisse
 quem dederat, & cum quidem nō à se factum, sed
 emptum ipsa die à quodam apothecario Iusto no-
 mine fatebatur. Vocatus autem Iustus respondit

Alias
pharmacœ
pola vel
myropo-
la.

eo toto mense qui transierat nihil ei se penitus ven-
 didisse. Ita Salernus in omnibꝫ quæ dixerat fallax
 inuentus, obiecti criminis suspicionem magnope
 reroborauit. Sequenti verò die congregata curia,
 vocatisque magistris iustitiariis, cùm sollenniter
 accusaretur, cōsciētiæ flagitio præpeditus, ita mi-
 fere

Sere respondebat obiectis, ut plenā iudicibus fidē
faceret, hoc eū maleficiū perpetrasse. Itaq; prolata Medicus
incarcer-
tus.
in eū sentētia, decreuere bonis omnibus spoliatū,
capitali supplicio subiacere, solū ei viuēdi spem in
misericordia curię relinquentes. Qui detrusus in
carcerem multis adactus est minis, & promissioni
bus attentatus, vt fateretur cuius id prece vel consi-
lio fecisset, sed hoc ei persuaderi non potuit.

Cùm hanc in Sicilię partibus fortuna conſpi-
rationis ſeriem ordiretur, aliam interim in Apuha
multorum roboratam confoederatione texuerat.
Cùm enim multi proceres indignarentur Richar-
dū Molisi comitē tantæ ſubito dignitatis eſſe cul-
mine ſublimatū, Henricū fratrē reginæ mōtis Ca-
ueosi comitē aduersus illum ſtimulauerant, dicen-
tes inerter eum à multis & timidum appellari,
qui dedecus & iniuriā ſibi totique regno ſimul il-
latam vel nimis patiēter ſuſtineat, vel consentiēdo
diſſimulet. Nec enim ambigi parū honestā inter-
cessiſſe cauſam, vt regina quām primū regni Baliū
adepta eſt, Richardū de Mandra nullius virū con-
ſilijs nobilissimo Molisi comitatū donatū præ ce-
teris omnibus ſibi familiarem aſcuerit. Quòd ſi
ipſe quem reſ ad vindictam ſupra cūctos expoſce-
bat à prædicto Richardo tante vellet præſumptio-
niſ poenās exigere, ſuum ei nequaquam defuturū
auxilium. Ad hoc comes id haſtenus ſe nesciſſe
reſpondit, ignoratiæ, non timidiſati quòd vindic-
tam diſtulerit aſcribendum: nunc iam ipſi quid
auctum iri velint confidenter dicant, prompte ſe fa-

Eturū quicquid decreuerint, neq; sororis suæ dede-
cū vltra passurum. At illi Richardū Molisi comi-
tem vel interfici, vel à curia saltē amoueri cēsebat.
Regni verò curam ad eum qui reginæ frater & re-
gis esset auunculus, pertinere. His ille ductus con-
siliis, multos milites Hispanos, qui partim cū eō
venerant, partim adeū nuper confluxerant, armis
præmuniens, quā mature posset in Siciliā transire
festinavit, plerosq; etiā pcerum, quorū hoc agebat
instinctu, secū ducturus. Nā Boamundus comes
Monopoleos vir prudens & facūdus, Gulielmus
de Gisoaldo, Richardus Balbanensis, aliiq; plures
eū sequi decreuerāt, sperantes siquidē ppositū suū
adimpleri cōtingeret, facile se per eū qđ à curia pe-
teret adepturos. Necdū enim cū huiusmodi cōsi-
lia pertractarēt, cācellarii potestatem eō peruenisse
cognouerant, vt omnibus in curia præmineret.

Quòd vbi paulopost fide nō dubia perceperūt, pri-
mū ab incepto paulisper absterriti, deīde resūptis
animis ad ppositū nihilo segnius peragendū accin-
cti, tandem in Siciliā peruerunt. Quorū aduentu
cōperto, causaq; simul aduēt' præcognita, Richar-

De Henri
comitis & Apu-
lorū ei cōsiliū aperit, rogaratq; obsecrās ne patiatur
apud ean- hominē insanū, & eos qui cum ipso venerint sola
cellarium. stimulatos inuidia temeritatis suæ votum explere.

Siquidē enim in curia eis seditiones impune liceat
excitare, & in eos qui curię seruiunt, cōspirationi-
bus factis licite debacchari, ipsi culpam oportere
specialiter imputari, & in eū iniuriā redūdere, qui

cum administrationē regni suscepit, improborū
debeat contumaciā coercere. Cācellarius autem li-
cet illū sibi suspectū multorum fecisset opinio , ne
tamē ipse cōtemni videretur, aut ea regnum occa-
sione perturbari cōtingeret, seditionos à curia tu-
multus arcere cōstituit, & improbis Apulorū con-
siliis occurtere. Missis itaq; literis regiis Henrico
comiti qui iā Thermas vſq; peruererat, iussum est
ad vrbē cū accedere, Boamundum verò comité, a-
liosq; qui cum eo erāt Thermis interim mādatum
curię præstolari. Venientē ergo comité cācellarius
benigno vultu suscepit, & post multam colloquu-
tionē blandioribus eum verbis aggressus , hortari
cœpit ac diligētius adm onere, ne rebellādi multis
occasionē daturus, haud facile reparabilem regni
quietē quibuslibet seditionum motibus exturba-
ret, nec Apulorum fabulis traheretur, quorum in
eo semper hæsisset cōsilium, vt regnū aliquatenus
perturbarent, nihil esse qđ cum exasperare debeat,
cum & opes ei affluenter suppetant, & inter maxi-
mos regni proceres , loco sit non impari cōstitut⁹:
id ei maxime cauendum, ne reginā offendere præ-
sumat, aut contra voluntatē eius quidpiā agere,
perquā hæc adept⁹ fuerit , & maiora putetur nisi
per cū steterit, adepturus. Ita multis assertionibus
ex illiusanimo cōceptū in Apulia furorē eliminās,
vix que tādē ad innatæ stoliditatis simplicitatē cū
retrahēs, indignationē eius cōpescuit, & Richar-
dū comité accersiēs, pacē inter eos & cōcordiā re-
nouauit. Reginę quoq; nihilominus erga eūdein.

Tij

Cancella-
rius ad Hē
ricum co-
mitem fra-
trem regi-
næ.

comitem animum mitigauit, quam plurimum quidē offenderat, multis in Apulia perperam ac temere cōtra mādatū curiæ perpetratis. Promisit autē se deinceps cōsiliū in omnibus habiturū cācellarii, nec ulterius reginæ volūtatē in aliquo trāsgressurū. Tum demū cācellarius literis suis Boamūdū

Socios Hē comitē, eiusq; socios qui Thermis morabātur acci-
Ther-
mis euo-
cat cancel-
larius.

fersit, eisq; benigne susceptis, cū aduētus causā in-

quireret, dixerunt id sibi principale fuisse ppositū, vt visitarēt eū, optātes ab eo cognosci, & inter fideles eius milites accenseri, simulq; vt per eum quādam quæ petituri erant apud maiestatem regiam obtinerent. At ille sibi gratum esse quod venerint, opemque suā illis nō defuturā respōdit: suū tamē esse cōsiliū ne quid in prēsēs àcuria peterēt, alias eo rū petitionē efficacius admittēdam. Sic ergo Pan-

hormi paucis diebus cōmorati, vidētesq; rē secus ac pūiderant accidisse, tandem in Apuliā redierunt. Boamūdus tamē comes, vt erat vir nō negligendæ prudētię, multa cācellario familiarius colloquēdo fatorē & amicitiā ei⁹ obtinuit: q̄ postmodū nō ea qua solēt Apuli leuitate vel inanib⁹ verbis, sed fide nō dubia, certisq; rerū argumētis excoluit. Hēric⁹ autē comes cācellarij penitus volūtatē & consiliū sequebat, eiq; tāta se familiaritate cōiūxerat, vt cū eo balneū frequēter intraret, cū eo singlis dieb⁹ ad curiā ascēderet, indēq; reuertētes, magnā diei partē secretius colloquēdo trāsmitterēt. Qui vero cōspirauerāt aduers⁹ cācellariū, vidētes si cōcordiā illā inter eos pseuerare cōtīgeret, machinatiōes suas

Apuli le-
ues in ami-
citia.

Henricus
familiaris
cācellarii.

sperato nō posse fine cōcludi, modis omnibus per
 quirebant, quibus possent artibus eam amicitiam
 & familiaritatem dissoluere, primōque mentem
 comitis quibusdam insinuationibus pertentantes
 aiebant non oporteret reginę fratrem in curia quē-
 piam superiorem admittere, nec eius frequentare
 domū, & inhērere vestigiis, à quo potius ipse de-
 buerat visitari, nam ad eum potestatis prērogati-
 uam & totius regni curam merito pertinere. Qui-
 bus ille, Frācorum se lingua m̄ ignorare quæ ma-
 xime necessaria esset in curia, nec eius esse responde-
 bat industria, vt oneri tanto sufficeret, cancellario
 curam hāc rectissime debere committi, qui discrē-
 tus esset & prudens summēque nobilis, regi quo-
 que nihilominus ac reginæ nō dubia propinquī-
 tate coniunctus. Hac illi repulsa non contenti, mi-
 lites Hispanos quos ei maxime familiares esse co-
 gnouerant, cōperūt secretius conuenire, dicentes
 multę mansuetudinis & patientiæ comitem esse,
 qui cancellarium quē velut hostem deberet perse-
 qui, potius diligat & honoret, propensiorem ei
 reuerentiam exhibendo, & hoc eum forte videri
 prudenter agere, quod sororē nolens offendere do-
 cuerit animum patienter omnia sustinere, nisi pa-
 tientiam hanc grauis infamia sequeretur. nunc re-
 liquum quidem esse, vt haud in honestis reginę vo-
 tis deseruire credatur, ipsiusque cancellarii libidi-
 ni seu potius incestui cōsentire, aut illicitam eorū
 familiaritatē se nescire fateatur. Patere autē om-
 nibus hāc esse vt dici solet, nimis crassam ac supinā

ignoratiā, vt quod omnes prēdicāt, solus ignoret. Hæc igitur à multis frequenter audita milites ad aures comitis pertulerunt. Qui cū primum mēte dubia vacillaret, dehīc ab ipsis rei principibus qui confinxerāt ea, cumulatius eadem audiens, plenā his que sibi dicta fuerāt fidē adhibuit, relichtoque cancellario, cōsiliis eorum adhēsit, quod inde suaderent se facturū pollicitus. At illi rē quam multū desiderauerāt adsequuti, nō distulerunt eū prēstis
 A cancellario dissoluitur Henricus.
 tis hīc inde sacramētis quibus visū est pactiōnibus obligare. Hæc ergo conspiratio iā eò vsq; processērat, vt amicis cācellarii plurimū terroris incuteret. Nam Gaytus Richardus magiſter palati⁹ quē eisdē constabat esse sacramētis astrictū, magnas conspiratoribus vires addiderat. Nec enim contētus militib⁹ suis, quibus ipſe stipēdia dabat, maximā partem militū regis & vniuersos curię sagittarios ita sibi donis ac beneficiis multis illexerat, vt eius in omnibus voluntatē & imperia sequerentur. At Cancellarius aduersus eorum infidias sc̄le p̄emunens, statuit non iam omnes vt consueuerāt indiferenter admittere, sed certas horas constituit quibus ad eū omnibus pateret accessus, militesq; suos eisdē horis paratos adesse prēcepit. Sed & quīqua ginta viros eligēs qui post primā ianuā in vestib⁹ lo domus cū armis parati semper assisterēt, numerū quoq; militum studuit adaugere. Plerosq; etiā milites transmōtanos qui de Frācia nuper venerāt Hierosolymā transituri, secū detinuit, inter quos erat Ioannes de Lauardino cuius acta cancellario nō parū attulerunt incōmodi, quēadmodū sequē-

Cancellarius aduersus infidias pr̄emunitur.

tia declarabūt. Post aliquātū vero téporis cancella
rius cupiens patefactis hostiū cōsiliis ad vindictā
accingi, reique statū prius diligēter cōsiderās, ani
maduertit nondū tātas sibi vires suppetere, vt aude
ret solēni iudicio cōiurationis principes accusare,
ne latentes & occultas insidias in apertā seditionē
cōuerteret. Sed nec oportere rē dissimulando diu-
tius occultari, ne cū amplius viriū collegissent, dif-
fīcile posset eorum mechinationibus obuiā iri. Ad
aliud ergo traductus cōsilium, regi reginæq; per-
suasit, vt Messanā proficiscentes instantē hyemem
ibidē trāsigerēt, deinceps si visum foret ad primā
veris téperiē in Apuliā transituri. Huius autē diē
& causā itineris Gilberto comiti Grauinensi mis-
sis literis indicauit, scribens eidē vt negociis om-
nibus ad prēsens posthabitatis, quā celerrime posset
Messanā veniēs Pharū transiret. caueret autē ne si-
cut tépore Gayti Petri fecerat ad curiā inermis ac-
cederet, sed ita militibus armisq; prēmunitus, ne
tamē exercitū ducere videretur. His diebus tanta
cōtigerat inūdatio pluuiarū, quāta per multū tépo-
ris in Sicilia visa nō fuerat. Vnde curiæ familiares
occasionē nacti persuadere nitebātur cācellario, vt
in proxime vēturā æstatē iter propositū differret.
Quod cū obrinere nō possent, sperabāt tamē regē
ac reginā ipsūq; cācellariū ob imbrē cōtinuos &
itinerū difficultatē ab eo quod p̄posuerāt absterre-
dos. At ille nihil segni' missō cū literis regiis ho-
stiario, p̄ vniuersa quē in trāsitu erāt oppida, iussit
dilatari viarū agustias, & abrupta p̄scidi, oīaq; trās-
ituro regi necessaria iuxta cōsuetudinē præparari.

At vero circa præfixum terminum repente contra spem omnium celi facies immutata quanta prius imbrum horruerat densitate, tantæ serenitatis indicio gratam cœpit deinceps spondere temperie.

Rex, regi- Ita quereret rex XV. die nouembris, ut constitutum fue na & can- rat, Messanam proficissit, relictis Panhormi mi- cellarius Meßanam litibus ad ipsius custodiam ciuitatis. Erat tūc Mes proficiscū sanæ Robertus comes Casertinus cum filio suo tur.

Rogerio Tricarici comite, & regis ibidē præstolabat aduentum. Audierat enim Gulielmum de Sāto Seuerino consobrinum suum qui nuper ab exilio reuocatus fuerat, à Regina multis amicorum precibus impetrasse, vt ei terra sua quam extra regnum fugiens admiserat redderetur: eaque de causa cum aduocatis suis ad curiam venerat præparatus, vt Montorium & Castrum Sancti Seuerini ceteraq; oppida quæ prædictus Gulielmus tenuerat, ad se iure pertinere contéderet, ipsiusque Gulielmum patrē in iuste ac violenter eadē possedisse. At cæcellarius cum neque Gulielmum quem sibi fidelem agnouerat, iacturę vellet quidpiam sustinere, comitemque timeret offendere, ne suspecte viro fidei malignādi præberetur occasio, & huic patrimoniū suū integre fecit restitui, & illi terram aliā in Apuliae partibus eo tenore concedi, vt ea quam aduersus Gulielmum intēdebat actione sopita, nū quam super hoc de cætero controuersiam suscitat. Paucis autem diebus post aduentum regis maiores ciuium cū magnis muneribus cancellarium adeuntes rogabant cum instatissime, vt priuilegiū eis

cis reddi faceret quod olim Rogeri^o rex super quibusdam ciuitatis immunitatibus factū postea pœnitentia ductus cis abstulerat. At ille ratus sua plurimum interesse, ut eorū sibi conciliaret animos, noluit oblata dona suscipere, sed eorū gratis petitio-
nē impleuit. Videntes interea Messanenses de totius regni partibus ad curiam multā virorū ac mulierum turbam confluere, neque suo quēpiam iure fraudari, sed in omnibus iudiciis distincte rigorē obseruari iustitiae, ad accusandum Richardū Messa-
ne stratigotum audacter proshunt: libellos accu-
sationis conscribunt, eosque cancellario porrigen-
tes, ingenti clamore postulant iudicio rē cōmitti.

Richardus Stati
gotus Mes-
sanensis à
ciuibus ac
cūsatur.

Alii rapinas, homicidia, furta, incendia, consensu illius afferunt à maleficis accepta pecunia perpetra-
ri: alij vineas aut domos sibi cōqueruntur ablatas:
multi supra virginum, adulteria, plerique etiam iudiciorum ei subversionem obiciunt. Cancel-
larius autem cum viri prudētiā & ingenium a-
gnouisset, arbitratus eum parti suæ plurimum ro-
boris allaturum, si mētem illius beneficiis sibi pos-
set allicere, tentabat rem aliquandiu protrahendo surētis plebis iram cōpescere. Illi vero nihil ex dila-
tione mutato consilio, videntes cancellarium negli-
gentius ac tepidius respondere, rursus accusatio-
nes in scripta redigunt, eaque à summitatibus ha-
rundinū suspendentes, ante palatium ingentē cla-
morē attollunt, miserum esse dicentes cæteris om-
nibus ius suū cōsequētibus, solos Messanenses qui
regni fidelissimi semper extiterūt, haberi ludibria

audūlūm et oīdūlūm T cōsiliuq A zimil N amua

& eorū voces in curia non audiri. Tūc regina clamore vulgi nō ferēs cācellario prēcipit, vt eorum scripta recipiēs, negociū hoc sine dilatione definitat. Cācellarius autē magistris iustiarijs causā delebat, prēcipiēs itidē vt Richardo stratigoto diē dicāt, & nūsquam ab auctoris iuris tramite recedētes, controversiā ipsā legitimo fine cōcludāt. Qui die cōstituto diligēter allegationib⁹ vtri⁹q; partis audit⁹, cū post ipsi⁹ negocii examinationē Stratigotus multorū reus criminū patuisset, lata sentētia decreuerūt eū post bonorum amissionē carcere vincendū. Messanēses igitur ob redditū sibi priuilegiū, & stratigoti dānationē cācellarii nomē multis laudibus extollentes, eius se beneficio libertati redditos fatebātur, paratos se dicētes ipsius gratia quantelibet difficultatis onus suscipere. Verū exitus rei fidē eorū ostēdit tā Graia perfidia, quā leuitate piratica vacillare. Paulo post enim magna pars ciuiū Hēri co comiti suadēte Bartolomæo Perisino qui pluri mū apud Messanēses poterat, occulte iurauit. Multī quoq; Calabrorū qui Messanā auditō regis adūētu cōfluxerāt, eisdē erāt sacramētorū nexib⁹ irrititi: nec incertū erat Gētilē Agrigētinū episcopū à cācellario defecisse, neglecto quod ei prēstiterat sacramēto. Interea Gilbertus comes Grauinēsis ex insperato superueniēs, cōjuratorū represſit audaciam, & incipientē iā apertis indiciis apparere, cōpulit inter suas iterū latebras occultari. Cētū enim milites nō dubiē virtutis secū adduxerat armis, vt prēmonitus fuerāt, diligenter instrūtos, quos de nominatissimis Apulię ac Terrę laboris militibus

Sententia
in stratigotum.

Gilbertus
comes
Grauinensis.

multis cognitos bellis elegerat. Tota vero ciuitas variis iā cōperat rumorib⁹ fluctuare, & plebēm ultosq; milites aduersi cācellariū prēter eā quę iā plurimū inualuerat cōspirationē, ē vicino quoq; causa suppetēs instigabat. Nup enim ad eū de Francia Normāniaq; clientuli multi cōfluxerāt, qui vt corū mos est, in cōtumeliosa verba prēcipites, & curi & patrocinio licēti abutētes, Gr̄cos & Lōbardos proditores appellabāt, multis eos iniuriis lacescentes. Hēricus ergo comes crebris eorū qui cōspira-
uerāt exhortationibus & cōsiliis aīatus, terminū certū cōstituit, yt in cācellariū à curia redeunte irrueret improuisus & incautum occideret. Cūque

Insidiae in
cācellariū
ab Henri-
co comi-
te.

dies instaret quo id sibi faciēdū decreuerat, à multis occulte iusiurādū interim exigebat, inter quos Rogeriū vnū de iudicibus ciuitatis nocte quadam accersiēs, petiit itidē ab eo vt iuraret voluntatē comitis se facturū. Qui cū respondisset, nequaquā a-deo se temerēt iuraturū, nisi rē ei manifesti⁹ indica-
ret, Comes ei de morte cācellarii propositū suū a-
peruit, dicēs multos proceres & episcopos, magnā q; partē Messanēsiū in idem sacramētosibi præsti-
to consentire, diemque nihilominus ad hoc com-
muni consilio præstitutam eidem exposuit. Atil-
legratū hoc sibi fore simulās, afferensque nemini sapiēti displiceret tantorum procerū cōsiliis ad-
probatam, sed inconsulti ac prēcipitis esse animi-
sine deliberationem tantā inconsulte promitte-
re, vix tandem in crastinum inducias impetraui,
interposita fide quod creditum sibi cōsiliū nemini

Patefactæ reuelaret. Sūmo verò mane cancellarij adiens omnia illi verba comitis enarravit, multos inquiens aduersus eum Siciliæ præceres cōjurasse, mature deliberandū qua via improbis eorum cōsilīis obuietur, vnius ad hoc diei spaciū indulgeri. diē enī crastinū ad peragendum eorū propositum certissime constitutū. Tunc cācellarius vocatis ad se Gilberto comite Guinensi, Boamūdo comite Monopoleos, Rogerioq; Auellini comite, quibus maxime confidebat, rem eos ex ordīne totā edocuit. At illi periculum imminēs attēdētes, Rogerio iudici præceperunt, vt ad comitē rediens eius satisfaceret volūtati, ne si iurare nolens aduersus eū cōfidētius loqueretur, ex hoc ipso quidpiā illi suspicionis ingereret. Neque vero periuriū iucurrere vereretur, per quod iplius regis iniuriā totiusque regni decēsus & opprobrium propulsaret. Id cum ille nō securus ac iussus fuerat peregisset: visum est cācellario regē ac reginā super his cōuenire, eosq; cōsilīū & acta comitis edocere. Quod vbi regina cognouit, anxia cepit distrahi sollicitudine multeq; fluctuationis cōstibū agitari. Durius enim in fratrē decernere quidpiā tārāque præsūptionē animaduersio ne digna pūnire: crudele quidē tyrānidique proximū videbas. Sed & si fratri parceret, intelligebat cācellario non dubium capitīs periculum immine-re, neque posse proditores ab eo quod cōoperāt ab sterrei, simulque considerabat indignum eū esse cui fraternus exhibetur affectus, qui sororis de-specta reuerētia, qui tot ei⁹ beneficiorū immemor, id solum agere decreuisset quod ad eius dedecus

Cippe
C. 157
157
157
157
157
157
157
157

& infamiam non ambigeret retorquendum, mul-
tisque rebellandi præbes materiam, regni pacem,
& quietem niteretur modis omnibus impedire.
Huic ergo deliberationi iusta succedens indigna-
tio, fraternalm ab eius animo clementiam exturba-
uit: placuitque congregata curia comité sollenni
iudicio conueniri, coniunctumque vel confessum
interim in aliqua munitionum seruari, donec
eius indicio cæteri possent proditores agnoscí.
Missis igitur hostiariis, curiæ familiares, episcopi,
comites, ceterique proceres cùm magistris iustitia-
riis ad curiam conuocantur. Quibus admissis,
cæteri omnes ab ingressu palatii prohibentur, præ-
ter paucos milites cancellarii, quos ipse iusserat in-
troduci, timens ne tumultus in curia vel seditio
quælibet oriretur. Cùm enim sciret plerosque pro-
cerum qui aderat Hérici comitis fauere partibus, Cancella-
timebat ne si cum eo districtius agi cœpisset, rem
in seditionem conuerterent, ideoque sub tunica
loricam indutus, prædictos milites paratos ibidē
adesse iusserat, & à quibusdā clericis suis aliquot
enses latenter inferri. Cùmque iam omnes in curia
consedissent, Héricus comes, vt à cohortatoribus
suis edoctus fuerat, indigentiam suam cœpit expo-
nere, dicens multis se debit is coartari, comitatum
mōtis Cœlosi sumptibus vel angustiis non posse
sufficere, petiitque principatum Taréti, vel comi-
tatum, quem in Sicilia Symon comes olim tenue-
rat, sibi concedi, quasi iustum habiturus aduersus
cancellarium occasionem, siquidem hæc ei petitio

rīus lorica
sub tunica
armatus.

Henrici
petitio.

Giberius Grauinus comes Grauinensis ex il-
 lius verbis oblata sibi copia respondendi, hoc ait,
 nensis ref-
 pondet a-
 criter.
 negaretur. At Gilbertus comes Grauinensis ex il-
 lius verbis oblata sibi copia respondendi, hoc ait,
 quæ velut en se stricto preces porrigens timide nūc
 improbeq; postulas, facile dudum impetrare po-
 tueras, si in animum induxisse erga regem ac regi-
 nam te qualem oportuerat exhibere. Nunc autem
 hanc eorum animis de te non iam opinionem, sed
 firmam stabilēque sententiā iniecisti, vt non solū
 indignum te credant qui ad altiora debeas promo-
 ueri, verum etiam id tibi dando quod possides, ma-
 gnopere se fuisse deceptos existimēt, neque dignū
 censeāt in regno suo quicquam à te deinceps possi-
 deri. Ut enim immēsam pecunię quantitatē in v-
 sus turpissimos temere prodigēque consūptam, vt
 oppida quæ tibi data fuerāt domesticis rapinis &
 iniuriis multis attrita prætereā: ausus es in ipsum
 regem eiusq; matrē nequitię tuę venenum asper-
 gere, vt reginæ consuleres castella sua munire, cōq;
 thesauros suos dum liceret transferre, dicēs incer-
 tum esse, quem erga ipsam animum rex esset post-
 modū habiturus. Regi verò persuadere tentabas,
 vt regni tibi curā & administrationem cōcederet.
 Asserebas enim reginā priuatas vtilitates sectantē
 regni statum in deterius cōmutare, ciuitates oppi-
 daque large distribuere, regios paulatim exhauri-
 re thesauros: multa demum agere, quæ & regnum
 euidēter pessundarēt, & honori filii derogarēt, &
 maternū pr̄s us affectū excludere viderētur. Rex ve-
 ro temeritatē tuā agnoscēs respōdit, ybi matrē su-
 spectā haberet, multo se tibi diffici' crediturum.
 Sic inter matrē & filiū discordiā seminās, trāquil-

litati regni, q̄ deflebas pessūdari, pvide cōsulebas.
Heimihi falsitatē impudéter conaris obiicere: hęc
corū me scias indicio cognouisse: eccē pręstes sūt
ābo, quod vtriq; dixisti corā vtroq; nega si potes.
Hūc autē ad aliud deuolutus cōsiliū, & pdit ionis
furiis agitatus, eo te sceleris inmersisti, vt cācellarii
sanguinē tibi pponēs hauriendū, eligensq; tātis nō
solus in uolui flagitiis, cū id te facturū iurasses, mul-
tos idē iurare fecisti. Velim ergo te palā nūc in præ
sentia regis edicere, qđ cācellario crimē intendas,
l cuius eū sceleris arguas, quid demū causæ sit qđ tā
atrocēs in eū inimicitias excitauit. An tibi debitā
hēreditatē subripuit, aut patrimonii tui fines in ua-
sit? Nunquid eū tibi dāni vel iniurię quidpiā intu-
lisce cōquereris? An quod veri⁹ est, inuidia stimula-
tus in eius odiū exarsisti? Indignaris nimirū eius ar-
bitrio curiā regi: moleste fers eū vice regis omnib⁹
regni populis imperare. Si parē gloriā affectas, vir-
tute prudentiaq; illi te parē exhibeas, & ambitā ti-
bi dignitatē vltro cōcedimus. Quòd si temerita-
tis innatę pręjudicio cōdēnatus, eō aspirare nō po-
tes, neq; nos certe patiemur sub rectore temerario
regni periclitari fortunā. Sed ad hęc mihi forte res-
pondes, te semper in curia viros prudentes ac stre-
nuos habiturū, & qđ industria tua non possis, hoc
eorum facturū consiliis. & id quibusdam forsítā
vete dicere putareris, nisi terræ tuæ quam opulen-
tissimā recepisti, pręsens calamitas argumēto no-
bis esset, quid in te sit spei ac fiducię reponendum.
Quod ergo iure tibi negādū palā nō ausus es postu-
lare, id facta cōiuratione per te ipsū ausu temerario

subripere conabar. In quo & regni quidem inuenitus es perturbator, & contra maiestatem regiam contumax ac rebellis, eoque ipso meruisti non solum terram quam possidebas amittere, sed & capitalē subire sententiā, nisi veniam tibi velit regia benignitas indulgere. Henricus itaque comes audiens ex insperato palam esse cuncta quae gesserat, tanti se criminis obiectione pulsari, neque dari sibi copiam, ut qualibet dilationis interim causam opponeret, inter metum ac stuporem anxie deprehensus, tan-

Henricus detim deque respondit, nunquam se contra cancel
comes ti- larium conspirasse. At Rogerius iudex productus
midē ref- pondit. in medium, quod ille negabat se probaturū asse-
Rogerius ruit, dicens se ipsum minis adactum nuper ei ius iudex in randū de morte cancellarii præstítisse. Quibus ver
Henricū bis adeo comitis mente & ingenio perturbauit, ut nec illius dicta refelleret, nec obiecta purgaret, sed in contumeliae verba prorumpens Rogerium iudicem proditorem appellabat, ac periurū, qui iureudo neglecto, consilia sibi credita prodidisset.

Ita sua ipsius confessione damnatus intra palatiū iussus est custodiri, subitoque nunciatum est in curia milites Hericī comitis armatos in domum illius se recepisse, totam urbem esse in motu, multos ciuium ad arma concurrere. Tunc cancellarius milites comitis Grauinensis suosque iussit armari, & ante palatium conuenire, missique sunt per urbem hostiarii qui ciues ab armis iuberent discedere, populi que metum sedarent. Inde voce præconis denunciatur Hispanis, ut omnis eadē die Pharu transeant,

Vrbis tu-
multus.

seant, alioqui in crastino quotquot eorum inuen-
ti fuerint, in carcere retrudendos. At illi relicis ar-
mis ut eis imperatū fuerat, prout quisque celerius
poterat, in Calabriā transferūt. Græci vero quod
Messianæ gestum fuerat audientes, spelucri fugien-
tibus occurrebat, & multis eos verberibus affligē-
tes, tandem saucios, nūdos, omniumque rerū ino-
pes dimittebant. Quorum magna pars in Solauę
Syluę nūibus perierūt, hyemis asperitate consum-
pti. Vrbis ergo tumultu sedato, Bartholomæus Lu-
sciensis cancellarium adiēs, vltro cōfessus est eius-
dem se conspirationis fuisse participem, veniamq;
postulans & cōgruam satisfactionē offerens, AE-
gidii Venusini abbatis precibus impetravit, vt ex-
tra regni terminos aliquāti téporis sustineret exi-
lium, donec vniuersis proditoribus expulsis, inte-
gręque paci curia restituta, regis cum indulgētia
reuocaret, terra ipsi° interim ab eodē A Egidio pos-
fidēda. Huius sequutus exemplum Rogerius So-
rellus, se quoque manifestauit iurasse cū aliis, mul-
tis persuasionum fraudibus circumuentū. Sed idē
venia non impetrata carceri datus est, cò quòd id
tarde confessus fuerat, cum iam omnes coniuratio-
nis autores, Henrici comitis indicio proderētur.
Hostibus itaque cognitis, ingens cancellariū solli-
citudinū turba concusserat, ambigētem cui se cō-
silio potissimum inclinaret. Amicorū enim eius
plerique coniuratorum numerum & potentiam
attendentes, periculosum æstimabant in singu-
los vindictam extendere, nec eo modo posse ma-

Se prodūt
coniurati
in cancel-
larium.

lum hoc radicitus amputari, cùm certè pluribus
eorū vel omnibus qui cōspirauerant capitīs, sem-
per tamē superesse cōtingeret qui propinquorū
vellent iniurias vindicare. Ideoq; cancellario sua-
debant, vt eos deinceps mitigare potius quām per
sequi conaretur: eisq; simul ad curiā cōuocatis in
prēsentia regis ignoscēs, impunitatē cōcederet, &
innocentiā suā paucis exponens, adderet se quidē
ad vindictā viribus vti posse, sed malle vincere be-
neficiis quā in viros nobiles, quos honorare propo-
suerat, tyrannice desēuire. Porro Gilbertus co-
mes Grauinēsis cui' sentētia prēualuit his omnino,
cōtraria fētiebat, neq; cēlebat oportere quempiam
illorū impunitū euadere, quos tāti sceleris partici-
pes aut consciōs esse cōstaret, maxime cū aduersus
Richardū Molisi comitē, qui eū à curia dudū ex-
pulerat, videret vltionis sibi tēpus cōgruū occur-
risse. Alii terræ ipsius cōsuetudinem & tyrānidem
pleniū agnoscētes, cum futura diligētius prouide-
rēt, aiebāt illos oportere vel omnino nō capi, vel ca-
ptos in pelagus demergi, aut aliās latēter interfici,
vel membris saltem principalibus mutilari. Hoc
enim modo Rogeri' regem prudentissimū regno
suo pacē olim integrā peperisse. Vtilis quidē & se-
curitatis plena sentētia, sed tantā crudelitatē in mi-
sericordiā pronior cācellari' abhorrebat. Post pau-
cos igitur dies cum ad curiā vocati comites aliūq;
proceres ex ordine cōsedissent, Boamūdus Tarsen-
sis, frater Carbonelli adolescēs egregię virtutis &
nobilitatis prēclarę surgēs in medio procerū, dixit

Variat sen-
tentiae de
cōjuratis.

Boamun-
das Tarsē-
sis in comi-
té Molisi.

Richardū Molisii comité inter familiares curię regis ac reginę beneficio cōstitutū, erga eos parū fide liter se gessisse, cùm his qui aduersus cācellariū iu- rauerant cōsenisset. Ipsum enim nō solum ex ore Hērici comitis eorū agnouisse propositum, sed & cōsilium adprobasse, nec vt debuerat aduersus eorum insidias curiā p̄emuniisse. Quòd si quidē ipse negare contenderet, se probaturum nihilo segnius asserebat. Comes autē audacter ei falsitatem obiiciens, & oblatā probationem prompta defensionis instantia subsequutus, iurabat nunquam se contra cancellarium mali quidpiam cogitasse, & vt erat impotens iræ, velut ex indignatione prorumpens in lachrymas, clamabat suscep̄tam cùm Boamūdo monomachiam, sibi esse pro minimo. nā se quidem aduersus illum aliosq; duos ei similes cōfidentissime pugnaturum, sed hinc eius animo iusta doloris causam ingeri, quòd id de se cancellario persuaderi potuerit, cui deuote semper obsequi studuisset. Et nisi comitis ei Grauinensis obfuisset odium, facile potuerat à cancellario veniā impetrare, cùm nec eum iurasse constaret, neque iurantibus quicquam virium ministrasse. Dum hæc aduersus comitem agerentur, Robertus co-
mes Casertinus adiecit eundem auctoritate sua dudum in Apulia Mandram, & quædam oppida regis in Troianorū finibus inuasissimè, furtimq; adhuc eadem ignorante curia possidere. Ad hæc ille respōdit, quod Cayt' Petrus qui tunc p̄egetat curię Mandrā ei tenendā ad tempus ea lege dede

Robertus
comes ca-
sertin⁹. Ca-
sertensis
vero comi-
tat⁹ est in
regno Nea-
politan⁹.

rat, vt inde singulis annis curiæ certâ redderet pecuniaæ quantitatem. Oppida verò quæ in partibus Troianorū inuasissè dicebatur, itidem sibi à Turgisio terræ illius camerario fuisse concessâ. Interrogatus idem Turgisius qui tunc forte præsens aderat, negauit eum hæc oppida sua licentia tenuisse. Iussi itaque sunt proceres omnes præter curiæ familiares in parté secedere, super his que aduersus comitem dicta fuerant iudicialem sententiam prolati. Erat autem ii qui ad iudicium faciendum surrexerat, Boamundus Monopolis comes, Robertus de Lauro comes Casertin⁹, Rogerius eius filius Tricariti comes, Rogeri⁹ comes Auellini, Symō comes Sangrēlis, Rogerius comes Giracii, Rogerius Tironensis magister comestabulus, Florius Camerottensis, Iudex quoque Tarétinus, & Abdenago Hānibalis filius, qui magistri erati iustitiarii. Quibus inuicem super his disceptatibus visum est Richardum Molisi⁹ comitem antequā Gaytus Petrus fugeret, Mandram quam ab eo acceperat, licentia curiæ tenuisse. Post illius autem discessum, cùm ea teneret occulte, neq; rem, vt oportebat ad regis notitiam referret, non iam precario possidētem, sed inuasorē rectius estimādum, vt qui sua tantum auctoritate, nō consentiente, sed ignorante curia, possideret, eūq; de tota terra, quā tenuerat in misericordia regis esse, tū pp̄ter id, tū propter prædicta oppida, quæ constabat eum sua itidem auctoritate cōtra fidem regi debitam occupasse. Hāc ergo sententiā vice cōsensuq; omnium Boamundus comes, vt erat vir eloquēs in præsentia regis exposuit. Tunc

Turgisius
terræ Tro-
ianæ.

iudicis in
comitem.

Boemun-
dus habet
Volaterra
nus.

Richard' comes exclamauit iniuste se grauari, o-
diū e quītati manifeſte p̄fēſſi: paratū ſe probare
quōd iniquam falſamque protulifſet ſentētiā.
Quibus verbis Boamundus comitem prohibuit
curiæ respondere, dicens iniuriam hanc non in eos
qui iudicauerant, ſed in caput regium principali-
ter redundare. Dehinc iniunctum eſt archiepisco-
pis & episcopis qui aderant, vt in auctore tantæ
contumeliae, quod ē quum eſſet de iuris ſeu eritate
decernerent. At illi iuxta conſtitutiones regum
Siciliæ, decreuerunt Richardum comitem non ſo-
lum de terra ſua, verum etiam de membris & cor-
pore regis misericordię ſubiacere, eo quod iudiciū
curiæ falſum dicere p̄eſumpſiſſet. Captus iigitur
& militum custodiæ traditus, Taurominium ius-
ſus eſt perduci, & ibidē in castello quod in ardua
rupe pōſitum oppido ſupereminet, ſumma di-
ligenzia cuſtodiri. His itaque duobus viris potentis-
simis ita captis, nemo iam coniuratorū ſupererat
quē ſibi crederet cancellarius formidandum. Epis-
copus autem Agrigentinus, dum haec in curia ge-
rerentur, p̄ſentiam ſuam interim curiæ ſubtra-
hebat, graui ſe fingens agritudine detineri. Nec
multo poſt Ioannes de Sinopoli & Bartolomaeus
Perisinus eiusdem criminis condēnatii ſunt, & in-
principatu Salerni per loca munitiſſima diſtributi.
Galerius autem Modicensis ſuper eadem coiura-
tione ſolenniter accuſatus, pacta cum accuſatore
ſuo Monomachia, datisque fidei iuſſoribus, diem
conſtitutam iuſſus eſt expectare. Interea mortuo

**Constitu-
tiones re-
gum Sici-
liae.**

Incarceratus Richardus com.

Hannibal
comes to
mistrust
the Habs-
burgs.

Simone Sangreni comite, Richardus frater eius
illi substitutus cancellarii partem totis viribus tue
batur. Hannibal quoque puer Rainaldi comitis fi-
lius, comes creatus, integrè terrā patris obtinuit.

Gilbertus vero comes Grauinensis cōsiderans can-
cellarium opera sua tot hostium insidias euasisse,
omnia sibi prospere cedere, nullumque vt æstima-
bat iam superesse periculum, in tantam est præci-
pitatus audaciam, vt Lorotelli comitatum à curia
postulans impetraret, eligeretque stabilem in quo
erat gradum non dubio præcipitio commutare.
Hoc facto multorum in se procerum & ciuitatū
Apulię contraxit inuidiam, & inexorabiles inimi-
citas suscitauit. Nam accepto comitatu Lorotel-
li, Roberto comiti, cuius omnes redditum summis
desideriis exoptabant, obstruxisse videbatur adi-
tum reuertēdi, & speim quę diu fouerat eos peni-
tus sustulisse. At cancellarius licet nonnullos fa-
miliares curiae aliosq; multos contra se factæ cō-
iurationi consensisse non ambigeret, tamen erga
illos blandius agens eorum facta dissimulare pro-
posuit, ne rem atrocius persequi videretur: si-
mulque sperans eos aliorum pœnis admonitos à
seculo proposito posse facile reuocari. De Henri-
co vero comite montis Cœlosi reginæ consilium
mittitur fuit, vt datis ei mille auri vnciis, in Hispaniam eū
in Hispaniam. ad fratrem remitteret. Iussit ergo VII. galeas ar-
mari, quæ Odonem Quarrellum in Franciā tráss-
iturum, & sub eius custodia comitem usque in
Arrelatensium fines transuherent. Interim autem

Henricus
comes re-
mittitur
in Hispa-
niam.

in castello Rheygi seruabat, quæ ciuitas ex opposi-
to Messanæ super Phatum in extremis Italæ fini-
bus sita est, ut inde promptius eum & facilius ga-
leæ susciperent, quam primū rex Panhormū redi-
turus ab urbe Messanensi discederet. His itaque
dispositis, XII. die martij rex iter arripiens, XXI.
die eiusdem Panhormum peruenit. Gilbertus au-
tem comes Pharum transiens cum militibus suis
in Apuliā reuersus est. Odovero Quarrellus Mes-
sanæ remāsit, multum à cancellario instructus &
diligenter admonitus, ut omni dilationis occasio-
ne sublata, statim post discessum regis galeas in-
traret. Interea Gaytus Richardus magister pala-
tii camerarius, Matthæus notarius, & Gentilis A-
grigentinus episcopus, aliquæ quibus cancellari-
us tem dissimulando scelerum impunitatem in-
dulserat, semel conceptam rabiem nitebantur ad
effectum vrgere, nec illius erant beneficiis emol-
liti, sed ex absentia comitis Grauinensis conside-
rantes cancellario multum subtractum esse viri-
um, facile suis eum patere iam æstimabant insi-
diis, tanquam improvidum & incautum, & ve-
lut omni difficultate superata, nihil vltia pericu-
li formidantem. Itaque nouas ex integro pactio-
nes instituunt, mutuisque seruſus obligant sa-
cramentis. Dehinc adimplendo proposito di-
es certa præfigitur, & iureiurando præstito mili-
tes eliguntur, qui dominica in Ramispalmarum
vbi rex è palatio iuxta consuetudinem exierit, can-
cellarium gladiis in ipsa turba confodiant. Sed &

Rex Mes-
sana redit
Panhor-
mum.

Iterum co-
iurant in
cancella-
rium.

multos ciuium tam Pahormi quam in quibusdā
 aliis oppidis aduersus cācellarium instigauerant,
 multa dādo, multaq; pollicēdo, quibus non diffi-
 cile persuaserant, cancellarium, si diu per seue-
 rat in eo culmine potestatis, vniuersis populis Sici-
 liæ libertatem quam hactenus habuerant sublatu-
 rum. Cuius rei magnum illis visum est argumen-
 tum, quod Ioannes de Lauardino cui rogatu cācel-
 larū terra Matthæi Bonelli nuper data fuerat, op-
 pidanos suos tantis affligebat iniuriis, ut omnium
 rerum mobilium quas habebant medium partem
 exigeret, hanc enim esse suæ terre cōsuetudinem
 asserebat. At illi libertatem ciuium & oppidano-
 rum Siciliæ prætendentes, nullos se redditus aie-
 bāt, nullas exactiones debere, sed aliquoties domi-
 nis suis virgente qualibet necessitate, quātum vel-
 lēt spōte & libera voluntate seruire. Saracenos au-
 tem & Græcos eos solum qui villani dicantur, sol-
 uendis redditibus annuisque pensionibus obnoxi-
 os. Cumque nihil hæc allegādo proficerent, tem-
 ad cancellarii notitiam pertulerunt. Qui Rober-
 ti de sancto Ioanne Rogeriique Tironensis magi-
 stri comestabili neglecto consilio, maluit quorū-
 dam quos de Francia secum adduxerat temeritate
 seduci, qui super hoc nullam illis iustitiam opor-
 tere fieri decernentes, dicebant intolerabilem hāc
 esse rusticorum audaciā, & siquidem eos id quod
 postulent obtinere contigerit, multis inde pernici-
 osum exemplum datum iri, ut aduersus dominos
 suos contumaces ac rebelles existerent. Itaque ni-
 hil

hil eorum que sperauerant impetrates, coacti sunt
imuriā suam patiēter interim sustinere. Ea res ho-
stibus cancellarii plurimam opportunitatē attu-
lit, vt aduersus illum multorum ciuium, & oppi-
danorum odia suscitarent, dicentes id eum propo-
nere, vt vniuersitati populi Sicilię redditus annuos &
exactiones soluere cogerentur iuxta Galliæ consue-
tudinem, quæ ciues liberos non haberet. Cancella-
rius autem magnitis eorum consiliis, ubi nulla vidit in carcere
cos mansuetudine, nullis beneficiis à proposito re missi.
uocari, primò Matthēum notariū qui ceteris astu-
ria præeminebat cōgregata curia, iudicio sollenni
postulatum, neque defensionem congruam affe-
rētem recipi iussit in carcere. Inde capti sunt ple-
riique milites, quos de morte ipsius iusurandum
præstitissime constabat. Cūque regina nullatenus
cōsentiret, vt Gaytus Richardus caperetur, qui cō-
iurationis caput erat & principium, vix tandem
cancellarius id solum obtinuit, ne licaret ei extra
palaciu[m] egredi, neque copiā haberet militibus col-
loquendi. Episcopus Agrigentinus captis sociis nī Episcop-
hil spei reliquum videns, vt ad peragendum pro-
positum facinus tot partibus mutilata cōspiratio
conualescat, statuit aduersus cācellarium urbis A-
grigentia, & adiacentium oppidorum populos
commouere, & apertas in eum inimicitias profite-
ti, cōfidens Rogerium comitem Giracii eiusdem
coniurationis locum, & eius hortatu multos à-
lios consilium suum facile sequuturos, simulque
speras Gilbertum Leluciensem in Calabria iuxta
Y p[ro]p[ter]a

qd int̄ eos cōuenierat, idē facturū Itaq; sine licētia
 curię cū patreis militib; elā discedēs occultā quadā
 via peruenit Agrigétum, cōuocansq; populu Mat
 thei notarii & aliorū eis captionē exponit, dicēs
 hoc esse p̄positū cācellarii, vt omnes Sicilię p̄ceres
 quotquot ei nō cōfiserint p̄imō capiat: indevene
 no regē extingueſ regnū ipſe ſibi trāſumāt, cū re
 gina quā pp̄i quā ſuā nūc appelleſ matrimoniū cō
 tractur: eo vētū eſſe neceſſitatis v̄t oporteat Siculos
 om̄nes qui fidem regi feruare voluerit, v̄nanimiter
 aduersus proditorem insurgere, & antequā tā de
 testabile perpetretur flagitiū consiliorum eius ma
 chinas preuenire. Hæc & Agrigēti publicē cōcio
 natus eſt, & Messanensi populo ſcripta dimiſit.

Verum Agrigentiniſ horū nihil perſuaderi po
 tuuit, neque ſatiſ iusta viſa eſt. occasio rebellandiq;
 Rex autem ac regina fugam epifcoopi cognoscen
 tes, Burgundiū iuſtitiarū cum literis regiis Agri
 getum miferunt, præcipientes Agrigentiniſ ut e
 pifcopū tanquā prodiſorē ſub eiusdē Burgundii
 eufodia Panhormū transmitterent. Qui cū ad cu
 riam veniens, ea quę palam gafferat quibusdam ni
 teretur ambagib; excuſare, multorū conuictus
 testimonio ductus eſt in caſtellum S. Marci, quod
 Epifcopus Agrigentii in valle Demenie ſitū eſt, ibidē interim feruād, do
 nus eufo- nec operū ſeries ad Rom. p̄ofificē perferretur. Ita
 ditas. iā metu, reiq; diſſicultate ſublata, virib; omnino de
 ſtituta cōſpiratio, deinceps respirare nō poterat, niſi
 nou denuo caſus emergete nouū induxiſſet pericu
 lū, & in multorū prudētiū virorū industria ſopitū ex
 tinſtūq; pene malorū ſomitē vni viri temeritas ſu

scitasset. Nācū Odonē Quarrellū Messanæ diutimorari post cōstitutū ab eū dī terminū cācellarii cōpō pērisset qđ futurū erat prēsaga mēte cōcipes, minis & cōtumeliis plenā ei dīrexit epistolā, prēcipiens ut infra triduum post suscep̄tas literas omni lucri spē neglecta, omniq; dāni posthabita ratiōe discederet. At ille fatali īā imminēte prēcipitio, cupiditatis tenebris ex cōcatus, nullis minis aut precib;, nullo poterat genere persuasionis auelli, ob id solū tāto se periculo negligēter obiiciēs, vt à nauibus in Syriā trāsitus extorqueret pecuniā, nō aliter eis indulta copia trāscūdi. Hāc exactionē ciues molestissime ferētes cōpōrūt inter sc̄ primū occulte cōqueri, dc̄ide licētius ac manifesti indignari, suāq; ipsorū temeritatē & ignauia accusare, q; prēdōnes alienigenas paterē regni thesauros, & de ciuiū iuriis cōquisitā pecuniā in Frāciā asportare. Sed & Odonis Quatrelli cliētes, q; per vrbē ebrii, vagari, cōsuetuerāt, forte Grecos in domo quadā ludētes in uenerū, corūq; lodos improbc perturbātes, cōpē re multis corū verborū iuriis irritare. Qui obtimo rē cācellarii patiēter aliquādiu sustinētes, rogabāt eos ut abscederēt, vel ab iniuria téperaret. At ybi īā ita iugib; accēsa cōtumeliis, ppullato metu patiētiā eos dedocuit, raptis fustib; illos aggressi, improbā corū loquacitatē multis verberib; repressrūt. Odo Quarrellus ea recognita stratigotum accer-
sūt, ipsosque sibi captos Grecos exhibeti prēcepit. Stratigotus autē respōdit variis vrbē cōcūlsā ru-
moribus, & ad seditionē pronos ciuiū animos, nō oportere nūc amplius asperari, sed hāc interim

quasi negligendo dissimulanda iniuriam, & vltio
nem in tēpus congruum differēdam. Tum ille, vt
semel ad itam motus, nullum admittebat cōsiliū,
subitulit, quicquid acturi esset reliqui istos impre-
sentiarum ob illatū sibi dedecus puniēdos, ineffi-
criter eiusmodi causas prætendit, ut factum hoc
sequeretur impunitas, nihil sibi de rusticorum
fœderatione timoris inhasci, expedire nūc ut horū
exemplō cæteri terrentur. Cū ergo stratigotus
eius voluntati satisfactus, ad locum ubi res acci-
derat peruenisset, plurimam ibi Græcorum multi-

Multitudo tudinem cōglobatam inuenit. Quos cū cōpis-
in stratigo set asperius conuenire, respondebat nō esse tempus
tum.

hoc quo stratigoti ciuibus debent mihari, sed bla-
diri, neque dicto segnius in eum pariter irruentes,
cum equi rapiditate fretus in fugā se vtereret, mul-
tos post eum lapides proiecserunt. Vidētes Latini
qui ob nauium redēptionem in odium Franco-
rum inducti fuerant, Grēcos quoque aduersus eos
dēmōnis iniuriis lacesitos, cōperit ad sedicio-
nem eos hortari, asserentes Francis id esse animi, ve
omnibus Grēcis expulsis, ipsi domos eorum, vi-
neas, ceteraque oppida possiderēt. Reginam vero
nupissim cancellario, neq; satis adhuc cōstare, quid i
regi contigerit, sed eum siquidem viuat, magno-
discretimi subiacere. Itaque tota iam ciuitas falsis
rumoribus perstrepebat, & euidentes rebellādi pre-
tendens indicium eō rerum turbine laborabat, vt
neque stratigotus, neque iudices contra volūtati
plebis auderent iuris quidpiam exercere. Quod

vbi regi reginæq; cognitū est falsa ciuitatē opinio-
ne delusam, immensis tumultuū fluctibus agita-
ri, Messanensibus in hūc modū scriptam epistolā
direxerant.

* * * Dei gratia rex Siciliæ, ducatus Apuliæ, &
principat Capuæ, vna cū domina Margareta glo-
riosæ regina matre sua, Andreæ stratigoto, & iudi-
cibus, & vniuerso populo Messanensi, fidelibus su-
is, Salutē & dilectionem. Certum est eos maiesta-
tis crimine admittere, non solum si quos tanta vis
furoris exagitat, vt ausu nefario vitæ salutique no-
stræ insidiatur, verum & quos in familiarium no-
strorum necem aliquid clam palam ve moliri con-
tigerit, quique aduersus eos qui negotiis nostris
intuigunt, quorum ope & consilio regnū nostrū
feliciter gubernatur, impietatis suæ machinas pu-
tauerint erigendas. Quod genus hominum cum
ad totius regni perniciem natum appareat, meri-
tis quidem expedit obtrudi suppliciis, & quod in
alios nitebantur atrociter exercere, in caput eorum
iustissime tetorquerit. Inde est quod Gentilem A-
ggietinum episcopum, Gaytum Richardū, Mat-
thæum notarium quos contra Stephanum Dile-
ctum consanguineum nostrum & cancellarium
conspirasse manifestis rerum argumentis agnoui-
mus, in præsentia nostra conuictos damnatosque
carcerali iussimus custodia reuinciri. Statuit autē
maiestatis nostræ serenitas eiusdē Stephani precib;
erga eos misericorditer agere, citrāque iuris seueri-
tati punitis viuēdi copiam indulgere. Hęc idcir-

Pistolā
regis & re-
ginæ ad
Messanēs.
hoc tā-
tillum va-
cui regis
nomen i-
gnorū re-
liquit, nisi
is est quē
superius
Gulielmū
nomina-
uit.

co fidelitatem vestram latere noluimus, ne forte
vos fallaci cuiuspiā suggestione deceptos, aut aliis
quibuslibet rumoribus perturbatos, contra volun-
tatem nostram agere, fidemque quam erga nos ha-
cēnus inconcussam seruastis, aliquatenus violare
cōtingeret. Itaq; nos sanos & in columnes in palatio
nostrō summa tranquillitate gaudere, omnesque
de ciuitate nostra seditionum motus & occasio-
nes excludite, vt nostram possitis gratiam vberius
promererri. Has literas recipiēs stratigotus iūs sic
ad ecclesiam nouam populum conuenire, vt eas
faceret coram vniuersis ciuibus recitari. Cumque
moram eo faciēt populus diutius expectaret, cō-
perunt incitari, inuicem colloquendo varias opini-
ones confingere. Alii Stephanum Cancellariū
asserebant procul dubio regem factum, & hanc
eius epistolam quam auditivenerant regias lite-
ras appellari. Nam Gilbertum regem imperfectum
esse, Henricum fratrem eius cum paucis militi-
bus in castello maris clausum obsidione vallari.
Alii quibus ratione magis vtentibus tam aperta
falsitas huius rei fidem subtraxerat, velut mode-
ratius astruebant non ipsum cancellarium, sed
Gaufridum quendam eius fratrem regnaturum,

Constatia
Rogerii re-
gis filia.
hæc fuit
monialis
deinde re-
gina.

& ob hoc Odonem Quarrellum cum ingenti pe-
cunia transiturū in Gallias, vt eius opera duetūq;
prædictus Gaufridus in Siciliā trāsfretaret, & Co-
stantiā Rogerii regis filiā vxorē duceret, inde sibi
dādā occasionē existimās, vt videretur regnū iusti-
us occupare. Cū ergo iā murmur inualesceret, &

Finis epi-
stolæ.

Vulgī va-
riæ suspi-
ciones.

plebis indignatio multiplicatis rumoribus auge-
 retur, exclamauit quidam ad eius vocem facto si-
 lētio, solum hoc in tanto turbine superesse consi-
 liū, ut Odonē Quarrellū primo interficeret: dehīc
 Henricū comitē qui Messanenses plurimū semper
 dilexerat liberarent. Tunc vniuersi qui aderant nō
 aliter quām si consiliis illius se paritū ire iurassent:
 ad expugnādā Odonis Quarrelli domū, neglecto
 stratigotī mandato cōcurrunt. Sed cū primo im-
 petu nihil agere potuissent, ad portū repēte se trāf
 ferunt, & septē galeas ibi repertas viris & armis
 cōplētes, Rheiū trajecto Pharo perueniunt. Rhe-
 gini vero cōsilio Ioannis Calomeni qui tunc Ca-
 labrię camerarius erat, portas Messanensib⁹ ape-
 riētes, corū societati se iure iurando p̄st̄ito coniū
 xerunt. Inde ad castellum, vbi comes sub paucorū
 militum custodia seruabatur, confidentius accesser-
 runt, dicētes militibus qui ad defensionem parati
 muros ascenderant, ut comitem sibi redderet: a-
 ilio qui ipsos si vi capti forent, tanquā proditores
 ilico suspendendos. Sed nec eos posse quidē euade-
 re: nā si forte, quod vix accidere possit ea tota die
 sustinuerūt, in crastino Messanę LX. galeas arma-
 tum iri, seque machinas ad expugnandam turrim
 necessarias allaturos. At illi primo neglectis eorū
 minis instantes acerrime repellebāt, & importuni-
 ratē piraticam multiplicatis lapidū iactib⁹ protur-
 babāt. Inde vero se paucos admodū esse conside-
 rātes, nec in toto castello tantū esse victualū quod
 per tri duū eis possit sufficere, Messanēsib⁹ instā-
 tissime comitē sibi reddi poscētibus respōderūt.

Messanen-
 ses Henti
 cum comit-
 tem Rhei-
 gii vindū
 student li-
 berare.

homines ignotos qui sine duce, sine rectore vene-
rint, non oportere super his quæ postulabant au-
diri. Si vero Stratigotum, vel iudices, vel omnino
quospiam de maioribus ciuitatis adducerent, eo-
rum se verbis facile credituros. Quod illi statim se
facturos polliciti Messanam reversi sunt, & Iacob
Hostiarium, qui ad armadum stolium à curia mis-
sus fuerat, nolétem reluqtatéque Rhegium perdu-
xerunt. Milites igitur omni spes fiduciaque resistē-
di sublata, tandem illis comitē reddiderūt. Quo

Liberatur post Phari transitum à Messanensibus non sine to-
comes ciuitatis concursu multaq; plebis alacritate
suscepto, iurauerunt omnes Hérici comitis decāte
ro se per omnia secuturos imperiū, nec ei vita su-
perstite defuturos. Interim autē Odo Quarrellus
in palatiū regis quod domui suę proximum erat,
cum omnibus rebus suis se contulerat, ibique vi-
torum multitudine circa muros excubantiū cir-
cumseptus, nec ipse poterat exire, neque per lite-
ras Cancellario quod ei cōtigerat indicare. Nam
& palatii custos cum aliter irruentis populi furo-
rem arcere non posset, eum se capitis sui periculo
spoponderat seruaturum. Comes igitur missis cū
notario suo plenisque ciuium, vnuersam illius pe-
cuniam, aurum, argentum, gemmas, vestesque
sericas scripto consignari fecit, & in interiore par-
te palatii summa diligentia custodiri. Ipsum autē
Odonem lintri sub silentio noctis impositum, ad
Castellū vetus quod in portu securis ecclesiam no-
uā situm est, iussit transferri. Interea Messanenses

veriti ne comes illum ea spe custodiri ficeret, ut eo curiae reddito venia impetraret, eorumque societas se fraudulenter subtraheret, optimum arbitrii sunt, ipsum Odonem interficere. Hoc enim perpetrato non posse comitem erga curiam deinceps excusari. Itaque magna virorum multitudine conuocata comitem adeut, postulantes ut Odonem Quarrellum eis traderet puniendum. non enim eo captum fuisse consilio, ut in columnis seruaretur, sed ut eo diris excruciatu suppliciis, tam regis quam suas iniurias vindicarent. Comes autem ne videatur eorum ingratius beneficiis, simulque videns & si reluctari vellet, plebis tamen oportere desiderium adimpleri, noluit eorum petitioni moras oppone re, licet ei plurimum displiceret. timebat enim ne speratum finem non posset res inconsulte copta fortiri. At illi repente castellum adeunt, & Odonem Quarrellum a castellano sibi traditum exentes, at in quoque alio hoc preparauerant eum imponunt, pedibus eius in anteriori asini partem porrectis, capite vero in partem contrariam acclinato. Dehinc vniuerso populo ad hoc spectaculum confluente, per medium viribus eum cum ingenti clamore deducunt, contumelias interim ac verberibus insistentes. Vbi ad portam ciuitatis ventum est, quidam eorum cultrum Pisanium quantis potuit viribus illius immersens cerebro, cruentum qui ferro adhaeserat sub omnium aspectu lingebat, Lingit sa- ad inexorabilis odii magnitudinem exprimendam. guinem maestator. Cuius exemplum sequuti ceteri membratim Odo-

In gens eō
tumelia &
atrocitas
in Odonē
Quarrel-
lumi.

nem innumeris confossum vulneribus discerpserunt. Caput autem eius affixum lanceæ per urbē diutrus ostentantes, ad ultimum illud in cloacas publicas proiecerunt, quod inde furtim sublatum est, & traditum sepulturæ. Inter hæc autem Græci Trāsalpinos quo quot inuenire poterant occidebant, donec Henricus comes id fieri cum intermissione pœnæ prohibuit. Messanenses igitur ut venturo regis exercitu quatenus poterant aditus viarum obstruerent, primo Rimetulam castellum fortissimum occuparunt, castellani fide promissis facile corrupta. Inde Taurominium tam dolo quā viribus aggressi sunt, ut Richardum Comitē Molisii eo mitē Mes sanenses liberarent, & oppido quidem non difficile potiti sunt, castellū autē nullis poterat viribus expugnari. Sed & Matthæi castellani fides licet multib[erare,]ta premiorum pollicitatione multisque ministrata, nusquā tamen à propositi soliditateroboris excidebat. Demum vero vxoris eius frater à Messanēbus missus exorabat eum cum lachrymis, ut tantæ consilio crudelitatis abiecto, miseretur uxoris ac liberorū quos in carcerem missos preceperant Messanenses interfici, nisi Richardum comitem mature reddi continget. At ille respondit non solum necem illorum sibi tolerabilem fore, verum & se ipsum morti paratum audacter occurrere, antequam huiusmodi proditione vitam foedaret, quam hactenus nullius infamiae nota resperserat. Tum is qui missus fuerat cum intelligeret illius animum ab eo quod dixerat non posse deflecti, Guarreto ipsius castel

li quem dudun nouerat interposita fide multa pollicitus, persuasit ut quamprimum teporis opportunitas pateretur, Richardum comitem solueret, & hostium ei carceris aperiret. Quadam ergo die dormiente Matthaeo castellano, Guarretus ut spo ponderat Richardum comitem à vinculis expeditum eduxit. Cumque mox ad castellanum itinere recto contenderet, ille ad strepitū pedū excusso sōno cū vidisset comitem, repente preterritus ei sem arripuit & sibi paratas insidias in caput illius facile retorsisset, nisi proditor cuius id opera patratū fuerat amplexus imprudum ferientis conatum eludere, & illi cultro quem tenebat superiorem dorsi partem inter humeros transfixisset: manu tamen comitis quam ensi sublato pretederat vulnerata. Ita Matthaeo multis confosso vulnibus, Messanenses Taurominii castellum ipsum que comitem alacres receperunt. Hæc vbi cancellario nunciata sunt, tanto repente turbatus in fortunio, consilium amicorum quod diu neglexe rat, tum demum expetiit, visumque est persuadere regi, ut exercitu congregato Messanam obssesum pergeret, quod ille facile pronaque voluntate concessit, ad educendum exercitū certo ab Astrologis termino constituto. Interim autē cataniensibus scripsit, vt nihil omnino victuali um Messanam deferrent, neque naues Messenium ibidem onerari permitterent, omnesque insuper Catanensium naues ad terram subduci preccepit singulis earum carinis singulas

Rex de
oppugna
da Messa-
na cogitat

Z ij

tabulas subtrahendo. Ea res annonæ comportandæ subtrahita copia Messanensibus famis necessitatem indixerat, cum nullum aliunde super hoc solum latium expectarent. Calabria enim eius anni sterilitate damnata, vix sibi sufficere poterat. Interea Randacini, Vacarienses, Capiciani, Nicosiani, Maniacenses, cæterique Lombardi, qui Cancelarii partes ob multa eius beneficia tuebatur, haud dubiam proditorum inuidiam ac scelerâ detestati, legatos Pâhormi miserū regantes cancellarium, & ei modis omnibus persuadere nientes, ut aduersus Messanenses exercitum confidenter educeret. Nâcum quidé de solis Lombardorum oppidis XX. M. pugnatorū vbiq; præciperet habeturum. Quorum laudata fide cancellarius terminum eis constitutum ad hoc exposuit, iussitque ut interim se rebus necessariis præmuniterent. Rogierius autem Giracii comes vbi vidit denuo conspirationē multum ex improviso virium collegisse, rebellandi desiderium, quod hactenus dissimulâs occultauerat, apertis cœpit in dictis profiteri, castellaque sua muniens, Cephaludium adire, & cù eiusdem ciuitatis episcopo colloquium habens, persuasit ei, vt iuraret nunquam opē suam aduersus cancellarium Messanensibus defuturam, adiecitq; vt ab vniuersis ciuibus suis idem iuriurā dū acciperent. Cancellarius tamen eiusdē vrbis arcemunitissimā præoccupauerat, cū iam ab initio fidē episcopi dubiā agnouisset, & ad ipsi⁹ arcis custodiā Andreā hostiariū cōstituerat. Matthæ⁹ autē notarius cū in palatio clausus teneretur, audiēs

Cephalu-
diū ciuit.

quod Messanę gestum fuerat, simulque viſt̄es Anſaldum Castellaniū amicū cancellarii in ſuperiore parte palatiū valetudine detineri: ex illius abſentia datam ſibi perpetrādi quod oþrabat oppor tunitatem agnouit, & Cōſtantinū eius ſociū penes quē ſolū cufodirendi palatii cura tūc erat, multis persuasionibus eo impulit, ut vniuersos pa latiū ſeruos qui ſere quadringenti erāt, iurare face ret, quōd die tertia quam eis præfixerat, cancellariū ad curiam veniēt̄, & cum eo Ioannem de Lauardmo, & Rogetium Auellini comitem inter primam ac ſecundam portam interficerent. Iam tunc ergo conſpiratoribus in ſpēm & audaciam rursus eretis, in partes ſciſſa ciuitas variis affeſſi bus laborabat. Sed & plerique viri rapinis allue ti qui circa viam Coopertam, & in superiori parte vię Marmoreę comitabant, videntes rixas & fe ditiones inter curiæ familiares exortas, societatis inter ſe foed' inierant, nō quia fauore partis vtrius libet traherentur, ſed lucri ſpēm ſequentes iuraue rant in illum quidem impetum ſe facturos, in quē primum acclamati contingeret. Optabant autem cum fore cancellariū, eo quod in domo illius multam arbitrantes congeſtam eſſe pecuniam, crede bant ſe quod optauerant ibidē vberius & facilius effecturos. Inter has rerum ambiguitates & pericula, cācellarius deprehiſus ab Anſaldo Castellano ſtatuit ſcificari quid ei potiſſimū in tanto turbi ne faciendum decerneret. Cuius conſilium fuit: ut neglecto termino, quem Astrologi præfixerāt, cū

Conſpira tur in can cellarium.

militibus suis, in aliquā munitionū Siciliæ se recipere, & tam Lōbardos quā ceteros quos sibi fides nouerat accersiens, quantū possit exercitū congregaret, ibique regis præstolareetur aduentū. Nā eū si Panhormi diutius moraretur, vix tantas hostiū insidias euasurū. Præualuit tamē Roberti comitis Mellenti cæterorūq; Frācorū sententia, qui p̄ditorū astutiā & curiæ consuetudinē nesciētes, Panhormi morari tutius asserebant, nec oportere cancellariū sine rege quopiam proficisci, ignorantes nusquam aptius insidias quām in ipso palatio preparari, vbi nemini liceat armis se vel militibus premunire. At vbi iam cōstituta dies aderat, serui ipsius palatii sperantes cancellariū mane iuxta cōsuetudinē ad curiā ascensurū, parati ante ianuā cōsistebāt, vt eū venientē cum paucis admittētes, milites eius excluderent. Odo vero magister stabuli, cū eorum intellexisset consilium, repente descendens ē palatio, cancellarium, quod ei periculum imminiebat, edocuit. Qui paucos amicorum secum retinens, milites & hostiarios, qui ante domū eius conuenerant, vt euntem ad curiam sequentur, iussit abscedere. Constantinus itaque castellanus vbi spem & opinionem suam elusat animaduertit, mittens plerosque palatii seruos, quos ciuibus notissimos esse cognouerat, per singulas urbis regiones eos distribuit, iussitque clamare vt vniuersi ciues ad arma concurrent, & domū cancellarii qui paratis iam nauibus cum thesauris regis fugere decreuerat, obsiderent. His vrbe com-

Conſtantī-
nuſ ſcaſtel-
lanus pala-
tii caſtos
in cancel-
larum.

mota rumoribus, Herueus Floridus quem non tam familiaritas cancellarii, quām ipse de se plurimum loquens palatinis suspectum fecerat, cum Rogerio comite Auellini secus palatium equitabat. Quem cūm vidissent clientes Gayti Richardi ac plerique alii viri, qui iam illuc armati confluixerant, irruerūt in eum, & equo deiectum gladiis transfoderunt. Inde comitem persequentes cum extra portam vrbis in planum quod palatio adiacebat peruenissent, fugiendi spes sublata, iam in eum lanceas intendebant, cum rex vt ad fenestras palatii quid tumultus eis et prospectum venerat, clamans multum illis interminatus est, nisi sibi viuum illum & incolumem assignarent. Sic eorum impetu vix compresso, cum aliter comitem liberare non posset, iussit eū in castello maris summa diligentia custodiri. Tunc vero sagittarii curiae qui nunquam in seditionibus vbi lucri spes appareat vltimi consueuerunt occurrere, cum his quos superius coniurasse diximus, magna que preterea confluentium virorum multitudine, domū cancellarii circumuallant. Symon autem Pietauensis cuius diligentia domus eiusdem cura commissa fuerat, milites pediteisque prout locorum opportunitas exigebat, per murorum disponens ambitum, singula loca congrua defensione premuniuit. Militū verò maximā partē repētinus plebis cōcursus excluserat. Cancellarius vbi rē videt in id discriminis deuenisse, cū plerisq; viris nobilib⁹, quos aī se nō passus erat discedere, per ecclesiā quę obsidetur.

Herueus
Floridus
occisus.

Cancella-
rius in Cá-
panariū ec-
clesiæ se
recipit vbi

domui suæ erat cōtigua, in Cápanarii fortissimā, ut in plano munitionem serecipit. Erant autem qui semper ei familiarius adhērebant, Carbonel-
lus & Boamūdus Tarsenses, Gulielmus de sancto
Seuerino, Alduinus Cantuensis, Hugo Lupinus.
Robertus quoque Mellenti comes, cum quibusdā
Francis militib⁹. Interca Rogerius Tironēsis ma-
gister Comestabulus, cum militib⁹ suis superue-
niens, viros quos ibi repererat acerrime proturba-
bat. At vbi iam multitudo populi cōfluencis in in-
mensum excreuit, resumptis animis in eum pati-
ter irruentes, tam ipsum quām eius milites fugere
cōpulerūt, domumque cancellarii quæ multodis-
tendebatur ambitu, cōperunt ex omnī parte totis
viribus oppugnare. Obsessi vero non solum delo-
cis sibi designatis nihilo segnius instātibus resiste-
bant, verum etiam apertis aliquoties foribus crum-
pētes, totā multitūdinem audacissime repellebāt,
longiusque cogebant absistere. Matthēus quoque
notarius & Gaytus Richardus de locisim quibus
clausi fuerant exeuntes, pristinæ se dignitati, nemi-
ne prohibente reddiderāt. Qui seruis buccinarii
accersitis, præceperunt vt ante domum cancellarii
tubis ac tympanis personarent. Tunc vnuersa ci-
uitas tā Sarraceni quā Christiani signū belli noti-
ssimū audiētes, iussū regis id fieri crediderūt, mox
que cum ingenti clamore ac strepitu concurrētes
cōeperunt instare vehementius, videntesq; diutius
insistendo nihil proficere, tandem ad portam ecclē-
sie magna lignorū struc opposita decreuerūt ignē
supponere.

supponere. Cūmque iam redactis in Carbones fo-
 ribus liber patuisset introitus, plerique milites cā-
 cellarii quibus immēsa virt^e periculi metū sustule
 rat: opposuerūt se conātibus introire. Ibi diu mul-
 tumque summa virtute pugnatum est: his quidē
 vrgentissima necessitate vires & audaciam mini-
 strāt, illis autē indignātibus, quōd paucissimi vi-
 ri tantē multitudinis impetum sustinerēt. Præua-
 lente vix tandem multitudine, fatigati se milites
 in Campanariū contulerunt. At illi per ecclesiam
 in domum cancellarii libere transeuntes: milites
 peditesq; qui muris defendendis operam dabant,
 repente captos vincitosq; castellanis palatii trāsmi-
 serunt. quos autem repererant de locis adhuc mu-
 nitioribus resistentes, vt se dederent bonis conditionibus effecerunt. Inde ad expugnandum Campanarium redeuntes, cum iam multis eorum vulneratis acrius instādo nihil agerent, variis huc il-
 luc consiliis agebantur. Alii multalignorum coa-
 ceruata congerie, supponendum ignem censemebāt.
 nam ex eiusmodi saxis constructum esse Campanariū, quę perseverante diutius igne facile dissol-
 uantur. Alii machinas ocyus inferendas, alii crati-
 bus inuestis suffodiendum ab imo Cāpanarium decernebant. Interea cūm rex ad matris petitionē
 è palatio vellet exire, vt ab obsidione populū amo-
 ueret, Matthæus notarius cæterique cōspiratores
 qui aderant prohibuerunt eum egredi, dicētes nō
 esse tutum illuc accedere. nam sagittarum ac lapi-
 dum circūquaque turbinē agitari. Cūm q; viderēt

combus^t
 fores ec-
 clesiæ.

ni oīde^t
 lumen vīs
 mīmīas
 mālaqōq
 līlīas
 .mīlī.

nullatenus eadie posse Capanariū expugnari, tñ
muerūt ne si res produceretur in crastinū plebis te
pescerēt animi, vel pœnitētia dusti desisterēt ab in
cœpto, cū id regi displicere cognoscerēt. Statuerūt
ergo cū cancellario pacisci, vt abiurato regno Siciliæ
liceret ei in quibz geret terram libere transwareo.

Pactio in-
ter tumul-
tuantem
populum
& cancella-
rium.
Missis itaq; nunciis qui hâce cōditionē ppon-
rēt, ita demū inter eos transactū est, vt armata Gar-
dea cancellarius cū paucis quos eligeret traducere-
tur in Syriā. Comiti vero Mellēti ceterisq; Francis-

ad träs fretadū nauigia pararēt. Nobiles autē vi-
ri de regno Siciliæ, qui cū col in Campanario erāt,
terras suas secure ac libere possiderēt, militibz sti-
pèdariis induita licētia, vel in curia cōmorādi, vel
ad alium locū quēlibet trāseundi. hoc ita sine do-
lo factū iri iurauerunt, Richardus Syracusanus c-
lectus, Matthæus notatius, Gaytus Richard°, Ri-
moaldus Salernitanus archiepiscopus, Ioannes e-
piscopus Malensis: ipsaq; nocte galeam prepara-
ri fecerunt. Maneverō cancellarium è Capanario
cum paucis sociis extrahētes, ad portum cū Galli-
cum perduxerunt. Cūq; Galeam ascenderet, cano-
nici Panhormitani qui aderant rogabant cum vt
à sacramento fidelitatis eos absoluaret. At illerem
dissimulans, nihil respondit. Tum curiæ familiæ
cōoperūt primò blādiūs hortari, dehinc acrius
& importunius cōminantes instare, vt electioni re-
nūciās eligēdi pastoris canonicis potestatē daret.
Ille vero vidēs armatā circūfremere multitudinē,
tumultuari milites, magnates īdignari, quod nec
dū reuertendi videretur animū abiecisse, metu cō-

pulsus renūciauit electioni. Moꝝq; galeā ingress⁹, Cancellariū in Sy
 iussit eā à terra ppelli, suspeclū habēs populū magno illuc impetu cōfluentē. Itaq; curiæ familiares riam nauigio discendit.
 ad Cáp̄anariū regressi, comitē Mellenti tēterosq; dīt.
 Francos eduxerunt, plebisq; seditionis impetus,
 & aduentū Messanensium forniidantes, in duobus castellis Parthenico Catinulaque fecerūt illos
 interim cōmorari, donec eis ad transfretandū na-
 uigia prouiderent. At cancellarius à portu quā mil-
 p̄imū p̄dūt quulſus, por Mazarii sum fines au-
 stralē Siciliæ partē circuēs. Lēcatulā perirenit, qđ I ecatula
 castellū in frigib⁹ Agrigentinorū iustuū est, ibi ne-
 cessario coactus ad terrā regredī p̄transire episcopū
 Malteſem qui dux ei datus fuerat, ut oppidanis ex
 partē regis p̄cipiet, ne illū aliquaten⁹ impedirēt.
 lārem in galea p̄celloso matis turbide fatigata dis-
 solutis copiā breuifragiū minabatur. Cuq; breui
 téporis interū allotō grue resarciri nō posset, ne que Januenses
 sine certo capit⁹ periculō licetet cancellario triduū pro Genuē
 ibi trāsigere, nauē onerariā ūt codē in hūetā littore, re maris
 à Ianuē libis emit, eisdēque nautis cōductis in Sy Ligustici.
 riā p̄spere trāsfretauit. Interea Gētilis Agrigētin, episcopus
 episcop⁹ qui in vallē Demenij misius fuerat, reuo Gētilis
 catur, & curiæ familiaris efficit. Hēric⁹ comes mō Agrigenti
 tis Caucosi, & Richard⁹ Molisi comes, cū plerisq; nus reuo-
 tanū archiepiscopū, Ioannē Maltēlem episcopum,
 a a ij.

Rogeriū comitē Giracii, Richardū Molisi comitem, Henrici montis Caueosil comitem, Matthæu
 Galterius notarium, Gaytum Richardū, Galterium decanū
 Agrigen- Agrigentinum regis præceptorem. In eo statū ci-
 tina regis ria constituta decernitur imprimis, uti Gilbertus
 præceptor comes Grauinensis, cum filio suo Bértranno co-
 mite, pellatur ē regno, saluus tamen & incolu-
 mis, siquidem his curiē mandatis vltro parere vo-
 lucrit. Quod si virib[us] vti & militibus adunatis
 reniti præsumpscerit, cum eo deinceps hostiliter a-
 gī, & tanquam proditorem totis regni viribus op-
 pugnari. Hoc autem negocium Rogetio comiti
 Albēsi, Richardōque de Sagio Fundano comiti
 delegatur. Qui de totius Apulię ciuitatib[us] immē-
 Gilbertus ū congregantes exercitum, Gilbertum comitem
 comes Gra in castello quodam, quō se cum uxore receperat,
 uinenſis obfederunt. Nam auditō curiæ mandato vniuersi
 milites ab eo discesserant. At illē multam in se pro-
 céru attendens inuidiam, ciuitatum atrox odium
 nihilque spei sibi rehctum intelligens, elegit se Ri-
 chardo comiti Fudano cum thesauris suis eo pa-
 sto dedere, vt liceret ei cum uxore ac liberis in par-
 tes Syriæ trālmeare. Eo sic expulso, cogitabāt etiā
 curiē magnates Hugonē comitē Cataccēsem, quia
 cancellarii cōsanguineus erat, expellere. Sed quia
 nullius consilii, nullius audaciæ homo erat, vt vel
 occulte paratus insidias, vel ex præcipiti ma-
 gnum ausurus aliquid timeretur, maluerūt ei par-
 cere, sperātes eo ipso posse reginę indignationē ali-
 quaten⁹ mitigari. Post paucos dies Galteri⁹ Agri-

gētin' cōducta plebis multitudine metuq; cōpul
 lis canoniciis cōsentiente curia, nō tā electus quā vi-
 olēter intrusus, Pāhormitanē regimē suscepit ecclē-
 sīx. Ea res his qui cācellario fauerāt, ipsiq; reginæ
 plurimū spei subtraxit. sperabant tamē Romanū
 pōtificē id quod actū fuerat, ratum non habiturū,
 cum non sponte cancellarium, sed capitalibus mi-
 nis adactū electioni renunciasse constaret. Quod
 autem vi metūve gestum fuerit, ratum non habe-
 re p̄t̄torem. Eiusmodi vero metum intercessisse
 qui & in constantissimum virum cadere posset,
 nulli dubium erat, neque tam manifesta res vllis
 testibus indigebat. His accedebat quod Petrus Ca-
 ietanus Romanæ curiæ subdiaconus certissime
 promiserat, electionem hanc nihil roboris habitu-
 ram, septingentasque auti vncias opera studioq;
 reginę acceperat Rōmano pontifici deferendas.
 Pars autem contraria cuius opinio p̄equaluit, asse-
 rebat in eo statu Romanam esse curiam, vt volun-
 tati procerum Siciliæ non audeat obuiare, neque
 cēseat immēsam pecuniam ob firmandā electionē
 sibi oblatam in eo necessitatis articulo contemnē-
 dam. Hoc itaq; negocio paucis diebus protracto,
 ne videretur p̄cipitari sententia, demum Roma-
 nius pontifex electionem ratam habuit, ipsumque
 iussit electum à suffraganeis episcopis consecrari.
 Quia tantæ dignitatis culmine sublimatus, repen-
 te statum immutauit curię, summamque sibi po-
 testatem retinens, Matthēum notarium & Gēti-
 lem Agrigentinum episcopum sub se familiares

Galterius
 Agrigenti-
 nus Pan-
 hormita-
 nus episco-
 pus.

Terræ mo instituit. Eodē anno quarta die Februarii circa pri-
tus in Sici-
lia, C. ta-
nia, Cala-
bria.

mam horam eiusdem diei vehemēs terremotus tā-
ta Siciliam concusſit violētia, vt in Calabria quo-
que circa Rhegiū oppidaque proxima sentiretur.

Cataniensium opulentissima ciuitas vsque adeo
subuersa est, vt ne vna quidē domus in vrbe super-
stes remāserit. Viri ac mulieres circiter XV. M. cū
episcopo eiusdem ciuitatis, maximaque parte mor-
nachorum sub ruina sunt adiutorum oppressis.

Leontiū
Oppid.
ex nota
subuersu.

Leontium nobile Syracusanorum oppidum eadē
terræ cōcussione subuersum, oppidanorum ple-
rosque ruentium edificiorū moē cōsumpsit. Mul-
ta præterea in finib⁹ Cataniensium ac Syracusa-
norū castella diruta sunt. multis in locis terra dehi-
scens, & nouos protulit fontes & veterum hōnum
los obstruxit, eaq; pars A Ethnei cacuminiſ quæ

Arethusa
fons.

Taurominium respicit, visa est aliquātulum sub-
sedisse. Syracusis Arethusa fons nominatissimus
quē ab AElide Græciæ ciuitate fama est in Sicilia
occultis meatibus deriuari, de līmpido turbulentis
effectus, saporem salsum multa maris admix-
tione contraxit. Taius, fons quidē aquis uberrimis,
qui de pede mōtis iuxta Casale Saracenorum
egreditur, quasi duarum horarum spatiomānens
obstructus, aquas continuit, magnoq; dehinc
erūpens impetu, sanguinei coloris latice per vni-
us spatium horę mirantium oculis indigenarum
exhibuit. Messanę vero mare cum tranquillissimū
esset, in se ipsum primo se contrahens, paulisper ces-
sit à littore, deinde pedetētim rediēs prefixas litora

Taius.

ris metas transiliit, murosque ciuitatis alluens, ipsis & se portis infudit. His aliisque prodigiis curiae familiares eorumque fautores perterriti, arbitrabatur nouitatē hanc rerum magnam Siculis calamitatem portendere. Timebant ergo ne cancellarius ope & consilio Constantinopolitani imperatoris, qui legatos eius ut ferebatur, benigne suscepferat, regnum Sicilie collectis viribus occuparet. Nec vero dubium erat plerosque regni comites ac proceres illius aduentum audiissime prestolari. Credebant autem etiam Robertum comitem Loretelli reginæ voluntatem & imperium, cuius opera nupet ab exilio reuocatus fuerat, procul dubio sequuturum. Dum igitur aduersus ea quæ accidere poterant multis se consiliis, & artibus præmuniti: repente de morte cancellarii certissimus ad curiam rumor perlatus, & Regine prorsus animū deiecit, & partem contrariam in id roboris ac securitatis euexit, ut nihil sibi deinceps aestimarent difficultatis aut periculi formidandū. Itaque summa regni potestas, & negotiorum cognitio penes Galterium archiepiscopum Pahormitanum erat, qui sibi regem eatenus suspecta satis familiaritate deuinxerat, ut non tam curiam quam regē ipsum regere videretur.

Cancellarius moritus.

1481971

OCN 51312821

EXCVDEBAT GVL. MORELIUS
IMPENSIS MATHVRINI DV
PVYS, LVTETIAE PARISIORVM;
CAL. SEPTEMBR. M. D. L.







